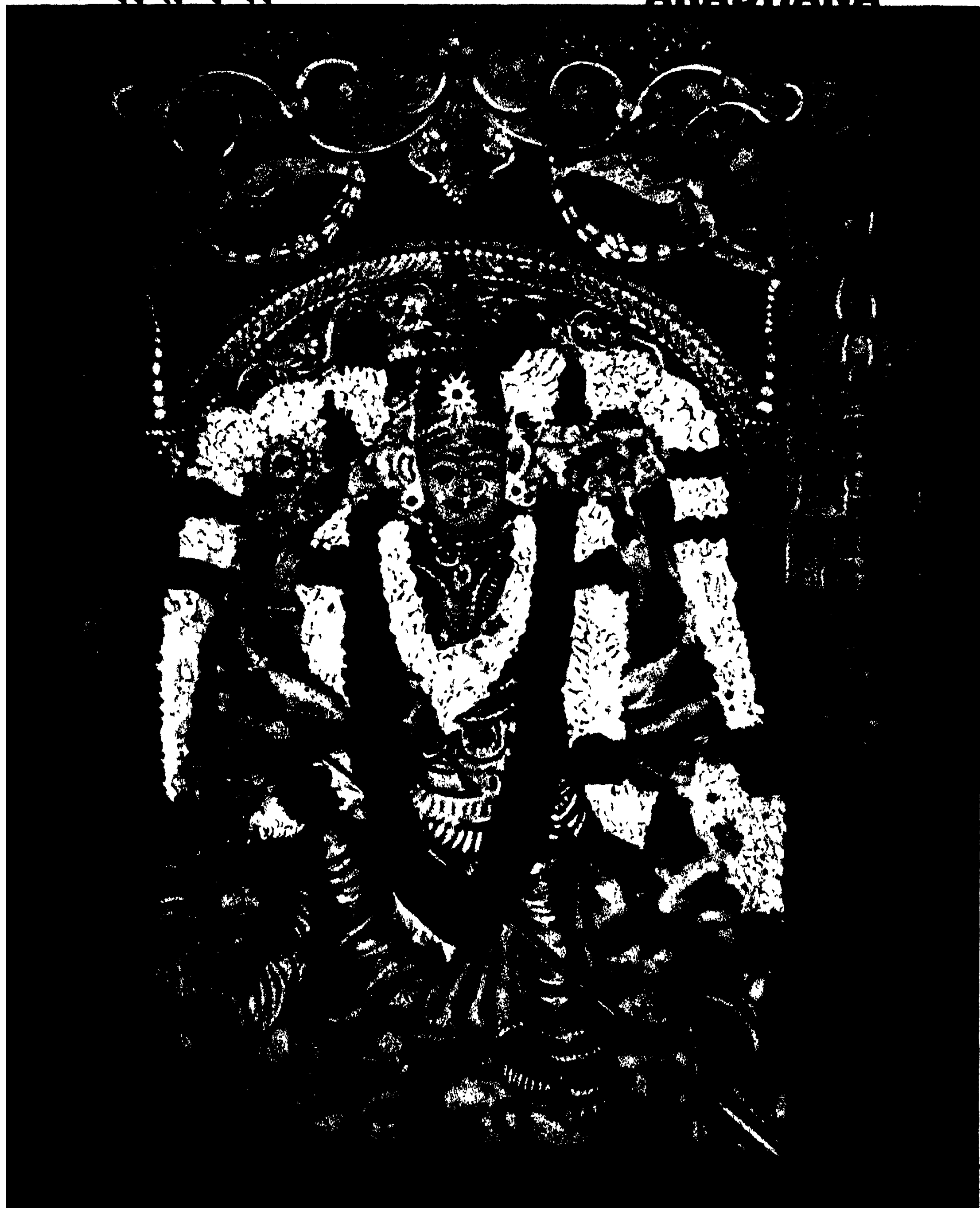
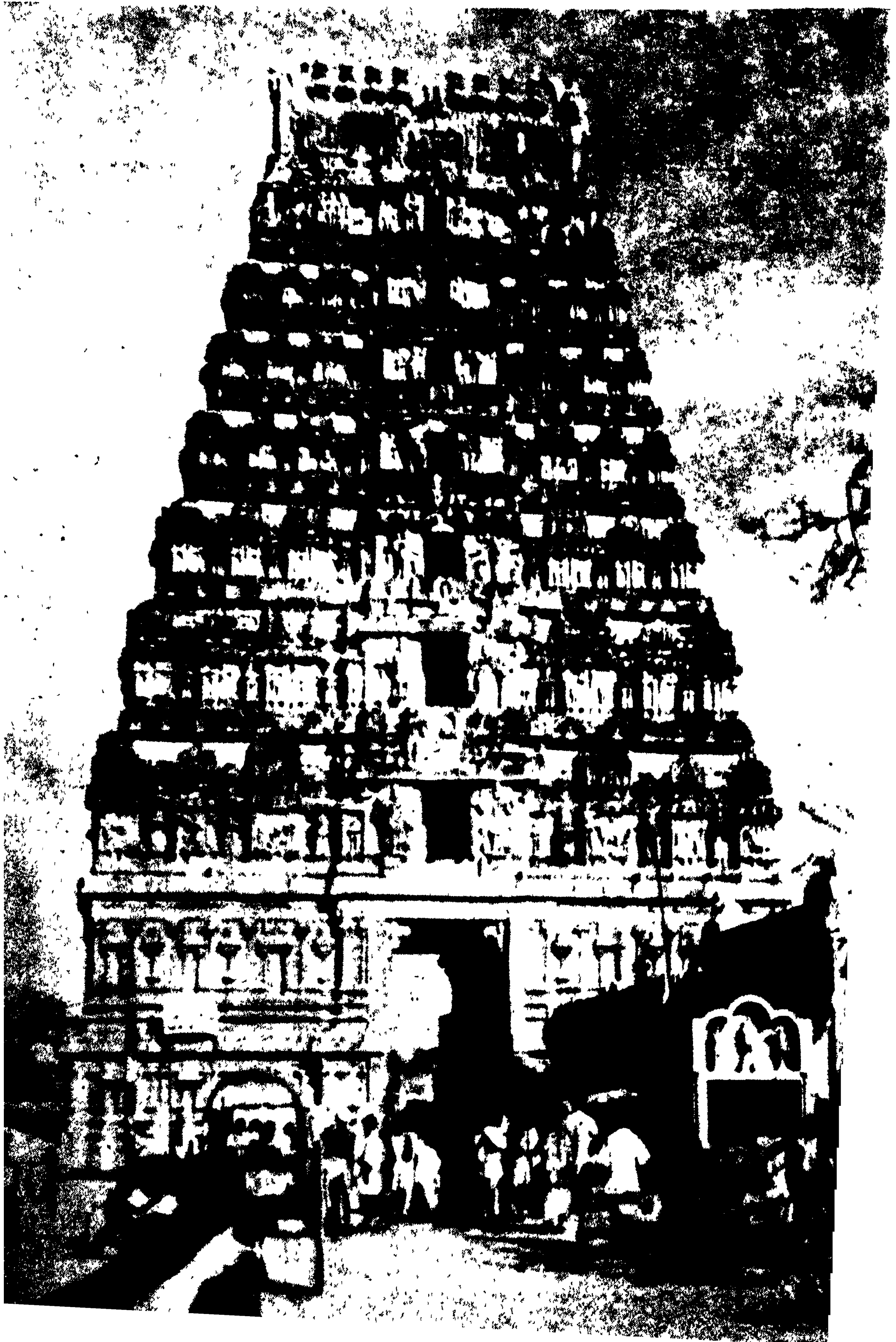
ఆరాధన

आराधना **ĀRĀDHANA**

ĀRĀDHANA

(RELIGIOUS MONTHLY MAGAZINE)

VOL. V | OCTOBER, 1959 | NO. 10

Editor :

VADLAMUDI GOPALAKRISHNAIAH

PUBLICATION OFFICE:

ĀRĀDHANA

OFFICE OF THE COMMISSIONER
Hindu Religious & Charitable Endowments
(Administration) Department, (Andhra Pradesh)
HIMAYATNAGAR, HYDERABAD.

ANNUAL SUBSCRIPTION Rs. 12/-

PER MONTHLY COPY Re. 1/-

విషయసూచిక

తెలుగు

संस्कृतम्

ENGLISH

★

ముఖచిత్రం :

"ఆనందరూప మమృతం య ద్విభాతి"

సంపుటం 5 | అక్టోబరు, 1959 | సంచిక 10

तदेवाग्निस्तदादित्यस्तद्वायुस्तदु चन्द्रमाः ।

तदेव शुक्रं तद् ब्रह्म ता आपः स प्रजापतिः ॥

यजुः ३२।१

ఎవడు జగన్నాయకుడో ; ఎవడు జగద్వ్యాపకుడో ;
అతనే ఆదిత్యరూపు డతనే పవనస్వరూపు
డతనే శశికళామయుడు అతనె పరమపవిత్రుడును
అతనే పరబ్రహ్మరూపు డతనె లోకపాలకమణి.

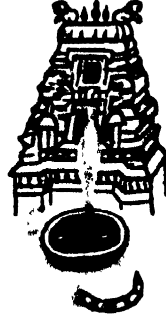
य एक इद्धव्यश्चर्षणीनामिन्द्रं तं गीर्भिरभ्यर्च आभिः ।

यः पत्यते वृषभो वृष्ण्यावान्त्सत्यः सत्वा पुरुमायः सहस्वान् ॥

ऋ० ६।२२।१

ఎవడు మహాబలవంతుడో ఎవడు శక్తిమంతుడో
దివి భువి లోకాలన్నిట త్రికాలములంగూడ చూడ
ఎవడు నిత్యసత్యమో ఎవడు మహాజ్ఞానియో
సత్పదార్థమయు డెవడో శక్తియుక్తవిజయు డెవడో
అఖిలలోక జీవాళికి అభయాశ్రయాల నిచ్చి
పరిపోషణచేయు నెవడు ప్రజాపూజనీయు డెవడో
ఆ పరమేశ్వరు నెపుడూ అర్చించుడు స్తోత్రాలను.

— "కళాతృష్ణులు"

మాయాఫలం

కుమ్మరి మన్ను, చక్రం మొదలైన పరికరాలను పరిగ్రహించి నానావిధమృత్పాత్రలను ఏవిధంగా నిర్మించుతాడో, ఒడ్డరి గడ్డి, కర్రలు, మృత్తిక మొదలైన అన్యోన్యాపేక్షగల వాటితో గృహ నిర్మాణం ఏవిధంగా చేస్తాడో, స్వర్ణకారుడు ఒక్క బంగారాన్ని మాత్రమే పరిగ్రహించి గాజులు కిరీటం గండపెండేరం మొదలైన అలంకారాలను ఏవిధంగా సృష్టిస్తాడో, ఒకానొక పురుగు తానటునిటు కదలకుండా తన చొంగతో ప్రారంభించిన కోశమును తన బంధంగా ఏవిధంగా రూపొందించునో, ఆవిధంగానే ఆత్మకూడా అన్యోన్యాపేక్షితాలైన పృథివ్యాది సాధనాలను శ్రోత్రాది ఇంద్రియాలను స్వీకరించి ఈ ప్రపంచంలో సురనరాది యోనుల్లో తానే తన కర్మబంధంవల్ల బద్ధుడై శరీరాన్ని సృష్టించుకొంటాడు.

ఈశ్వరుడు సత్యజ్ఞానానంద స్వరూపుడే అయినప్పటికీ మాయాసమావేశంవల్ల మోహరాగాది చేష్టలవల్ల తిరస్కృతుడై అనేకవిధాలైన హీనయోనుల్లో జన్మించడానికి కారణమైన మనోవాక్కాయ కర్మలను చేస్తున్నాడు. పరద్రవ్యాభిలాష, ఇతరులకు అనిష్ట చింతనం, దేహాత్మ భ్రమ, ఈమూడు విధాలైన మానసిక కర్మలను; పరుషం, అనృతం, కొండెం, వ్యర్థప్రలాపం, ఈనాల్గు విధాలైన వాగ్వ్యాపారమును; దొంగిలించడం, హింసించడం, పరదారగమనం ఈ మూడు విధాలైన శారీరకకర్మలను ఆచరించి మానసిక కర్మఫలం మనస్సుచేతా వాక్కర్మఫలం వాక్కుచేత శారీరక కర్మఫలం శరీరంచేతా శుభాశుభ ఫలితాలను దేహి అనుభవించుతాడు. శరీరంతో చేసే దుష్కర్మవల్ల స్థావరత్వాన్ని వాచకంతోచేసే దుష్కర్మలవల్ల పక్షి మృగత్వాన్ని మనస్సుతోచేసే దుష్కర్మలవల్ల అంత్యజత్వాన్ని మానవుడు పొందుతాడు.

త్రిదండి అనగా త్రిశూలంవంటి దండంకలవాడు సిద్ధుడని సామాన్య పండితులు పలుకుతారు. కాని అది కేవల బాహ్య చిహ్నం. వాగ్దండ మనోదండ కాయదండాలెవరి బుద్ధిలో ఉంటాయో అతనే త్రిదండి అనబడుతాడు. సత్యప్రియవచనశీలత వాగ్దండం, అసత్యసంకల్పశూన్యత మనోదండం, నిషిద్ధ వ్యాపారరాహిత్యం కాయదండం. ఈ త్రిదండమును సర్వభూతాలకు ఉపయోగకరంగాచేసి అంటే మనోవాక్కాయ దమనంచేసి క్రోధనియమంచేసినవాడే సిద్ధుడనబడుతాడని తాత్పర్యం.

భావనారాయణా!

శ్రీ కడెము వేంకట సుబ్బారావు

1

రమణీయార్థములందు నా హృదయ మారాటంబుపాలయ్యె యం
త్రముచందంబున ఇన్నినాళ్ళునడచెఁ సంతృప్తి యెచ్చోట జ
న్యము గాలేదు మరేమితోచదు "నమోనారాయణా యేతి" మం
త్రము నా నాలుకపై రచింపు మిఁక నిత్యా! భావనారాయణా!

2

స్వేచ్ఛావాయువు పీల్చుచుంటి నని నే నిందాఁక నూహించుచుఁ
తుచ్ఛ వ్యాపృతులందునుంటి- ఎదొ నాతోనుండి యాడించెడిఁ
స్వచ్ఛందాత్మకమై అనంతమగు నీ సత్యం శివం సుందరం
ప్రచ్ఛాయఁ దయసేయవే నిలుతు దేవా! భావనారాయణా!

3

గమ్యస్థానము మార్గ మేదియును లక్ష్యస్థాయి కాలేదు - వై
షమ్యంబైన చతుష్పథంబు నడుమఁ శంకాకులాత్ముండనై
భ్రామ్యం బందుచునుంటి- ఏపథము సంభావ్యంబొ, ఆరాధ్యమో,
కామ్యంబో విడమర్చి చెప్పుము ప్రవక్తా! భావనారాయణా!

4

శ్రీభూనీలలు సప్తవర్ణకిరణోత్సృష్టోన్మిషజ్జీవలై,
సౌభాగ్యప్రదలై కెలంకులఁ గటాక్షశ్రీలు వర్షింపఁగా
శోభారాట్టయి లోకచక్షువయి శ్రీ సూర్యాత్మవై, సర్వ మీ
వై భాసింతువు సాక్షిదేవ! గణనీయా! భావనారాయణా!

5

ఈ పొన్నూరున నాలుగేండ్లవర కింతే నీ కృపాపద్ధతిఁ
రేపుఁ మాపును పాఠ్యపుస్తకము లర్థిఁ జూచి గాలించి భా
షాప్రావీణ్యుఁడనైతి- మీఁద మఱి ఆశాజ్యోతివై జీవన
వ్యాపారంబులనెల్ల దిద్దెదవా దేవా! భావనారాయణా!

6

ఈ విశ్వంబున నీవునేననెడు రెండేరెండు భిన్నాకృతిన్
సావష్టంభ రణోన్ముఖోచ్చలితమై సంబంధబాంధవ్యమై
ఏవో భావ తరంగమాలలకు మాతృస్థానమౌచుండె- నీ
నా వాల్లభ్య రహస్యమున్ దెలుపు ప్రజ్ఞా ! భావనారాయణా !

7

పరమాణ్వంశము దాటి వైద్యుతగతిన్ భాగంబులౌచున్న భా
స్వర సూర్యక్రమచిత్రచిత్రణలు శశ్వచ్ఛోభ సృష్టించెడిన్
పరిణామాత్మక మైనదై ప్రణవ భాస్వద్దీతి నానార్థముల్
మెరపించున్ మురిపించు- కర్తవగుదేమీ, భావనారాయణా !

8

ప్రకృతి ప్రాంగణమందు నెందుఁ గనినన్ ద్వంద్వంబు నర్తించుటన్
ఇఁక నీ వుంట యథార్థమేగద ! పరార్థేచ్ఛామతిన్ జూచు నే
నకలంక ప్రతిబింబనేగద ! త్వమేవాహమ్మునా మంత్రమున్
బ్రకటింపందగు శక్తి నా కొసఁగు దేవా ! భావనారాయణా !

9

ఆకారం బిదియంచుఁ దేలక అనూహ్యావాచ్యమైయున్న నీ
మూకీభావపు బొమ్మ ప్రాథమికులన్ మోదాబ్ధిలో ముంచెరా,
సాకల్యంబుగ నీ విచిత్రగతులన్ జర్చించి సారాంశమున్
బాకాలో వివరించుకొందు నిఁక దేవా ! భావనారాయణా !

10

ముద్దుల్ గుల్కెడు రవ్వలద్ది కడెమున్ ముంజేతి కందీయఁగా
పద్దెంబుల్ పది పాడుకొంచు నిట సుబ్రావాఖ్యతో వచ్చితిన్
రద్దీలేని సుధార్ద్రదృష్టివయి నీ రమ్యోజ్జ్వలాకార మీ
ప్రొద్దున్ జూపుము సాక్షిదేవత ! స్వయంభూ ! భావనారాయణా !

(జయసంవత్సరము, ముక్కోటి ఏకాదశి 16-12-53 నాడు బాపట్లలో వ్రాసినవి)

ఆధ్యాత్మికచింతన ఐకమత్యాన్ని సమకూర్చుతుంది

శ్రీశైలంలో రాష్ట్రపతి ఉద్ఘాటన

"స్వరాజ్యం వచ్చిన తరువాత దేవుడు, దేవాలయాలు అంటే మనదేశ ప్రజలలో గాఢమైన విశ్వాసమూ, యాత్రలయందు ఆసక్తి, ఆధ్యాత్మిక అనురక్తి ఇనుమడించినవని మీరు తెల్పినందుకు ఎంతో సంతోషించాను. భారతీయ ఏకత్వసాధనలో అట్టి ఆధ్యాత్మిక తత్వప్రాప్తికి, అమృతత్వమును పొందుటకు నేను నా దేహమును చాలించుటకు గూడా సదా సంతోషముతో సిద్ధుడనై ఉన్నాను." అని రాష్ట్రపతి డాక్టరు రాజేంద్రప్రసాద్, ఆగష్టు 19 వ తేదీ ఉదయం శ్రీశైలంలో అన్నారు.

శ్రీశైల మల్లికార్జునస్వామి దేవాలయం ఎదురుగా తిరుపతి దేవస్థానంవారు రు. 1 లక్ష ఖర్చుతో యాత్రికుల సౌకర్యానికి నిర్మించనున్న సత్రానికి రాష్ట్రపతి డా. రాజేంద్రప్రసాద్ పునాదిరాయి వేశారు. దేవాలయానికి ఫర్లాంగు దూరంలో తూర్పువైపున ప్రత్యేకంగా అలంకరించిన పందిరిలో ఈ ఉత్సవం జరిగినది. వేలాదిప్రజలు వచ్చారు. రాష్ట్ర గవర్నరు శ్రీ భీమసేన్ సచార్, ముఖ్యమంత్రి శ్రీ నీలం సంజీవరెడ్డి, పబ్లిక్ వర్కుశాఖమంత్రి శ్రీ జె. వి. నరసింగరావు, దేవాదాయశాఖ కమీషనరు శ్రీ పైడి లక్ష్మయ్య, అదనపు పోలీస్ ఇన్‌స్పెక్టర్ జనరల్ శ్రీ శివకుమార్‌లాల్, రాష్ట్రప్రభుత్వ ప్రధాన కార్యదర్శి శ్రీ ఎమ్. పి. పాయ్, తిరుపతి దేవస్థానం ధర్మకర్తల సంఘం అధ్యక్షుడు శ్రీ అనెం చెంచుసుబ్బారెడ్డి, జిల్లాకలెక్టరు శ్రీ డిటియా శ్రీయుతులు మద్దూరి సుబ్బారెడ్డి, ఇ. అయ్యపురెడ్డి, పంచాగ్నుల సూర్యనారాయణ, రెడ్డివారి నాదమునిరెడ్డి, దాసరి పెరుమాళ్ళు, బి. జి. ఎమ్. ఏ. నరసింగరావు, పైడి నరసింహఅప్పారావు, చెలికాని అన్నారావు, కె. అప్పల నరసయ్య, ఓరుగంటి నరసింహయోగి మొదలైనవారు సభకు వచ్చారు.

శ్రీనివాస సుప్రభాతశ్లోక ప్రార్థనతో సభ ప్రారంభమైనది. రాష్ట్రపతి డాక్టరు రాజేంద్రప్రసాద్‌పై తాను రచించిన పద్యాలను దేవాదాయశాఖ కమీషనరు శ్రీ పైడి లక్ష్మయ్య చదివారు. ఆరాధన ఎడిటర్ వడ్లమూడి గోపాలకృష్ణయ్య సంస్కృత శ్లోకాలలో రచించిన స్వాగతపత్రాన్ని రాష్ట్రపతికి గవర్నర్ ముఖ్యమంత్రి ప్రభృతులకు అందజేశారు. సంస్కృత భాషలో రాష్ట్రపతిని గురించి వ్రాసిన శ్లోక పంచకాన్ని శ్రీ కప్పగంతుల లక్ష్మణశాస్త్రి చదివారు.

సన్మానపత్రాలు, ప్రశస్తి ప్రసంగాలు అయిన తరువాత సత్రానికి పునాదిరాయి వేసే మీటను రాష్ట్రపతి రాజేంద్రప్రసాద్ నొక్కి ఇట్లా చెప్పారు: శ్రీశైలమును సందర్శించడానికి నన్ను రమ్మని మీరు ఆహ్వానించినపుడు శ్రీశైల మహాక్షేత్రమును దర్శించటమనే గాఢకుతూహలంతోనే గాక, ద్వాదశ జ్యోతిర్లింగములలో ఒకటైన శ్రీ భ్రమరాంబా సహిత మల్లికార్జునస్వామిని నా చేతులార అర్చించి కొలిచే భాగ్యం అబ్బుతుందనే ఆసక్తితో హృదయపూర్వకంగా అందుకు అంగీకరించితిని. ఇక్కడికివచ్చి దేవాలయాన్ని నేటిఉదయం దర్శించినపుడు మీముఖ్యమంత్రిప్రత్యేకంగా చూపుతున్నశ్రద్ధాసక్తులఫలితంగా, దేవాలయ ప్రాంగణములో జరుగుతున్న పునరుద్ధరణ కార్యక్రమాన్ని తిలకించి, దీని మహత్త్వమును

గ్రహించితిని. ఇక్కడి కోటగోడలపై కనిపించిన అపూర్వ శిల్పసంపదను చూచి ముగ్ధుడనైతిని."

"వేలాది సంవత్సరాల క్రిందట ఇవి నిర్మించబడినప్పటికీ వీటిసొంపు ఇప్పటికీ చెక్కుచెదరకుండా ఉండడం ప్రశంసనీయం. కాల పరిణామంవల్లగానీ, ఇతర కారణములవల్ల గానీ అవి పోకుండా ఉన్నాయంటే మన పూర్వుల శిల్ప ప్రాభవమూ, వాస్తుశాస్త్ర ప్రావీణ్యమూ ఎంత గొప్పవో విశదమవుతున్నది. ప్రస్తుతం మనదేశంలో జరుగుతున్న నిర్మాణ కార్యక్రమాలూ, అయిదేండ్ల కొకసారి మన ఇంజనీర్లు జరిపే మరమ్మతులూ చూస్తే, మనపూర్వులు నిర్మించిన నిర్మాణాలు ఉన్నకాలంలో పదవవంతు కాలం ఇవి ఉన్నా చాలుననిపిస్తుంది. అయిదేండ్ల కొకసారి ఇప్పటి నిర్మాణాలకు జరిగే మరమ్మతులను నిలిపివేస్తే పూర్వపు నిర్మాణాలు ఉన్న కాలంలో పదవవంతు కాలమైనా ఇవి ఉంటవా అని సందేహము. కేవలం భౌతికములైన కారణాలవల్లనేగాక ఆధ్యాత్మికమైన ప్రేరణవల్ల మన పూర్వులు మహా నిర్మాణాలను కొనసాగించ గలిగినారు. ఆలయ నిర్మాణానికి వారు ఎన్నుకొనిన రాయి అంత చక్కనిది. రాతి గట్టిదనమువల్లనే ఆకట్టడములు చిరస్థాయికలిగిఉన్నవి."

ఆధ్యాత్మిక ఐక్యభావన

"మానవులకు ఆధ్యాత్మికచింతన ప్రధానావసరం. ఆధ్యాత్మిక ఐక్యభావమే మనందరినీ చిరకాలం ఒక తాటిపై నిలిపి ఉంచగలదు. ఐహిక సుఖాలకు అనేక సౌకర్యాలు ఉండవచ్చును. అవి ఐహిక ప్రపంచములో అవసరమే. అయితే ఈ ఐహిక సౌకర్య సాధనలో, మనల నందరినీ, తరతరములుగా ఒకే ఒక జాతిగా బంధించిన ఏకసంస్కృతీభావమును, ఆధ్యాత్మిక ఐక్యభావమును విస్మరించరాదు. మన సంస్కృతికి నిలయములైన ఈ దేవాలయములే మన ఆధ్యాత్మిక వాసనలు చెడకుండా కాపాడినవి. మన సంస్కృతికి చిహ్నములుగా ఇంతవరకూ నిలబడి ఉన్నవి. కాశ్మీరమునుంచి కన్యాకుమారి అగ్రమువరకును, సోమనాథమునుంచి పూరీ జగన్నాథమువరకును మన భాషలు, అలవాట్లు, ఆచారములు శీతోష్ణస్థితులు భిన్నములైనను, ఈ భిన్నత్వములో ఏకత్వము మనకు గోచరించుచునే ఉన్నది. ఈ ఏకత్వమే మన మందరము పతనం కాకుండా ఇంతకాలమూ ఏకంగా ఉంచగలిగినది."

రాజకీయైక్యత

"రాజకీయములలో మొదటిసారిగా ఏకమైనాము. అయితే వేలాది ఏండ్లుగా మన అందరి సంస్కృతి ఒకటేననే మహితభావమే భరతఖండ ఔన్నత్యస్థితికి కారణము అనే సంగతిని మనం ఎన్నటికీ మరువరాదు."

"ఎందరో రాజులు ఈ వసుధాచక్రమును ఏలినారు. గతించినారు. కొందరు సక్రమంగా పాలించి కీర్తిప్రతిష్ఠల నార్జించుకొని చిరస్మరణీయులైనారు. కొందరు దుష్పరిపాలకులై అప్రతిష్ఠ తెచ్చుకొన్నారు. మన కనులార కొన్ని పరిణామములను చూడగలిగినాము. వేలాది మైళ్ళనుంచి వచ్చిన ప్రజలు మన దేశమును జయించి మనపై పెత్తనం చలాయించటం కూడా మనం చూచినాము. వారైనా భారతజాతి, సంస్కృతి అఖండమైనవనే భావమునకు చెరుపు చేయలేక పోయినారు. ఈ ఏకత్వభావమును పాడుచెయ్యాలని యత్నించుచున్నవారినుంచి దేశమును ఇప్పుడు రక్షించుకోవలసి ఉన్నది. రాజకీయ ఐకమత్యం ఎంత అభిలషణీయమైననూ దాని అంతట అది నిలవజాలదు. తరతరాలుగా భారతీయు లందరూ ఒకటే, మన సంస్కృతి ఒకటేననే ప్రాథమిక సూత్రమును మనము గుర్తించినప్పుడే, దానిని ఆచరణలో పెట్టి దీక్షతో రక్షించుకున్నప్పుడే రాజకీయ ఐకమత్యము నిలవగలదు."

"దేవాలయములను పునరుద్ధరించుట అనగా భారతజాతి అంతా ఒకటి, భారతీయ సంస్కృతి ఒకటేననే భావమును ప్రజల మనస్సులలో పునః రగుల్కొల్పడం అన్నమాట. స్వరాజ్యం వచ్చిన

తరువాత తిరుపతి దేవాలయంవంటి వాటి ఆదాయం పెరిగినదనీ, దేవుడు, దేవాలయాలూ అంటే గాఢ విశ్వాసమూ, యాత్రలయందు ఆసక్తి అత్యధిక మైనదని మీరు తెల్పినందుకు సంతోషము. అదే కమత ప్రస్తుత ప్రజల భావములకూ, ఆధ్యాత్మిక ఐక్యతకు చిహ్నము అయితే చాలా సంతోషం. భారతీయ ఏకత్వసాధనలో అట్టి ఆధ్యాత్మిక తత్వ ప్రాప్తికి అమృతత్వమును పొందుటకు నా దేహమును చాలించుటకు కూడా సదాసిద్ధుడనై వున్నాను." (దీర్ఘ హర్షధ్వానాలు.)

శ్రీ లక్ష్మయ్య స్వాగతోపన్యాసం

రాష్ట్రపతికి, దేవాదాయ ధర్మాదాయశాఖ కమీషనరు శ్రీ పైడి లక్ష్మయ్య స్వాగతం చెబుతూ ద్వాదశ జ్యోతిర్లింగములలో శ్రీ మల్లికార్జునస్వామి ఒకరనీ, అష్టాదశ శక్తులలో శ్రీ భ్రమరాంబాదేవి ఒకర్తె అనీ వివరించారు. స్కాంద పురాణంలోని శ్రీశైలఖండములో ఈ దేవాలయం ప్రాశస్త్యం కలదని వివరించారు. ఇక్కడి స్వామికి మల్లికార్జున స్వామి అనేపేరు ఎట్లా వచ్చినదీ వివరించే కథ చెప్పారు. శ్రీశైలము పుణ్యక్షేత్రమేకాక ప్రకృతి అందాలుచిందే ప్రాంతము. ఇక్కడ అనేక ఓషధులు కలవు. నాగార్జునునివంటి రససిద్ధులు ఇక్కడ పరిశోధనలు కావించారు. చారిత్రక ప్రాముఖ్యం కూడా ఉన్నది. వరంగల్లు కాకతీయ రాజులూ, కొండవీటి రెడ్డి రాజులూ, విజయనగరం రాజులూ, ఛత్రపతి శివాజీవంటివారు ఇక్కడి స్వామిని పూజించటమేకాక అనేక శిల్పాలను చెక్కించారు. దేవాలయం పూర్వవైభవమూ, ఆతరువాత పతనము, పునరుద్ధరణకు అప్పుడప్పుడు జరిగినకృషి, శివరాత్రి ఉత్సవాల సంగతిని శ్రీ లక్ష్మయ్య వివరించారు. ముఖ్యమంత్రి శ్రీ నీలం సంజీవరెడ్డి ప్రోత్సాహంతో ఈక్షేత్రంలో యాత్రికులకు సౌకర్యాలు, దేవాలయం పునరుద్ధరణ త్వరితగతిని జరుగుతున్న వన్నారు. ప్రధాన దేవాలయం పునరుద్ధరణపనికి ఇంతవరకూ రు. 4 లక్షలు అయినవన్నారు. సౌరాష్ట్రంలో సోమనాథ దేవాలయం పునరుద్ధరణపని పూర్తి అయ్యేప్పటికి ఇక్కడి రెండవ జ్యోతిర్లింగము పునరుద్ధరణ పనికూడా దాతల విరాళాలతో పూర్తి అవుతుందని ఆశిస్తున్నామన్నారు. యాత్రికులసౌకర్యానికి రు. 1లక్ష ఖర్చుతో ధర్మసత్రం నిర్మించుతున్నందుకు తిరుపతి దేవస్థానం అధికారులకు కృతజ్ఞత చెప్పారు. శ్రీశైలం జల విద్యుచ్ఛక్తి ప్రాజెక్టు నిర్మాణం జరిగితే శ్రీ మల్లికార్జునస్వామి దేవాలయంచుట్టూ అందమైన పట్టణం ఏర్పడుతుంది. శ్రీశైలం దేవాలయానికి పూర్వవైభవం తిరిగి వస్తుందంటూ దేవాలయం పునరుద్ధరణపట్ల ప్రత్యేక శ్రద్ధవహించిన గవర్నరు శ్రీ సచార్‌కు కూడా శ్రీ లక్ష్మయ్య కృతజ్ఞత చెప్పారు. శ్రమకూ, అసౌకర్యానికీ ఓర్చి ఈ దేవాలయం చూడడానికి వచ్చినందుకు రాష్ట్రపతికి ధన్యవాదా లర్పించి శ్రీ భ్రమరాంబాసహిత మల్లికార్జునస్వామి శుభాశీస్సులు రాష్ట్రపతికి కలుగుగాక అన్నారు.

సత్రానికి పునాదిరాయి వేయవలసినదిగా తిరుపతి దేవస్థానం ధర్మకర్తలసంఘం తరపున రాష్ట్రపతిని శ్రీ ఎ. సి. సుబ్బారెడ్డి అభ్యర్థించుతూ 1933 లో రు. 11 లక్షలుగాఉన్న తిరుపతి దేవస్థానం ఆదాయం 1940 నాటికి రు. 14 లక్షలకూ, 1950 నాటికి రు. 39 లక్షలకూ పెరిగినదన్నారు. తిరుపతి దేవస్థానం ధర్మకర్తల ఆశయాలు: 1. దేవాలయం ఆచార సంప్రదాయాలన్నింటినీ పరిరక్షించి, దేవాలయాలను పునరుద్ధరించడం, 2. యాత్రికులకు సౌకర్యాలు కలిగించడం, 3. జీవకారుణ్యంద్వారా దైవార్చన. ఆతరువాత తిరుపతి దేవస్థానం ఆదాయం పెరగడానికి కారణం యాత్రికుల సౌకర్యాలు ఎక్కువ కావటమేనని శ్రీ సుబ్బారెడ్డిచెప్పి, తిరుపతిలో జరుగుతున్న పారిశుద్ధ్య సౌకర్యాలూ, తదితర కార్యక్రమాలను వివరించారు. ఇంకా ఇట్లా చెప్పారు: "శైవులకు శ్రీశైలం క్షేత్రం. ఇక్కడికి రావడం చాలా కష్టంగా ఉంటూ ఉండేది. సులభంగా స్వామిని

దర్శించేందుకు రావడానికి మోటారుకార్ల రాకపోకలకు ఉపయోగపడే రోడ్డును దోర్నాలనుంచి దేవాలయానికి వేశారు. ఆతరువాత బస్సు ఏర్పాటైనది. యాత్రికుల సౌకర్యానికి విశ్రాంతిమందిరాలూ, సత్రాలూ నిర్మాణమైనవి. యాత్రికులసంఖ్య చాలా పెరిగినది. చోటు చాలడంలేదు. శ్రీశైలంలో సత్రాన్ని నిర్మించే సంగతి ఆలోచించవలసినదిగా తిరుపతి దేవస్థానాన్ని దేవాదాయశాఖ కమీషనరు కోరారు. అందుకు ధర్మకర్తలు వెంటనే అంగీకరించి 1లక్ష ఖర్చుతో సత్రం నిర్మించాలని నిర్ణయించారు. ఆసత్రానికే మీరు ఇప్పుడు పునాదిరాయి వేస్తున్నారు. మీకు సర్వసుఖాలనూ కలుగ జేయవలసినదిగా ఏడుకొండలవానినీ, శ్రీమల్లికార్జునినీ ప్రార్థిస్తున్నాను."

జనగణమన గేయగానంతో కార్యక్రమం పూర్తి అయింది.

దేవుని సొత్తును సక్రమంగా వాడాలి!

ధర్మకర్తలకు దేవాదాయ కమీషనర్ సలహా

ధర్మకర్తలు నిష్ఠతో, భక్తితో దేవుని ద్రవ్యాన్ని సక్రమంగా వినియోగించి, దేవస్థానములను వృద్ధిలోకి తీసుకొనిరావాలని ఆంధ్రప్రదేశ్ దేవాదాయ శాఖ కమిషనర్ శ్రీ పైడి లక్ష్మయ్య ఇటీవల కర్నూలు జిల్లా పెదవల్లిలో జరిగిన ధర్మకర్తల సభలో మాట్లాడుతూ చెప్పారు. సభకు జిల్లా నలుమూలల నుంచి ధర్మకర్తలు హాజరుఅయ్యారు. సభకు శ్రీ లక్ష్మీనారాయణరెడ్డి అధ్యక్షత వహించారు. శ్రీ వనం శంకరశర్మ సభను ప్రారంభించారు.

శ్రీ లక్ష్మయ్య మాట్లాడుతూ దేవాలయాల భూములను సక్రమముగా వేలంపాట పాడించి, దేవాలయాలకు సరియైన ఆదాయం వచ్చేట్లు చూడాలనీ దేవాలయాల్లో ధూప దీప నైవేద్యాలు క్రమముగా జరిపించాలనీ హితవుచెప్పారు. బంధువులకు, సేవకులకు తక్కువ కట్టుబడికి, వెలకు భూములనుఇవ్వడం దైవద్రోహం, దైవ అపచారం కాగలదనీ, భక్తితో దైవసేవ చేయాలనీ కోరారు.

వచ్చే నెలలో దేవాదాయశాఖ మంత్రి శ్రీ భగవంతరావు ధర్మకర్తల సభకు అధ్యక్షత వహించగలరనీ, శ్రీ సంజీవయ్య ప్రారంభ ప్రసంగం చేయగలరనీ, సభ శ్రీశైలంలో జరుగగలదనీ తెలిపారు.

శ్రీ పి. ధర్మారెడ్డి కట్టించిన ధర్మసత్రాన్ని దేవాదాయ శాఖ కమిషనరు ప్రారంభంచేశారు.

ప్రకృతి పురుషుల పరస్పర సంబంధాలు ఏమిటి?

మంత్రి శ్రీ భగవంతరావు గారి ప్రశ్న

సికింద్రాబాదు బూరుగుమహదేవ్ హాల్లో భారతీయ రచయితల ఆధ్వర్యాన జరిగిన మహర్షి వ్యాస జయంతి సందర్భమున అధ్యక్షులు శ్రీ భగవంతరావు కొన్ని సమస్యలు ప్రతిపాదించారు. షేక్స్పియర్ అనే రచయిత ఒకడు వున్నాడా లేక బేకన్‌గాని మరెవరు గాని ఆతని పేరవున్న నాటకాలను రచించారా అన్న సమస్య వుంది. ఈవిధంగా వ్యాసుని విషయములో అభిప్రాయ భేదాలు వున్నాయా? వ్యాసుడు నివసించి వుంటాడన్న క్రీ. పూ. నాల్గవ శతాబ్దానికి ఇప్పటికి ప్రాథమిక భావాలలో భేదాలున్నాయా? మనిషి ప్రవర్తనపై పెద్దలనుండి వచ్చిన అంతర్భావాల ప్రభావం ఎక్కువ వుంటుందా లేక చుట్టూవున్న పరిస్థితుల ప్రభావం ఎక్కువ వుంటుందా? ప్రకృతి సౌందర్యానికి మానవ భావాలకు ఏమిటి సంబంధం? ఈ సమస్యలను పరిష్కరించాలన్నారు శ్రీ భగవంతరావు. ఈ సమావేశానికి రాష్ట్ర దేవాదాయ శాఖ మంత్రి శ్రీ అనగాని భగవంతరావు అధ్యక్షత వహించారు.

"ధారణ యోగ్యమైన సూత్రాన్ని ప్రతిపాదించ డానికి మహాభారతం రచించినవాడు మహావ్యాసుడు. సుశిక్షితమైన సమాజాన్ని నిర్మించడానికి అవసర మైన ప్రవృత్తి ఏదో మనకు తెలిపి మనకు పాఠం నేర్పిన ఆచార్యుడు ఆయన" అని సమితి అధ్యక్షులు శ్రీ బండారు సదాశివరావు అన్నారు.

శ్రీ సంతానం గోపాలాచార్యులు ప్రసంగిస్తూ వ్యాసుడనే బిరుదు వేద విభజన చేసిన ఇరవై ఎనిమిదిగురికి వచ్చిందనీ, వారిలో తుదిని అవత రించిన కృష్ణద్వైపాయనుడే భారత కర్త అని వివరించారు. ఆషాఢ మాసమునకు శుచి మాసమనే నామాంతరం కలదనీ, పౌర్ణమితిథికి బుద్ధిశక్తిని వికసింపజేసే విధిగ శాస్త్రం వర్ణిస్తోందనీ, కృష్ణ ద్వైపాయనుడు ఆషాఢ శుద్ధ పూర్ణిమనాడు అవతరించాడని ఆయన అన్నారు. బ్రహ్మజ్ఞానం కలిగిన వంశంలో నారాయణాంశతో జన్మించాడు శ్రీ మహావ్యాసుడు అని శ్రీ గోపాలాచార్యులు అన్నారు.

శ్రీ కప్పగంతుల లక్ష్మణశాస్త్రి ప్రసంగిస్తూ 'ధరించునది', 'ధరింపబడునది', 'ఉద్ధరించునది' 'త్రికాలసాధ్యమైనది' అని ధర్మం అనేకవిధాల నిర్వ చింపబడినదనీ కంటికి కనబడేదానికి ఊహకు అందనిది అయిన ఆప్తవాక్యమును శబ్దముద్వారా తెలుపునది వేదమనీ వేద విభజనం ఇరవై ఎనిమి దిగురు వ్యాసులు చేసినప్పుడు వ్యాసునికంటె వ్యాస స్వరూపాన్ని సంస్మరించటం సమంజసమని అన్నారు.

బండారు సదాశివరావు తమ ఉపన్యాసంలో మొదటినుంచి భారతీయుల ఆలోచనాపద్ధతే వేరుగా వుందన్నారు. మన ధర్మం సంఘధర్మం, ఆధ్యాత్మిక ధర్మం అంటూ విభజింపబడలేదనీ, మానవుని జీవన విధాన సమస్య విషయంలో వ్యక్తి సమూహవాదాల సమన్వయం చేయాలనే ప్రయత్నం భారతదేశం లోనే జరిగిందంటూ 'ధర్మాన్ని నిర్మించాను. శాసి స్తాను' అన్న మనువు వాక్యాన్ని ఆయన ఉదహ రించారు.

డాక్టరు పుట్టపర్తి శ్రీనివాసాచారి వ్యాస మహా భారతానికి ఇంతవరకు నిర్దుష్టంగా పరిష్కరింపబడిన పాఠం వెలువడలేదన్న విషయం ప్రస్తావించి భారతాంతర్గతమైన భగవద్గీత వ్యాసప్రోక్తం అవునా కాదా అన్న సందేహం నేడు వెలిబుచ్చబడుతోందన్నారు. బుద్ధి, హృదయ, కార్మికశక్తులను సమాన ప్రతిపత్తిగల ధారకశక్తులుగా ఉపయోగించుకోలేని కారణంచేత ఆధునిక విజ్ఞానం నిష్ప్రయోజనం అవుతోందనీ, ఈ శక్తులకు సమాన ప్రతిపత్తి ఇచ్చినది మన ప్రాచీన ధర్మం అన్నారు. వ్యాసాదుల రచనల్లో నేటి వ్యవస్థకు అనుగుణముగా మార్పులు చేయ దలచినప్పటికీ అసలు స్వరూపాన్ని తెలుసుకోవడం తప్పనిసరి అవుతుందన్నారు.

భారతీయ రచయితల సమితి సహాయకార్యదర్శి శ్రీ చంద్రమౌళి వెంకటకృష్ణ సమితి లక్ష్యాలను వివరించి వందనసమర్పణ చేశారు.

దేవాదాయాల దుర్వినియోగాన్ని అరికట్టాలి

దేవస్థానాల పునరుద్ధరణకు గుంటూరు సభలో విజ్ఞాపన

ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వ దేవాదాయ ధర్మాదాయశాఖ కమీషనరు శ్రీ పైడి లక్ష్మయ్య గుంటూరు వెళ్ళిన సందర్భంలో శ్రీశైలక్షేత్ర జీర్ణోద్ధారణ కమిటీ సభ్యులు శ్రీ తెల్లాకుల జాలయ్య. ఎం. ఎల్. ఏ., శ్రీ కన్యకాపరమేశ్వరీ దేవస్థానం సత్రంలో బహిరంగసభ నేర్పాటు గావించిరి

కమీషనరుగారివెంట డిప్యూటీ కమీషనరు శ్రీ కె. అప్పలనరసయ్య, అసిస్టెంటు కమీషనరు శ్రీ టి. రామదాసు ప్రభృతులు సభకు విచ్చేశారు.

శ్రీ తెల్లాకుల జాలయ్య స్వాగతవచనాలు పలుకుతూ శ్రీశైల క్షేత్రానికి ఈనాడు తిరిగి కలకలనాడునట్టి పరిస్థితులు ఏర్పడినవని, ముఖ్యమంత్రి శ్రీ నీలం సంజీవరెడ్డిగారి ఉత్సాహం కమీషనరు శ్రీ పైడి లక్ష్మయ్యగారి కార్యదీక్ష ఈ రెండూ ఏకంకావటంతో ఈనాడు శ్రీశైల క్షేత్రంలోని శిధిలదేవాలయాలకు మంటపాలకు జీవంరావటమేగాక, యాత్రికుల కనేక సౌకర్యాలు గూడా లభ్యమవుతున్నవనీ, అందుకు ఇర్వురూ అభినందనీయులనీ అన్నారు.

అనంతపురం కమీషనరుగారు మాట్లాడుతూ పవిత్రదేవాలయాల ఆస్తిపాస్తులను సద్వినియోగం చేయకపోవటం అనేది అగ్నిలాగా తరతరాలవారిని దహింపచేస్తుందనీ, ఆస్తి ఎంతో వుండికూడా, కనీసం నిత్యధూపదీపారాధనకూడా జరుగని దేవాలయాల సంగతి చాలా బాధకరంగా ఉన్నదనీ అన్నారు.

ఇంతవరకు శ్రీశైలంలోని జీర్ణాలయాల మరమ్మతుల నిమిత్తం, నూతన నిర్మాణాల నిమిత్తం విరాళాలొసంగిన దాతలను ఆయన అభినందించి, ఇంకనూ అందరు, అన్నివిధాలా సహకరిస్తే, తప్ప నిర్మాణకార్యక్రమాలు జరగవనీ యాత్రికులకు కావలసిన సౌకర్యాలుకూడా అలాగే లభ్యంకావనీ అన్నారు.

శ్రీశైలక్షేత్ర మాహాత్మ్యంగూర్చి ఆయన వివరించారు.

అనంతరం శ్రీ తెల్లాకుల జాలయ్య ఎం. ఎల్. ఏ., కమీషనరుగారికి ఆయా వ్యక్తులొసంగిన విరాళాల బాపతు రు. 5 వేలు చెక్కు యిచ్చారు.

రాత్రికి పెద్దవిందు జరిగింది.

మర్నాడు కమీషనరుగారు పెదకాకాని, మంగళగిరి, పొన్నూరు గ్రామాలకు వెళ్ళి అచ్చటి దేవాలయాలను సందర్శించారు.

శైవ వైష్ణవ భేదాలు మానవ కల్పితాలు

ముఖ్యమంత్రి శ్రీ సంజీవరెడ్డి కాళహస్తిలో ఉపన్యాసం

శ్రీ తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానంవారు సుమారు 1 లక్ష ఖర్చుతో నిర్మించనున్న శ్రీ వెంకటేశ్వర ధర్మశాలకు ముఖ్యమంత్రి శ్రీ నీలం సంజీవరెడ్డి శంకుస్థాపన చేస్తూ సత్రం నిర్మాణంవలన ఇండ్ల అద్దెలు నష్టంకాగలవని ఇండ్లయజమానులు భావించ రాదని, యాత్రికులకు సర్వసౌకర్యాలు అమరినప్పుడే ఇది యాత్రాస్థలంగా బాగా రాణించగలదని చెప్పారు వ్యాపారస్థుల ఆదాయం, దేవాలయం రాబడికూడా అప్పుడు పెరుగుతుందన్నారు.

శ్రీ ఎ. బలరాంరెడ్డి అధ్యక్షత వహించారు కాళహస్తీశ్వరాలయ పాలకవర్గ అధ్యక్షుడు శ్రీ బల రాంరెడ్డి సభాప్రారంభంచేస్తూ కాళహస్తి ప్రాముఖ్యం, పౌరాణిక విశేషాలు వివరించారు. దేవస్థానంవారు, ప్రభుత్వము, ప్రజల కోర్కెలను మన్నించినందుకు అభినందించారు. దేవాదాయ కమీషనరు శ్రీ పైడి లక్ష్మయ్య మాట్లాడుతూ రాష్ట్రంలో ఎన్నో పుణ్య క్షేత్రాలు తగు సౌకర్యాలు లేక జీర్ణావస్థలోనున్న వన్నారు. శ్రీశైలక్షేత్ర అభివృద్ధికి జరిగిన కృషి తెలిపారు. శ్రీ ఎ సి సుబ్బారెడ్డి ప్రసంగిస్తూ సత్రం నిర్మాణానికి, ఉన్నత పాఠశాలలో శ్రీ వేంకటేశ్వర హాలు నిర్మాణానికి రు. ౫ వేలు విద్యార్థి సంరక్షకుల తరఫున లభించిందని తెలిపి చెక్కును ముఖ్యమంత్రికి సమర్పించారు.

శ్రీ సంజీవరెడ్డి మాట్లాడుతూ శైవ, వైష్ణవ మతాలు మానవ సృష్టియేగాని దైవ మొక్కటేనన్న సంగతి విస్మరించరాదన్నారు తిరుపతి దేవస్థానం వితరణను కొనియాడారు. తాలూకాకు ఒకే ఉన్నత పాఠశాల వుండటం విచారకరమని, దేవస్థానంవారు హాలు నిర్మాణానికి బదులు శ్రీ వేంకటేశ్వర ఉన్నత పాఠశాలగా స్వీకరించి నడిపితే బాగుంటుందని సూచించారు. సహకార వ్యవసాయంగురించి ప్రస్తా విస్తూ అది నిర్బంధంకాదని వివరించారు. చిన్న చిన్న పనులు బ్లాకులద్వారాను, పెద్దవి ప్రణాళికారూపంలో ప్రభుత్వం చేతనూ, చేయించుకోవాలని కోరారు

శ్రీ పి వేంకట్రామయ్య చెక్కు స్వీకరించి కమీషనరును, పాలకవర్గ అధ్యక్షులను అభినం దించారు. శ్రీ సి. అన్నారావు వందన మర్పించారు. శ్రీ బలరాంరెడ్డి అతిథి సత్కారం చేశారు.

ముఖ్యమంత్రి తొండమనాడు గ్రామంవెళ్ళి ప్రాథ మికోన్నత పాఠశాల ఆవరణలో కొబ్బరి మొక్కలు నాటారు. గ్రామానికి విద్యుచ్ఛక్తి వచ్చే సంవత్సరం నుంచి సరఫరా అవుతుందని హామి ఇచ్చారు.

వేదాంతదర్శనం

పండిత శ్రీ గోపదేవ్

(గతసంచిక తరువాయి)

అలంకారము భాషకొక భూషణముకాదా? అందువలన నీప్రకరణమున బ్రహ్మమే పురుషరూపకముతో వర్ణింపబడినదని చెప్పిన దోషమావంతయు నుండదు.

సర్వ వ్యాపకమగు బ్రహ్మమునకు నేత్రము. సూర్యుడు సాధారణముగ వర్ణింపబడుటకు కారణమేమి? యందురేని, యదియును దోషముకాదు. బ్రహ్మమున కక్ష్యాదిత్యులవధిగా జెప్పుట యాధ్యాత్మికము, ఆధిదైవికము నను విభాగాపేక్షతో జెప్పుటయేకాని, వేరొండుకాదు. కాబట్టి పై ప్రకరణమున వర్ణింపబడిన అంతఃపురుషుడు బ్రహ్మమేకాని జీవుడుకాదు. (౨౦)

ఉపర్యుక్త వాక్యములందు రూపకాలంకారము ప్రయోగింపబడిన పక్షమున, నక్ష్యాదిత్యాంతః పురుషుడుకూడ నక్ష్యాదిత్యులకంటె భిన్నుడు కాక యక్ష్యాదిత్యులే యట్లు వర్ణింపబడి నట్లెంచిన దోషమేమి? మరియు,

('య ఏషోఽన్తరాదిత్యే హిరణ్మయః పురుషో దృశ్యతే') అను నీ వాక్యమునందు బ్రయోగింపబడిన కంటితో చూచుట యను నర్థముగల దృశిధాతువు కూడ బ్రహ్మమును గ్రహించుట కుపయుక్తముగా గనిపింపదు. బ్రహ్మమాదిత్య మండలమువలె నేత్రమునకు గోచరమగు దృశ్యరూపము గలది కాదు కదా! కావున నక్ష్యాదిత్యాంతః పురుషునిట వేరుగ బ్రహ్మమని నుడువుటకంటె నక్ష్యాదిత్యులే యట్లు వర్ణింపబడినవనుట యుక్తమగునన.

"భేదవ్య పదేశాచ్చాన్యః." ౧. ౧. ౨౧.

భేదవ్యపదేశాత్ = (ఆధారాధేయ రూపమున) భిన్నముగా జెప్పుటవలన, అన్యః = అంతఃపురుషుడు అక్ష్యదిత్యులకంటె భిన్నుడే యగును కాని యక్ష్యాదిత్యులు కావు.

ఉపనిషత్తునందు ఆదిత్యుడు నక్షియు, పురుషునకాధారముగాను. పురుషు డాధేయముగాను వర్ణింపబడియుండుట స్పష్టము. అట్టియెడ పురుషు డక్ష్యాదిత్యులకంటె వేరుగాక యవియే యగునెడల నాధారాధేయ భావమెట్లు పొసగును? పొసగదు. కాబట్టి యంతఃపురుషుడిట నక్ష్యాదిత్యులకంటె భిన్నమైన బ్రహ్మమే యగును; అక్ష్యాదిత్యులు కావు. చూచుట యను నర్థముగల దృశిధాతువు ప్రయోగమెట్లు పొసగు నందురేని, యది జ్ఞాన సామాన్యార్థమున బ్రయోగింపబడినదే కాని, బహిరింద్రియమగు చక్షురింద్రియముచే దెలియనగు జ్ఞానవిశేషమున బ్రయోగింపబడలేదని చెప్పుదుము. అందువలన దోషమొండు నుండదని భావము. ౨౧.

౪ వ యధికరణము

బ్రహ్మము సర్వభూతాంతస్థమని చెప్పి ప్రస్తుతమా బ్రహ్మము యొక్క వ్యాపకత్వము వర్ణింప నుపక్రమించుచున్నాడు.

"ఆకాశ స్తల్లింగాత్" ౧. ౧. ౨౨.

తల్లింగాత్ - బ్రహ్మమును బోధింప ననువగు లింగముండుటవలన, ఆకాశః = ఆకాశము బ్రహ్మబోధకమే.

('అస్య లోకస్య కాగతి రస్తి? ఆకాశ ఇతి, హోవాచ. సర్వాణిహవా ఇమాని భూతా న్యాకాశాదేవ సముత్పద్య న్తే. ఆకాశం ప్రత్య స్తం యన్తి, ఆకాశో హ్యేవైభ్యో జ్యాయాన్ ఆకాశః పరాయణమ్" ఛాం-౧.౯.౧)

ఛాందోగ్యమున, 'నీలోకమునకు గతియేది?' అని ప్రశ్నించి, 'ఆకాశము. ఈ భూతములన్నియు నాకాశమువలననె ఉత్పన్నములగుచున్నవి. ఆకాశము ననే యస్తమించుచున్నవి. ఆకాశము వీనికంటె గొప్పది. ఆకాశమే పరమగతి' యని సమాధానము, చెప్పబడినది ఇందలి యాకాశపదము బ్రహ్మబోధకమా? లేక పంచభూతములలో నొకటి యగు నాకాశమును దెలుపునా? యని సందేహము పొడమును.

న్యాయదర్శనమున ('పృథివ్యాపస్తేజో వాయురాకాశ మితి భూతాని' ౧.౧.౧౩)

'పృథివ్యాది పంచభూతములలో నాకాశమొకటిగ చెప్పబడినది. తైత్తిరీయమున.

('యదేష ఆకాశ ఆనందో నస్యాత్' ౨.౭.)

అని యాకాశ పదమానందమయమగు బ్రహ్మమునకు వాడబడినది. కావున నాకాశము బ్రహ్మమా? భూతమా? యని సందేహము కలుగును ఇందు భూతాకాశమే యనుట పూర్వపక్షము: కాదు బ్రహ్మవాచకమనుట సిద్ధాంతము పూర్వపక్షము; ఆకాశము పంచభూతములలో నొకటి యగు భూతాకాశమునే బోధించును. ఏయర్థమున నే శబ్దము ప్రయోగింపబడునో యాశబ్దమును వినినంత నాయర్థమే స్ఫురించుట లోకసిద్ధము. గోపదము వినినంత సాస్నాద్యవయవములతోనొప్పు గోవు స్ఫురించునట్లు, ఆకాశపదము వినినతోడనే భూతాకాశ మెల్లరికి స్ఫురించును. ఏయర్థము ప్రథమమున స్ఫురించునో యయ్యది గ్రహించుటయే యుక్తమగును. అదియే ప్రసిద్ధార్థము? ఆకాశ శబ్దము బ్రహ్మమునుగూడ దెలుపునందురేని ఒక శబ్దమున కనేకార్థము లంగీకరింపవలసి వచ్చును. ముఖ్యవృత్తితో నొకశబ్దమున కొకయర్థమే యంగీకరింపవలెను కాని, యనేకార్థముల నంగీకరింపరాదు. శబ్దవిదులు లక్షణాది వృత్తిభేదముతో నొకశబ్దమున కనేకార్థముల నంగీకరింతురు. కాబట్టి ముఖ్యవృత్తితో నాకాశమున కర్థము భూతాకాశమే గ్రహించనగును. అటులయిన 'సర్వభూతములు నాకాశమున నుద్భవించి, యాకాశముననే యస్తమించుచున్నవి. ఆకాశమే వానికి పరాయణ'మని చెప్పుట సమంజసము కాదందురేని, యదియును దోషముకాదు. భూతాకాశము మిగిలిన వాయ్వాది భూతోత్పత్తికి కారణమై వానికంటె గొప్పదియగుచు వాని యస్తమయమున కాశ్రయమగుటలో దోషమేమున్నది? అందువలననే తైత్తిరీయమునందు,

('... ఆకాశాద్వాయుః, వాయోరగ్నిః, అగ్నేరాపః, అద్భ్యః పృథివీ...' ౨ ౧.)

ఆకాశము వాయువు మున్నగు భూతము లన్నిటికి కారణముగా జెప్పబడినది. కాబట్టి యాకాశమన భూతాకాశమనియే యిట గ్రహింపనగును.

సిద్ధాంతము : ఈ ప్రకరణమున నాకాశపదము బ్రహ్మవాచకమేకాని భూతాకాశ పరముకాదు. ఇట బ్రహ్మబోధకలింగము లెన్నియో యున్నవి. (సర్వాణి హవా ఇమాని ఆకాశాదేవ సముత్పద్య న్తే)

'ఈ భూతములన్నియు నాకాశముననే యుత్పన్నము లగుచున్నవి' అను నీ వాక్యశేషమునందు సర్వభూతోత్పత్తి కాకాశము కారణముగా నుపన్యసింపబడినది. ఇయ్యది బ్రహ్మబోధకలింగమగును కాని, యాకాశబోధకముకాదు. భూతాకాశము వాయ్వాదీతర భూతోత్పత్తికి కారణమగును కాని, తన యుత్పత్తికి తాను కారణము కాజాలదు. కావున నది సర్వభూతోత్పత్తికి కారణమనుట యుక్తము కాదు. ఆకాశపద వాచ్యమగు బ్రహ్మము సర్వభూతోత్పత్తికి కారణమగును. ఇయ్యది సర్వతంత్ర సిద్ధాంతము. తైత్తరీయమున ('యతోవా ఇమాని భూతాని జాయన్తే యేన జాతాని జీవన్తి, యత్ప్రయం త్యభిసంవిశంతి తద్విజిజ్ఞాస స్వతద్బ్రహ్మ తై.3.1.)

'దేనివలన నీ భూతములన్నియు నుత్పన్నము లగుచున్నవో, దేనిమూలమున నుత్పన్నములై జీవించుచున్నవో, దేనిని ప్రవేశించి విలయము నందుచున్నవో యది బ్రహ్మమని తెలియుము'ని బ్రహ్మము సర్వభూతముల యుత్పత్తి స్థితిలయ ములకు కారణముగ వర్ణింపబడినది. ఇట్లే. (ఆకాశం ప్రత్యస్తంయంతి) 'ఆకాశమున సర్వ భూతములు లయమందును' అను నీ వాక్యమున ప్రదర్శింపబడిన సర్వభూతలయముగూడ నాకాశ పదము బ్రహ్మబోధక మనుటకు లింగముగున్నది. సర్వభూతలయము ఆకాశవాచ్యమగు బ్రహ్మమునందే యుక్తమగును. కాని భూతాకాశమునగాదు. భూతా కాశము వాయ్వాదులకంటె గొప్పది. బ్రహ్మము భూతాకాశముకంటె గొప్పదియై సర్వభూత జాయస్త్వము (గొప్పతనము)న కాశ్రయమగు చున్నది. అందువలననే యది సర్వభూతపరాయణ మనుటకును దగును. ఉపనిషత్తులు నిట్లే చెప్పు చున్నవి.

('జ్యాయాన్ పృథివ్యా జ్యాయా నంతరిక్షాత్ జ్యాయాన్ దివో జ్యాయానేభ్యో లోకేభ్యః') ఛాం- ౩.౧౪.౩.

'పృథివి, అంతరిక్షము, ద్యులోకము నను నీ లోకముల కన్నింటికంటెను బ్రహ్మము జ్యేష్ఠము.' అని జ్యాయస్త్వమిందు జెప్పబడినది

('విజ్ఞాన మానందం బ్రహ్మరాతేర్దాతుః పరా యణమ్' బృ. ౩. ౯. ౨౮.)

'విజ్ఞానమయము, నానంద మయమునగు నా బ్రహ్మమే సర్వమునకు పరాయణము' అని సర్వ పరాయణత్వమిందు వర్ణింపబడినది. ఇట్లు సర్వ భూతోత్పత్తి కారణత్వము, అస్తమయ కారణత్వము సర్వభూత జ్యాయస్త్వము, సర్వభూత పరాయ ణత్వము మున్నగు లింగములన్నియు నీ ప్రకరణమున గల యాకాశపదము బ్రహ్మవాచకమనియే తెలుపు చున్నవి. కాబట్టి బ్రహ్మమే గ్రాహ్యము.

ఆకాశపదమునకు భూతాకాశమను నర్థము ప్రసిద్ధ మగుటచేనయ్యది ప్రథమమున నుపస్థితమగును; కావున నయ్యదియే గ్రహింపవలెననుటయు సమం జసము కాదు. ఆకాశపదము భూతాకాశమను నర్థమున ప్రసిద్ధమైనట్లు బ్రహ్మవిద్యయందు బ్రహ్మమును నందును ప్రసిద్ధమే మైయున్నది. అందువలన భూతాకాశమే ప్రథమమున నుపస్థితమగునను నియ మము లేదు. మరియు నాకాశపదము ముఖ్యవృత్తితో భూతాకాశమును దెలుపును. లక్షణాది వృత్తులతో నితరార్థములను దెలుపును కావున బ్రహ్మమాకాశ వాచ్యము కాదనుటయు దగదు. ఆకాశపదము ముఖ్య వృత్తితో బ్రహ్మమునందే ప్రవర్తించును. బ్రహ్మము నందు నిగూఢ లక్షణావృత్తితో వర్తించును ఈ రెండు వృత్తులందు నెక్కుడు భేదములేదు అందు వలన నిట ననేకవృత్తుల నాశ్రయించి యర్థభేదము గల్పించుటయు, నా యర్థములలో గౌణ ముఖ్య భేదములను సంగీకరించుటయు నవాంఛితములే యగును కాగా నాకాశపద మీ ప్రకరణమున బ్రహ్మ వాచకమే యగును. కాని భూతాకాశబోధకము కానేరదు (౨౨)

"అత ఏవ ప్రాణః" ౧. ౧ ౨౩.

అత ఏవ = బ్రహ్మబోధక లింగముండుట వలననే. ప్రాణః = ప్రాణశబ్దముకూడ బ్రహ్మవాచకమే

ఛాందోగ్యముననే మరియొకవాక్య మిట్లున్నది.

('కతమాసాదేవతా ఇతి. ప్రాణ ఇతి హోవాచ, సర్వాణి హవా ఇమాని భూతాని ప్రాణమేవాభి సంవి శంతి, ప్రాణమభ్యుజ్జిహతే, సైషాదేవతా ప్రస్తావ మన్వాయత్తా.' ఛాం-౧ ౧౧. ౫.)

ఇందు. 'ప్రస్తావ మను భక్తి విశేషముగలవారు ప్రళయ వేళయందు ప్రాణమును దేవతయందు ప్రవేశించి సర్గసమయమున మరల వెలువడుదురు' అని వర్ణింపబడినది ఇందలి ప్రాణశబ్దముకూడ నాకాశపదమువలెనే బ్రహ్మవాచకమే యగును. కావి, ప్రాణవాచకము కాదని సూత్రాభిప్రాయము. (౨౩.)

౫ వ యధికరణము

బ్రహ్మము వ్యాపకమని నిర్ణయింపబడినది. అది స్వయంజ్యోతియని చెప్పదలచి మహర్షి సూత్రము నారంభించుచున్నాడు.

"జ్యోతిశ్చరణాభిధానాత్" గి. ౧. ౨౪.

చరణాభిధానాత్ = చరణము బ్రహ్మార్థకమగుట వలన. జ్యోతిః = జ్యోతిః శబ్దము. బ్రహ్మవాచకమే యని సూత్రార్థము.

('యదతః పరో దివో జ్యోతిర్దీప్యతే విశ్వతః పృష్ఠేషు సర్వతః పృష్ఠేష్వనుత్తమే షూత్తమేషు లోకేష్విదం వావతద్ యదిదమస్మిన్నంతః పురుషే జ్యోతిః' ఛాం. ౩. ౧౩)

'ద్యులోకమునకు పరమున, నే జ్యోతి ప్రకాశించు చున్నదో యదియే యన్నిటికంటెను పైనను, ఉత్తమానుత్తమ లోకములందును ప్రకాశించుచున్నది. ఈ మనుష్య శరీరమునందున నదియే యున్నది.'

ఇందలి 'జ్యోతిః' శబ్దము బ్రహ్మబోధకమా, లేక యాదిత్యాదుల ప్రకాశమును బోధించునాయని సంశయము నొదవజేయును. కారణమేమన.

('ఖంవాయుర్జ్యోతి రాపః పృథివీ
విశ్వస్యధారణీ' ముం-౨. ౧. ౩.)

'ఆకాశము, వాయువు, జ్యోతి, జలము, భూమి.' అను నీపదములలో జ్యోతిః శబ్దము అగ్నిబోధకము.

('ఏష సంప్రసాదోఽస్మాత్ శరీరాత్ సముత్థాయ పరంజ్యోతిరుపసంపద్య స్వేనరూపేణాభినిష్పద్యతే' ఛాం-౮. ౧౨. ౩.)

'ఈజీవు డీశరీరమును విడిచి పరమజ్యోతిని జేరి స్వస్వరూపమున నుండును' అను నీతావున జ్యోతిః శబ్దము బ్రహ్మవాచకము. ఇట్లు భిన్నార్థములలో జ్యోతిః శబ్దము పఠింపబడినందున సందేహము గలుగుట సంభవము. ఇట నాదిత్యాదుల తేజస్సే యనుట పూర్వపక్షము. కాదు బ్రహ్మ బోధకమే యనుట సిద్ధాంతము.

(యదతః పరోదివో జ్యోతిర్దీప్యతే) అను నీ వాక్యమునందలి 'దీప్యతే' యను క్రియాపదము జ్వలనమును దెలుపును. జ్వలనము రూపవంతమగు నగ్న్యాదిత్యుల ధర్మమే యగును. అయ్యది నీరూపమగు బ్రహ్మమునకు ధర్మము కాదు. కాబట్టి యట జ్యోతిః శబ్దము సూర్యాదుల తేజోవిశేషమును బోధించు ననుటయే యుక్తము మరియు పైవాక్యమునందు 'దివముకంటె పైన జ్యోతి దీపించుచున్న' దనుటలో నొక సీమ (హద్దు) తెలియుచున్నది. కాబట్టి కొందొక యవధిలోనుండు పదార్థమును బోధించు జ్యోతిః పదము సర్వవ్యాపకమగు బ్రహ్మబోధక మెట్లు కాగలదు? కావున నాదిత్యాది తేజో బోధకమనుటయే సంగతము.

ఇంకను (విశ్వతః పృష్ఠేషు, సర్వతః పృష్ఠేషు ఉత్తమేష్వనుత్తమేషు లోకేషు)

'ఉత్తమానుత్తమ లోకములందును' అను నీపదములతో జ్యోతిస్సుకు లోకాదు లాధారముగా వర్ణింపబడుటయు జూనుచున్నాము. జ్యోతి బ్రహ్మబోధకమగు నెడల బ్రహ్మమునకు లోకము లాధారములనవలసి వచ్చును అది యుక్తము కాదు. సర్వాధారమగు బ్రహ్మమునకు లోకము లాధారము లెట్లగును? కావున జ్యోతిః శబ్దము తేజోవిశేషమును బోధించు ననుటయే యుక్తము. బ్రహ్మవాచకము కాదని పూర్వపక్షము.

సిద్ధాంతము: (యదతః పరో) యను నీ వాక్యమునకు పూర్వమునగల వాక్యమునందు. ('తావానస్య మహిమా తతోజ్యాయాగంశ్చ పూరుషః, పాదోఽస్య సర్వా భూతాని, త్రిపాదస్యామృతం దివి' ఛాం-౩-౧౨-౬.)

బ్రహ్మమును నాలుగుపాదములుగ వర్ణించి, సర్వభూతములు బ్రహ్మమున కొక పాదమనియు, మిగిలిన మూడుపాదములు (అమృతం దివి) భూత సంస్పర్శము లేక యమృతమయమై యున్నవనియు వర్ణింపబడియున్నవి. కాబట్టి బ్రహ్మమే యిట జ్యోతిః పదముచే గ్రహింపనగును- తేజస్సు కాదు. మరియు

ద్యుశబ్ద సంబంధముండుటవలన జ్యోతిః శబ్దమిట బ్రహ్మవాచకమనియే నుడువవలెను.

(త్రిపాదస్యామృతందివి) యను నీవాక్యము నందు ద్యుశబ్దము త్రిపాదబ్రహ్మముతోను, (యదతః వరోదివో జ్యోతిః) అను నీవాక్యమునందు జ్యోతిః పదముతోను సంబద్ధమైయుండుటను జూడవచ్చును. అందువలన జ్యోతిః పదము బ్రహ్మవాచకమనియే తెలియనగును.

ఇంతేకాక, యీ ప్రకరణమున బ్రహ్మము ప్రకృతమగుటవలనను జ్యోతిః శబ్దము బ్రహ్మ ప్రతిపాదకమే యన నొప్పును. ఆదిత్యాది తేజో విశేషముకాదు.

'దీప్యతే' యను క్రియాపదము వాక్యమునందు గ్రహింపబడినదనియు, నది జ్వలనార్థకమగుటవలన జ్యోతిః శబ్దము తేజోవిశేషమును బోధించునను టయు యుక్తముకాదు. 'దీప్యతే' యను క్రియా పదము ప్రకాశార్థముననను వాడబడును. బ్రహ్మము రూపవంతముకానందున నయ్యది జ్వలన ధర్మము గలది కాకున్నను, 'బ్రహ్మము (దీప్యతే) ప్రకా శించుచున్నది' యని యర్థముజెప్పిన దోషముండదు. కాబట్టి 'దీప్యతే' అను క్రియా పదప్రయోగమువలన జ్యోతిః శబ్దము బ్రహ్మవాచకము కాదనుట యుక్తి యుక్తముకాదు.

ద్యులోక పర్యంతము జ్యోతి దీప్తమగుచున్న దనుటవలన నొక యవధి గోచరమగుచున్నది; కాబట్టి జ్యోతిః పదము తేజోవిశేషమునే బోధిం చునుకాని, నిరవధిక బ్రహ్మమును బోధింపదను టయు సమంజసముకాదు. అంతర్బహి ర్భేదములేక యంతటనుండు బ్రహ్మము నట్లుపదేశించుట యయుక్తముకాదు. బ్రహ్మము వ్యాపకము. అయ్యది సర్వాంతర్యామి యైనట్లు సర్వమునకు వెలుపలను నున్నది.

('తదంతరస్యసర్వస్య, తదుసర్వ స్యాస్య బాహ్యతః' యజు- ४०.५)

అను నీయజుర్వేద మంత్రవర్గములందు బ్రహ్మము సర్వమునకు౯ కంతర్భాగమునను, బాహ్యమునను నున్నట్లు స్పష్టముగా జెప్పబడినది. సర్వపదముచే గ్రహింపబడు బ్రహ్మాండములో దివముకూడ నొక భాగమే యైనందున బ్రహ్మాండముకు బదమున దీపించు బ్రహ్మము దివమునకు బరమునకూడ ప్రకాశించు చున్నదనుటలో దోషమేమియు నుండదు. ఇట్లే యాధారశ్రవణమునందును జ్యోతిః శబ్దము బ్రహ్మవాచకమనుటలో నెట్టి దోషము నుండదు. సర్వగతమగు బ్రహ్మము త్తమానుత్తమ లోకము లందున్న దనుటలోను దోషమేముండును? కావున నుపర్యుక్త వాక్యములలోని జ్యోతిఃశబ్దము బ్రహ్మవాచకమే కాని, సూర్యాది తేజోవాచకము కాదు. (౧౪)

పై విషయమునందొక సందేహము నుద్భావించి మహర్షి సమాధానము జెప్పుచున్నాడు.

"ఛందోఽభిధానా న్నేతిచే న్నతథా
చేతోఽర్పణ నిగదాత్ తథాహి దర్శనమ్"

౧. ౧. ౨౫.

ఛందోఽభిధానాత్ = పూర్వ వాక్యమునందు గాయత్రీ ఛందస్సునుగూర్చి చెప్పుటవలన, నేతిచేత్ = తరువాతి వాక్యములోని తేజఃపదము బ్రహ్మవాచకము కాదందురేని, న = అట్లనరాదు. తథా = అవిధముగ, చేతోఽర్పణ నిగదాత్ = మనస్సును నివేశింపజేయు టను జెప్పినందున, జ్యోతిఃపదముతో బ్రహ్మమే గ్రహింపనగును.

తథాహి = అవిధముగనే, దర్శనమ్ = మరియొకచో జూడబడుచున్నది.

జ్యోతిఃశబ్దము గ్రహింపబడిన వాక్యమునకు పూర్వముననున్న వాక్యమున చతుష్పాద్ బ్రహ్మము వర్ణింపబడి యున్నందున జ్యోతిఃపదము బ్రహ్మ బోధకమే కాగలదని పూర్వసూత్రమున నిర్ణయింప బడినది. అయ్యది సరికాదు. కారణమేమన: పూర్వ వాక్యమునందు వర్ణింపబడినది చతుష్పాద్ బ్రహ్మము

కాదు. ప్రకరణ ప్రారంభమున ('గాయత్రీ వా ఇదం సర్వం భూతం యదిదం కించ' ఛాం-౩. ౧౨. ౧.) 'ఈ భూత ప్రపంచమంతయు గాయత్రియే' యని గాయత్రిని ప్రారంభించి. ('సైషా చతుష్పదా షడ్విధా గాయత్రీ') యా గాయత్రినే వాక్కు, భూతము, పృథివి, శరీరము, ప్రాణము, హృదయము నను నారుభేదములు గలది యని వివరణ పూర్వకముగ నుపసంహరించి,

('తదేతద్ ఋచాభ్యనూక్తమ్. తావానస్య మహిమా తతో జ్యాయాగుంశ్చపూరుషః. పాదోఽస్య సర్వా భూతాని, త్రిపాదస్యామృతందివి.'

ఛాం-౩.౧౨.౫.౬.)

'ఇయ్యది ఋక్కుచేతను జెప్పబడినది. దాని మహిమమంతయే. అంతకంటె బురుషుడెక్కువ; సర్వభూతము లతని కొకపాదము; అతని పాద త్రయము దివియందమృతము' అని పూర్వము వివరణ పూర్వకముగ నుపసంహరింపబడి గాయత్రి విషయముననే యీవాక్యముకూడ నుదాహరింప బడినది. ఇట్లుదాహరింపబడిన వాక్యమునం దకస్మాత్తుగ బ్రహ్మ మెట్లు చెప్పబడును? ప్రకరణాగత చతుష్పాదాత్మక గాయత్రి నుదాహరింపబడిన ఋఙ్మంత్ర మకస్మాత్తుగ బ్రహ్మను బోధించుననుట యుక్తము కాదు.

('యద్వైతద్ బ్రహ్మ' ఛాం. ౩. ౧౨. ౭.) అను నీవాక్యమునందలి బ్రహ్మశబ్దముకూడ గాయత్రినే బోధించుచున్నది. గాయత్రియే ప్రకృతము. బ్రహ్మమునేల బోధింపదన నయ్యది యప్రకృతము కాబట్టి యీ ప్రకరణమునందలి 'జ్యోతిః' పదము బ్రహ్మబోధకము కాదని పూర్వపక్షము.

సమాధానము : జ్యోతిః పదమిట చతుష్పాదాత్మక గాయత్రిని బోధించుననుట యుక్తముకాదు.

('గాయత్రీవా ఇదం సర్వం భూతం యదిదం కిం చ. ఛాం-౩. ౧౨. ౧) అను నీవాక్యమునందు గాయత్రి సర్వ భూతాత్మకమని నుడువబడినది. కాబట్టి యందలి గాయత్రి పదము ఛందస్సును బోధించుననుట సంభవము కాదు— ఛందస్సు వర్ణాత్మకము—అయ్యది సర్వభూతాత్మక మెట్లు కాగలదు? కాబట్టి యట గాయత్రిపదము బ్రహ్మవాచకమే కావలసి యున్నది. బ్రహ్మమే సర్వభూతాత్మకము. 'గాయత్రి' పదము బ్రహ్మాభిప్రాయముతో బ్రయోగింప బడినపుడు బ్రహ్మము సర్వాధిష్ఠానకారణ మగుటచే నయ్యది సర్వభూతాత్మకమనుటలో దోషముండ నేరదు.

('గాయతి చ త్రాయతే చ ఇతి గాయత్రీ) గానము ద్వారమైన రక్షణ కర్తృత్వము బ్రహ్మమునందే యుక్తమగును. గాయత్రి వర్ణాత్మకము కావున నయ్యది జడము; బ్రహ్మము చేతనము, రక్షణ కర్తృత్వము చేతనమున కొప్పును. కాని, జడమునకు కాదు. కాబట్టి జ్యోతిః పదము బ్రహ్మవాచకమే యగును. అటులయిన,

('గాయత్రీ వా ఇదం సర్వం భూతం) అని యిట గాయత్రీపదముచే బ్రహ్మమేల చెప్పబడవలెనన గాయత్రీ పదముచే జెప్పబడు బ్రహ్మమునందు మనస్సును బ్రవేశింపజేయు నిమిత్తమని సమాధానము చెప్పనగును.

మహర్షు లిట్లే యటనట నుపదేశింతురు. ఇయ్యది వారి రీతి. గాయత్రి బ్రహ్మబోధకము. బ్రహ్మము బోధ్యము. పైవాక్యమున ప్రతిపాద్యము బ్రహ్మమే ప్రతిపాదక శబ్దము ద్వారమున బోధింపబడినది. బ్రహ్మము సూక్ష్మతమము. అందు మనస్సు ప్రవేశింప వలయుననిన, నయ్యది పలుమారు భావింపవలసి యున్నది. బ్రహ్మమును బలుమారు భావింప నను వగు సాధనము దానిని బ్రతిపాదించు పదమునకు మించి మరియొండేది యగును? లక్ష్యమున బాణము బ్రవేశింప జేయుటకు ధనువు తోడ్పడునట్లు, బ్రహ్మమున మనస్సును నివేశింప జేయుటకు బ్రహ్మ ప్రతిపాదక శబ్దము మిక్కిలిగ దోడ్పడును. ప్రతిపాదక శబ్దము నభ్యసింపనివాడు ప్రతిపాద్య విషయమున మనస్సును సమాహితము (స్థిరము) చేయజాలడు. అందువలననే దర్శనాంతరమున,

('తజ్జపస్తదర్థభావనమ్' యో. ౧-౨౮) 'ప్రతిపాదక శబ్దజపము, ప్రతిపాద్యమగు నర్థభావనము రెండును మనోనిగ్రహమునకు సాధనముగ జెప్పబడినవి. బ్రహ్మప్రతిపాదక శబ్దములలో ముఖ్యము ప్రణవము (ఓమ్)

(ఓమ్ క్రతో। స్మర. యజు-౪౦.౧౫.)

'ఓ జీవా; 'ఓమ్' అని స్మరింపుము' అని యజుర్వేదమున నుపదేశింపబడినది. ఇట్లే యోగము నందును,

('తస్య వాచకః ప్రణవః' యో. ౧-౨౭.)

బ్రహ్మమునకు వాచకము ప్రణవము -ఓమ్- అని వర్ణింపబడినది. మనస్సు బ్రహ్మమునందు ప్రవేశించుటకు ప్రణవము ధనువువంటిదని ముండకోపనిషత్తు నందు వర్ణింపబడి యుండుటను జూడగలము.

('ప్రణవో ధనుః శరోహ్యాత్మా
బ్రహ్మ తల్లక్ష ముచ్యతే
అప్రమత్తేన వేద్ధవ్యం
శరవత్తన్మయో భవేత్' ముం. ౨-౨-౪)

'ప్రణవము ధనుస్సు. మనస్సు శరము - బాణము బ్రహ్మము లక్ష్యము. అప్రమత్తుడై (జాగరూకుడై) లక్ష్యమును భేదింపవలెను. బాణము లక్ష్యమున లగ్నమగునట్లు జీవుడు బ్రహ్మమునందు లగ్నుడు కావలెను.

'ఓమ్' అను శబ్దమెట్లు బ్రహ్మవాచకమో యట్లే గాయత్రీ ఛందస్సుకూడ నిట బ్రహ్మవాచకముగ గ్రహింపనగును. ఇట్లే యితరోపనిషద్వాక్యము లందును చూడనగును.

('ఓమితి బ్రహ్మ, ఓమితీదం సర్వమ్' తై.౧-౮)

కాబట్టి గాయత్రీఛందస్సు బ్రహ్మవాచకమే; కాని, వర్ణాత్మక ఛందోబోధకము కాదు అందువలననే 'జ్యోతిః' పదము బ్రహ్మబోధకమని చెప్పబడినది—(౨౫).

మఱియొక హేతువు

"భూతాది పాదవ్యప దేశోపపత్తేశ్చైవమ్"౧-౧-౨౬

భూతా.... పత్తేశ్చ=బ్రహ్మమునందే భూతము, పృథివి, శరీరము, హృదయము నను పాదచతుష్టయ కథనము సంగతమగుటవలనను. ఏవమ్ = ఇట్లే గాయత్రీపదముచే బ్రహ్మమే యుపదేశింపబడునని యంగీకరింపవలయును.

('గాయత్రీ వా ఇదం సర్వం యదిదం కించ.)

'ఈభూతజాతమంతయు గాయత్రియే'యనిప్రారంభించి. భూతము, పృథివి, శరీరము, హృదయము నను వానిని వివరించి యనంతరమున (సైషా చతుచతుష్పదా షడ్విధా గాయత్రీ') నియ్యది యారువిధములయిన నాలుగు పాదములుగల గాయత్రి యని యుపసంహారము చేయబడియున్నది. ఇయ్యది గాయత్రీ ఛందస్సేయయిన దానికి భూతపృథివ్యాదులు పాదములుగా వర్ణింపబడి యుండెడివికావు. ఛందస్సు వర్ణాత్మకమగుటచేత దానికి భూతములు మున్నగునవి పాదములగుటయు పొసగదు ఛందస్సు అక్షరముల సన్నివేశము తక్క మరియొండెట్లు కాగలదు? ఛందస్సేయనిషత్తున కభిప్రేతమగుచో ('తావానస్యమహిమా..) అను ఋఙ్మంత్రమును నుదాహరింపబడి యుండదు.

(తావానస్య మహిమా-ఋ ౮ ౪.౧౦ ౩)అను నీమంత్రము బ్రహ్మమహిమను వర్ణించుచు బ్రహ్మబోధకమ్మై యుండుట యుపనిషత్తుకు దెలియదా: ఉపనిషద్రచయిత యగు మహర్షి బ్రహ్మపరమగు మంత్రమును గాయత్రీ ఛందస్సుపరముగ నెట్లు వర్ణించును? మరియు నీమంత్రమునందలి (అతో జ్యాయాగ్ంశ్చ పూరుషః) పురుషపదము బ్రహ్మపరమ్మై యర్థవంతమగును కాని, ఛందస్సును బోధింపనేరదు.

ఇంకను నీ ప్రకరణమునందే
(తదేతత్ పూర్ణమపరివర్తి-పూర్ణామపరి
వర్తినీం శ్రియం లభతే య ఏవంవేద,'
ఛా-౩ ౧౨. ౯.)

('ఇయ్యది పూర్ణము; పరివర్తనము లేనిది. దీని నిట్లు దెలిసినవాడు పరివర్తింపని సంపదను బొందును.' అని ఫలశ్రుతియు జెప్పబడియున్నది. ఇట్టి పూర్ణము నపరివర్తియునగు సిరినిబొందింపజేయుశక్తి వర్ణాత్మకమగు ఛందస్సుకు గలదనుట యసంగత

మగును. బ్రహ్మయే యట్టి శ్రీకరము గాగలదు. అదియే పూర్ణము నవరివర్తియును. అందువలననె,

(పూర్ణమదః, పూర్ణమిదం పూర్ణాత్ పూర్ణ ముదచ్యతే, పూర్ణస్య పూర్ణమాదాయ పూర్ణమేవావ శిష్యతే. బృ. ३. ८. ८.)

అని యుపనిషత్తులో మరియొకచోవర్ణింపబడినది. కావట్టి యుపనిషద్వాక్యము (గాయత్రీవా ఇదం సర్వం భూతం) నందలి గాయత్రీపదము గాయత్రియను పేరుగల బ్రహ్మమునే దెలుపును. అందువలననే తరువాతి వాక్యమునందుగల 'జ్యోతిః' పదముకూడ బ్రహ్మవాచకమే యనుట నిస్సందిగ్ధము. (౨౫)

ఈ విషయముననె మరియొక శంకకు సమాధానము.

"ఉపదేశ భేదాన్నేతిచే న్నోభయస్మి
న్న విరోధాత్" ౧. ౧. ౨౭.

ఉపదేశ భేదాత్ = ఉపదేశములలో భేదముండుటచే న ఇతి చేత్ = జ్యోతిఃపదము బ్రహ్మవాచకము కాదందురేని, న = అది తగదు. ఉభయస్మిన్నపి = రెండు వాక్యములందును, అవిరోధాత్ = అర్థ విరోధము లేదు.

(గాయత్రీ వా ఇదం సర్వం) ''ఇది యంతయు గాయత్రియే' యని ప్రారంభించి యందుల కుదాహరణముగా గ్రహించిన మంత్రమునందు, (త్రిపాదస్యామృతం దివి) 'ఈ బ్రహ్మముయొక్క యమృత పాదత్రయము దివమునందు' అని ద్యులోకము బ్రహ్మమున కాధారముగ నుపదేశింపబడినది. రెండవ జ్యోతి ర్వాక్యమునందు (యదతః పరోదివః) 'ఈ ద్యులోకముకంటె బరమున' అని ద్యులోకము జ్యోతి కవధిగ జెప్పబడినది. ఇట్లు ద్యులోక మొకచో నాధారముగాను, మరియొకటి నవధిగాను వర్ణించుటచే నుపదేశములలో వైరుద్ధ్యము గనబడుచున్నది.అందు వలననే పూర్వవాక్యమునకు ద్యులోకమునందు త్రిపాద్బ్రహ్మ మున్నదనియు, తరువాతి వాక్యమునకు ద్యులోకమునకు బరమున బ్రహ్మమున్నదనియు పరస్పర విరుద్ధార్థము లేర్పడుచున్నవి. ఇట్టి యర్థ భేద మేర్పడుటవలన పూర్వవాక్యమున జెప్పబడిన బ్రహ్మమే తరువాత జ్యోతిర్వాక్యమునందు గ్రహింపబడవలయుననుట యుక్తము కాదని సమాధానము.

ఉపర్యుక్త రెండు వాక్యముల యర్థమునందు విరోధమొందుసులేదు. బ్రహ్మము వ్యాపకము. అయ్యది భూమి మొదలు ద్యులోకమువరకు నంతటను లోపల, వెలుపల నను భేదములేక వ్యాపించి యున్నది. అందువలననే యజుర్వేదమునందు-

(తదంతరస్య సర్వస్య తదు సర్వస్యాస్య బాహ్యతః) బ్రహ్మము సర్వమున కంతర్బహిర్భాగములలో నున్నది.' యని వర్ణింపబడినది. కావట్టి సర్వాంతర్బహిర్ వ్యాపకమగు నాబ్రహ్మము ద్యులోకమునందును, ద్యులోకమునకు బరమునను గలదని వర్ణింపబడుట మిక్కిలి యుక్తమే యగును. ఉపదేశద్వయమందు నెట్టి విరోధమునులేదు. కావట్టి (జ్యోతిః చరణాభిధానాత్)అను తావునగల 'జ్యోతిః' పదము బ్రహ్మవాచకమే యనుటతథ్యము—(౨౭)

రామాయణము - పురుషకార వైభవము

శ్రీ బొమ్మకంటి శ్రీనివాసాచార్యులు

రామాయణములో అమ్మవారి పురుషకార వైభవము, భారతములో స్వామి ఉపాయ వైభవము ప్రధానముగ ప్రతిపాదితము లైనవని పూర్వాచార్య శ్రీవచనము. వాల్మీకి మహర్షికూడా "కావ్యం రామాయణం కృత్స్నం సీతాయాశ్చరితం మహత్" (రామాయణ మాద్యంతము ఆ తల్లియొక్క మహత్తరగాథయే) అని నుడివెను. భగవంతునితో నిత్య సంశ్లిష్టయయ్యును చేతన జనోద్ధరణకై మున్మాయు భగవద్విశ్లేషము ననుభవించినది తల్లి. నూతిలోపడిన బిడ్డతోపాటుగ నూతిలో దుముకు తల్లివలె రావణాసురునిచే చెరపెట్టబడిన దేవతాస్త్రీల విముక్తి సాధించుటకై తానును స్వయముగ చెరననుభవించినది జగన్మాత।

పురుషకారత్వ మనగా ఘటకత్వము; రెండువస్తువులకు సంయోగము కలిగించుట. సంసారార్ణవ విపన్నులైన చేతనులకు సర్వేశ్వర సాయుజ్యము ఘటింపజేయుటలో అమ్మవారి పురుషకారకృత్యమావశ్యకము. పరమేశ్వరు డెంత దయామయుడో అంత కఠినస్వభావుడు కూడ. జీవులను వారివారి కర్మల ననుసరించి దండించు కాఠిన్యముగూడ ఆయనకు గలదు. తల్లిమాత్ర మట్లుకాక, కాఠిన్య స్పర్శయేలేని కేవల దయామయి. ఇటు చేతనుల కర్మపారతంత్ర్యము నశింపజేసి, వారిని ఈశ్వరోన్ముఖులుగా చేయుటకు, అటు—స్వామి కర్మ పారతంత్ర్యమునకు స్వస్తిచెప్పి, ఆయన నిర్హేతుక జాయమాన కరుణావీక్షణము ఆర్తులైన ప్రపన్నులపై ప్రసరింపజేయుటకు నిరంతరము తల్లి శ్రమించుచుండును.

సీతారాములు అరణ్యవాసమునకు బోవ నుద్యుక్తులైన సమయమున లక్ష్మణస్వామివచ్చి దీనముగ తననుగూడ వెంట గొనిపోవలసినదని రామునికాక, ముందుగా సీతనే అర్థించును:

స భ్రాతు శ్చరణౌ గాఢం నిపీడ్య రఘునందనః
సీతా మువాచాతియశాః రాఘవంచ మహావ్రతమ్.

(లక్ష్మణుడు అన్నగారి పాదములను గాఢముగా కౌగిలించుకొని, సీతతోను, మహావ్రతుడైన రాఘవునితోను ఇట్లు విన్నవించుకొనెను)

ముందుగా సీతతో విన్నవించి, పిమ్మట రాఘవునితో 'కూడ' (చ) విన్నవించుకొనెనట। ఇచట రాఘవునికి వాడిన 'మహావ్రతమ్' అను విశేషణము ఆయన దురాసాద్యతను, అమ్మవారి పురుషకారావశ్యకతను సూచించుచున్నవి.

ఇట్టిదే మరొక సన్నివేశము. సీతారామలక్ష్మణులు పంచవటి చేరిన తరువాత "యోగ్యప్రదేశము నిర్ణయించి, ఒక పర్ణశాల నిర్మింపుము" అని శ్రీరాముడు లక్ష్మణుని ఆదేశించెను. యోగ్యతాయోగ్యతలు నిర్ణయించు స్వాతంత్ర్యము నాయన లక్ష్మణునికే వదలెను కాని, సర్వ ధర్మములు పరిత్యజించి, స్వామికి శేషభూతుడుగ నున్న లక్ష్మణస్వామి కీ ఆదేశము హృదయ విదారకమైనది,

"ఏవ ముక్తస్తు రామేణ లక్ష్మణ స్సంయుతాంజలిః
సీతా సమక్షం కాకుత్స్థ మిదం వచన మబ్రవీత్
పరవానస్మి కాకుత్స్థ। త్వయి వర్షశతం స్థితే
స్వయంతు రుచిరే దేశే క్రియతామితి మాం వద."

(రాముడట్లు చెప్పగా లక్ష్మణుడు బద్ధాంజలియై సీతాసమక్షమున ఆ కాకుత్స్థునితో ఇట్లనెను : "ఓ

స్వామీ! నీకు నూరేండ్లు వచ్చినను నేను నీకు పరతంత్రుడనే! నీవే స్వయముగా రుచిర ప్రదేశమును నిర్ణయించి, ఇచట పర్ణశాల నిర్మింపుమని నన్నాదేశింపుము.")

ఇచట 'సీతాసమక్షమ్' అను పదము అత్యంత సార్థకముగ ప్రయోగింపబడినది. లక్ష్మణునివంటి మహా ప్రపన్నుడుగూడ స్వామి యనుగ్రహమును పొందుటకు సీతను పురుషకారముగా ఎట్లు స్వీకరించినది సూచించుటకే ఆదికవి సీతాసమక్షముననే లక్ష్మణుడు రాఘవునితో విన్నవించుకొనినట్లు వర్ణించెను.

ఇక—కాకాసురుని విషయములో అతల్లి చూపిన కృప అవధుల నెరుగనిది. మహాక్రూరుడైన జయంతుడు కాకి రూపమున వచ్చి, ఆ తల్లి విషయములోనే అకృత్యము తలపెట్టెను. వానిపై కోపించి స్వామి బ్రహ్మాస్త్రము ప్రయోగించినారు.

"స పిత్రాచ పరిత్యక్తః సురైశ్చ సమహర్షిభిః
త్రీన్ లోకాన్ సంపరిక్రమ్య తమేవ శరణంగతః"

తండ్రిచేతనే పరిత్యక్తుడైన వానిని దేవతలుగాని, మహర్షులు గాని ఎట్లు రక్షింపగలరు? మూడు లోకములవెంట గ్రుమ్మరి క్రుమ్మరి ఆ కాకము తిరిగి స్వామినే శరణు వేడెను.

"పురతః పతితం దేవీ ధరణ్యాం వాయసం తదా
తచ్ఛిరః పాదయోస్తస్య యోజయామాస జానకీ
తముద్ధాప్య కరేణాథ కృపాపీయూషసాగరః
రరక్ష రామోగుణవాన్ వాయసం దయయైక్షత"

(కన్నెదుట నేలపై బడిన ఆ వాయసమునుజూచి దేవి వాని తలను స్వామి పాదములపై చేర్చినది. చేతితో ఆ కాకమును పైకి లేవనెత్తి, కృపామృత సముద్రుడైన స్వామి వానిపై దయావీక్షణములు బరపెను.)

ఒక్క తల్లికి తప్ప తనమీదనే దురాగతము తలపెట్టిన వానిమీదకూడ అంతటి వాత్సల్యము వేరెవ్వరికుండును? స్వయముగా కాకాసురుని అపచారమును మన్నించుటేకాక, వాని శిరస్సును స్వామి పాదములపై జేర్చి వానికై స్వామి కృపనుగూడ అర్థించిన ధరాజాత క్షమాగుణము అనన్యాదృశము గదా!

స్వామితో కలసియుండిన కాలముననేకాక, వియోగము పొంది విదూరగ నుండిన సమయమున గూడ జానకి తన పురుషకారకృత్యమును విరమింపలేదు. రామాయణములో ఆదినుండి తుదిదాక కృపాప్రపూర్ణమైన ఆ మాతృ హృదయము ప్రస్ఫుటమగుచునే వచ్చినది. కాకాసురుని కటాక్షించినట్లే, అంతకంటె ఘోరదుష్కృత్యము నాతల్లి విషయములో తలపెట్టిన రావణునిగూడ ఆమె అనుగ్రహింప బూనినది. రావణు డెట్లయిన స్వామి శ్రీపాదముల నాశ్రయించునట్లు చేయుటకై ఆమె బహువిధముల యత్నించినది.

"ఇహ సన్తో నవా సన్తి సతోవా నానువర్తసే
తథాహి విపరీతాతే బుద్ధి రాచారవర్జితా"

"ఓ రావణా! ఈ లంకలో సత్పురుషులే లేరా! ఒకవేళ ఉన్నను వారిని నీ వనువర్తింపవా? ఏల నీ బుద్ధి విపరీత మార్గములనుబట్టి, సదాచారవర్జితమైనది?" అని ఆ రావణునియందును తల్లికృపనే వెలయించినది.

జానకీదేవి కృప పరాంకోటి నందుకొన్న ఘట్టము ఇంకను ముందున్నది. రావణవధానంతరము అంతకుపూర్వము జానకిని హింసించిన రాక్షస కాంతలను చిత్రవధ చేయుదునని హనుమంతుడు బయలుదేరెను. అప్పుడు తల్లి వానిని వారించి ఇట్లన్నది :

"పాపానాం వా శుభానాం వా వధార్హాణాంప్లవంగమ
కార్యం కరుణ మార్యేణ న కశ్చి న్నాపరాధ్యతి"

("పాపములవలనగాని శుభములవలనగాని వధార్హులైనవారి విషయములో ఆర్యుడు కారుణ్యమునే చూపవలెను. ఈ లోకములో అపరాధము చేయనివాడని ఒక్కడు కలడా నాయనా!")

సాపరాధులైన వారియందుకూడ జగన్మాతకృప ఎట్లు పొంగి వచ్చునది ఈ పలుకులు విశదము చేయుచున్నవి. ఈ నన్ని వేళమును మనమునందిదుకొనియే

శ్రీ గుణరత్నకోశములో భట్టర్‌వారు అమ్మవారి నీ విధముగ స్తుతించినారు :

"మాత ర్మైథిలి! రాక్షసీ స్త్వయి తథై
వార్ద్రాపరాధాం స్త్వయా
రక్షన్త్యా పవనాత్మజా ల్లఘుతరా
రామస్య గోష్ఠీ కృతా
కాకం తం చ విభీషణం శరణ
మిత్యుక్తిక్షమౌ రక్షతః
సా న స్సాంద్ర మహాగస స్సుఖయతు
క్షాంతి స్త వాకస్మికీ."

(తల్లీ! మైథిలి! అర్ద్రాపరాధలైన రాక్షసస్త్రీలను గూడ హనుమంతుడినుండి కాపాడజాలిన నీ కృప తనను శరణువేడిన కాకాసుర, విభీషణులనుమాత్రమే రక్షించిన శ్రీరాముని కృపను అధ్వీకరించినది. అట్టి నీ క్షమాగుణము సాంద్ర మహాపరాధులమైన మాకు ఊరట కలిగించుగాక!)

స్వామితో సంశ్లేషదశలో— 'క్షిపామి' (త్రోసి వేయుదును). 'న క్షమామి' (క్షమించను) అని భీష్మించుకొని కూర్చున్న స్వామికి చేతనులయందు కరుణ కలుగునట్లు తల్లి ఉద్బోధించును. విశ్లేష దశలో— స్వామి శ్రీపాదముల మరచి, దుష్టమార్గముల వెంటబోవు చేతనుల మనములను భగవచ్చర ణాభిముఖములుగ నామె తీర్చిదిద్దును. స్వామిని, చేతనులను గూడ మొదట నుపదేశముచేతనే ఆమె వశంవదుల నొనర్చుకొన జూచును. అది విఫలమైనచో, స్వామిని తన సౌందర్యముచేతను, చేతనులను తన కృపచేతను ఆమె లోగొనును.

అసలు 'శ్రీ' శబ్ద వ్యుత్పత్తిలోనే తల్లి పురుషకారత్వము వ్యక్తమగుచున్నది. శ్రీఞ్-సేవాయాం' అను ధాతువునుండి 'శ్రీయతే' ఆశ్రయింపబడునది గావున శ్రీ అని యొకవిధముగాను, 'శ్రయతే' ఆశ్రయించునది కనుక శ్రీ అని మరియొకవిధముగాను శ్రీ శబ్దము నిష్పన్నము చేయవచ్చును. చేతనులచే ఆమె ఆశ్రయింపబడును; అచేతన పునరుజ్జీవనమునకై ఆమె సదా స్వామి నాశ్రయించుచుండును. 'శ్రూ-హింసాయాం.' 'శ్రూ-విస్తారే' అను ధాతువుల నుండిగూడ 'శ్రీ' శబ్దము సాధింపవచ్చును. 'శృణాతి నిఖిలాన్' (సర్వదోషములను నశింపజేయునది గనుక) శ్రీ అని ఒకవిధమైన వ్యుత్పత్తి: శ్రూణాతిచ గుణైర్జగత్' (గుణములచే జగత్తునంతను నింపును గనుక) శ్రీ అని మరియొక విధమైన వ్యుత్పత్తి. ఈ వ్యుత్పత్తులవలన చేతనులలోని దోషములను హరించి గుణములు విస్తరింపజేయుటలో శ్రీ దేవికి గల సామర్థ్యము వ్యక్తమగుచున్నది

రామాయణములో స్వామితో తల్లికి కలిగిన సంశ్లేష విశ్లేషములు కేవలము లీలామాత్ర కల్పితములుగదా! నిజమున కామె స్వామితో నిత్యానుషక్తయే! ఈదృష్టిలో. సీతా వియోగకాలమున విభీషణాదులపై స్వామిచూపిన కృపనుగూడ ఆయన హృదయైక సంవాసిని అగు అమ్మవారి పురుషకార ఫలితముగానే గ్రహింపవచ్చును.

కొందరికి ఒకశంక కలుగవచ్చును. "రావణుని బలాత్కారముచే సీత లంకకేగినది గాని, దేవతా స్త్రీల విముక్తికై తానై కోరికోరి చెరబడినదా?"అని. నిజమునకిట్టి శంకలు నాస్తికులకుతప్ప కలుగవు. లేకున్న-'శీతోభవ!' అని అగ్నిదేవునే శాసింపగలిగిన తల్లి 'నష్టోభవ రావణ!' అని అనలేక ఊరకున్నదా?

పురుషకారముగా నాచరించుటకు మూడు విధములైన యోగ్యతలు కావలెను; కృప, పారతంత్ర్యము, అనన్యార్హత్వము. రామాయణములో సీత స్వామితో వియోగము ననుభవించిన మూడు సందర్భములలోను వరుసగా ఈ మూడుగుణములు ఆమెలో వ్యక్తమైనవి. మొదటిసారి రావణాపహృత యైనపుడు 'దేవ్యా కారుణ్యరూపయా' అని అభివర్ణిత అయిన సీత కృపాగుణము వెల్లువలు కట్టినది. 'న కశ్చిన్నాపరాధ్యతి' అని సాపరాధుల విషయములో సైతమామెకృప ప్రవర్తిల్లినది. రావణుడు పరాజితుడైనట్లు శ్రీరాముడు జయించినట్లు కలగని త్రిజట ఇతర రాక్షసస్త్రీలకు తన స్వప్నవృత్తాంతము చెప్పగా,

అంతవరకు సీతను హింసించుచుండిన ఆ రాక్షసాంగన లందరు భయపడిరి. అప్పుడు సీత "భవేయం శరణం హి వః" అని వారికి అభయప్రదానము చేసి వారి నోదార్చినది.

రెండవమారు పట్టాభిషేకానంతరము శ్రీరామునిచే సీత వివాసిత అయినప్పుడు ఆమెలోని పారతంత్ర్య గుణము ప్రస్ఫుటమయినది.

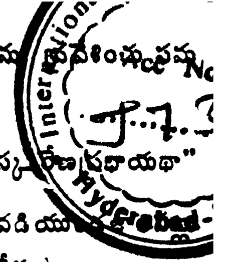
"పతిర్హి దైవతం నార్యాః పతిర్బంధుః పతిర్గతిః
ప్రాణైరపి ప్రియం తస్మాత్ భర్తుః కార్యంవిశేషతః"

(నారికి పతియేదైవము; పతియే బంధువు; పతియే గతి; ప్రాణములకంటె గూడ ప్రియతరుడు పతి; పతికార్యమే సతికి కర్తవ్యము)

"నఖల్వద్యైవ సౌమిత్రే ! జీవితం జాహ్నవీజలే
త్యజేయం రాఘవం వంశే భర్తుర్మా పరిహాస్యతి."

(లక్ష్మణా ! నా భర్తనుండి వచ్చిన రఘువంశ సంతానము నష్టము కారాదను అభిప్రాయముతో నేడే గంగలో పడి ప్రాణములను వీడజాలకున్నాను)

ఈ పలుకులలో సీత తానెప్పుడును స్వామికి పరతంత్రురాలనే అని తన పారతంత్ర్య గుణము విశదము చేసినది.

మూడవ మారు భూవివరమును ప్రవేశించు సమయములో సీత-

"అనన్యా రాఘవేణాహం భాస్కరేణ ప్రభాయథా"

(సూర్యునినుండి కాంతి విడివడియుండదు. రాముని వీడి నాకు అస్తిత్వము లేదు.)

అని తన అనన్యార్హత్వమును చాటినది.

వాల్మీకి కృత శ్రీమద్రామాయణము నానామహార్ఘ రత్నఖని. భారతీయులపాలిటి కది ఒక కల్పవృక్షము. భట్టర్ గారు చెప్పినట్లు- మహాపాపాత్ములకు గూడ మోక్షము కలిగించునట్టి అమ్మవారి పురుషకార వైభవమును సప్రపంచముగ ప్రతిపాదించుచున్న శ్రీమద్రామాయణము అధికారి, అనధికారి, భేదము లేకుండా సర్వజనోపాదేయమైనది.

[ఈ వ్యాసములో ముప్పాతిక మూడు వీసములు పూర్వాచార్య శ్రీవచనముల కస్ఫుట ప్రతిధ్వనులు తమిళమున శ్రీ పిళ్లై లోకాచార్య విరచితమైన శ్రీ వచన భూషణమునుండి, శ్రీమన్మణవాళ మహాముని కృత తద్ వ్యాఖ్యనుండి గృహీతము.]

శ్రీశైలం దేవాలయానికి రాష్ట్రపతి విరాళం

శ్రీశైలం దేవాలయ పునరుద్ధరణ కార్యక్రమానికి రాష్ట్రపతి డాక్టర్ రాజేంద్ర ప్రసాద్ రు. 500 విరాళం ప్రకటించారు. శ్రీశైలంలో తిరుపతి దేవస్థానం అధ్వర్యాన నిర్మిస్తున్న ధర్మశాలకు శంకుస్థాపన చేసే సందర్భంలో రాష్ట్రపతి ఈ విరాళం ప్రకటించారు. మల్లికార్జునస్వామి దేవాలయంలో అయిదు బంగారు కలశములను నెలకొల్పడానికి విజయవాడలోని కనకదుర్గ గుడి తరఫున వచ్చిన రు. 5 వేల విరాళం చెక్కును శ్రీశైలం దేవాలయం కార్యనిర్వాహణ ఉద్యోగి శ్రీ రాజగోపాలరాజుకు రాష్ట్రపతి అందజేశారు.

గీతాగానము

శ్రీ మోటూరి వేంకటరావు

(గతసంచిక తరువాయి)

మదిని గామము మమత నహమును
వదలి విషయవ్రాతముల హృదిఁ
బొదల నీయని బుద్ధిమంతున
కొదవు సుఖశాంతుల్.

బ్రహ్మ మందలి పరమ పదవిని
బడయఁ గోరి ప్రపంచ విషయ
ప్రచయ దళన ప్రజ్ఞ నెసఁగెడు
బహుళ నిష్ఠాపరుని యోగిని
బాడు మోహము పట్ట, దతఁడు
జ్వలిత ముక్తిఁ గనున్.

తృతీయాధ్యాయము

కర్మయోగము

అటులు కృష్ణుఁడు వల్క నా సవ్యసాచి
యిటు లనియెఁ "కేశవా ! ఇల యోగబుద్ధి
కర్మకంటెను మహితగతి యేని భయద
కర్మకై నన్నేల గడఁగు మంచనెదు ?

ద్వివిధభావములఁ జిందిలు వాక్యసరణి
నవహితమ్ముగను మోహము నెంద బుద్ధి
పలుకుచుంటివి— దేనివలన శ్రేయమ్ము
గలుగునో యేర్పరచి తెలుపు మద్దాని."

అనఁగ మధుసూదనుం డనియె నీ రీతి
"అనఘ ! విను మేను సృష్ట్యాదినే సాంఖ్య
గణమునకు జ్ఞానయోగము, కర్మయోగ
మొనగూర్చితిని కర్మయోగి సంతతికి.

తన కర్మలను ద్యజించిన యంత మాత్ర
మొనరునే నైష్కర్మ్య మొక్కింత యేని—
తన కర్మసంచయమ్మును మనుజుఁ డెంత
అణఁచివేసినను సిద్ధిని బొందఁ గలఁడె ?

క్షణకాల మైనఁ గర్మను జేయకుండ
మనఁ గల్గునే ధరిత్రిని మానవుండు ?
ప్రకృతిఁ బుట్టిన గుణప్రకరంబు వలన
సకలజీవులు కర్మ సలుపంగవలెను.

కర్మేంద్రియమ్ములను గట్టివైచినను
నిర్మలాత్ముఁడు గాక నిఖిల విషయములు
మతి ననారతము సంస్మరణ మొనర్చు
నతఁడు మూఢుండు- మిధ్యాచారపరుఁడు.

అటుగాక సర్వేంద్రియములు చిత్తమునఁ
బటుతర ప్రజ్ఞతో బంధించి వాని
సహజ ప్రవృత్తులను సాగంగఁజేసి
యిహమందు ఫల మంద నెంచఁడు వివేకి

నియతకర్మను జేయ నీకె శ్రేయమ్ము-
జయ మొందలేవు నైష్కర్మ్య మార్గమున-
కర్మ విడనాడినఁ గడచునే నీకు ?
నిర్మలమ్ముగఁ జనునె నీ తనూయాత్ర ?.

జన్మమునకై కాక జరుపఁబడు కర్మ
లన్నిఁటను గౌంతేయ ? యైహికపుఁ గట్లు
గలగొనున్ గనుక సంగరహితుఁడ వగుచుఁ
జలుపవలెఁ గర్మలను ఫలకాంక్ష వీడి.

సృష్టిఁ దలకొని ప్రజను శిష్టయజ్ఞాళి
సృష్టించి అల్ల సరసీరుహోద్భవుఁడు
'జనులు గాంచెదరు యజ్ఞములచే వృద్ధి
వెనుక నది కోర్కెలను పితుకు నంచనియె.

హవనమ్ము లందు దివ్యంపు హవ్యముల
దివిజుల కొసంగి ప్రీతిని గూర్తు రేని
వర్షములు గురిపించి పంటలను బెంచి
హర్షమును మీ యెదల హవణింత్రు వారు.

యాగములచే దేవతాళి మీ కిష్ట
భోగముల్ గూర్చెదరు మోదమ్ము చెంది-
అనిమిషుల్ సమకూర్చునవి వారి కిడక
యనుభవించినఁ జోరుఁ డగు నతఁడు పార్థ!

జన్నమ్ము లైదు కొనసాగఁగా మిగులు
నన్న శాకమ్ములను దిన్నచో సమయు
ననుగతాఘములు: యజ్ఞార్థమై గాక
తనకోస మని వండు కొనఁ బాప మొదవు.

ప్రాణతతి యన్నమ్ము వలన నుత్పన్న
మౌను, బర్జన్యుచే నన్నమ్ము గలుగు,
సవనముల చేత వర్షపతియును యజ్ఞ
నివహమ్ము కర్మల౯ భవ మొందుచుండు.

వేదోద్భవం బగుచు వెలయుఁ గర్మమ్ము,
ప్రాదుర్భవిం చక్షరమున బ్రహ్మమ్ము,
గాన సర్వవ్యాప్త మైన బ్రహ్మమ్ము
రాణించు సుమి యనారతము యజ్ఞమున.

*ఈ చక్రప్రవర్తనం బెవఁ డనుసరించి
యాచరింపఁడొ యతం డఘసమాశ్లిష్ట
కర్ముఁడై విషయసక్త స్వాంతుఁ డగుచు
కర్మంబు గనక నిస్సారుఁడై బ్రతుకు.

ఇంద్రియములకు లోఁగ కెవఁ డాత్మయందె
సాంద్ర మహదానంద సంతృప్తు లందె,
నిరతిమై సతతమ్ము వఱలునో యతని
కరయంగఁ జేయఁ దగినట్టి పని లేదు.

నిశ్చలం బగు నాత్మ నిష్ఠతోఁ గడిఁగి
కర్మ లొనరించిన౯ గలుగరు ఫలమ్ము—
సలుపకుండినను నష్టమ్ము వాటిలదు—
తలఁప భూతాళితోఁ దనకుఁ బనిలేదు.

ఫలకాంక్ష లేక కర్మలను జేయంగ
వలయు; ఆ కృత్యముల వలన మోక్షమ్ము
గలుగు; ఎయ్యెడ నేని కర్మయోగమ్ము
సలుపు పురుషున కిదియె సత్పథమ్ము పార్థ!

జనకాది బుధులు నిష్కామ కర్మంబు
లొనరించి మోక్షంబు గనిరి — ఆ త్రోవ
గని, ప్రజానీకమ్ము గలుషమార్గములఁ
జననీని హితకర్మలను జేయవలెను.

జ్ఞానియే కార్యమ్ము జరుపునో కానిఁ
బూని తక్కిన జనమ్ములు సేయ నెంత్రు
వాని కేది ప్రమాణ మౌనొ వారికిని
మానిత ప్రబల ప్రమాణమే యగును.

(సశేషము)

*కర్మ లనెడు యజ్ఞములు భూతము లాచరింపఁగాఁ బర్జన్యుఁడు సంతసించి యన్న మిడును. దాని వలన సకల భూతవ్రాతము పెంపొంది యజ్ఞములు సేయును. ఇట్లు జగమునకు నాదియు నంత్యము నగు ఈ కర్మ యజ్ఞపరిణామ చక్రమై యొప్పెడిది.

చతుర్మత తత్త్వం - శాంకరాద్వైతం

శ్రీ వేదాల తిరువేంగళాచార్యులు

(గతసంచిక తరువాయి)

శైలిభేదమేకాక ఎచటనుగూడ ప్రస్తావింపబడ నివియు. శ్రీ శంకరులు ప్రస్తావింతురని సంభావింప దగనివియు నగు శ్రీ విష్ణుతిలకము, విష్ణుధర్మోత్తరము, శివధర్మోత్తరము, శివపురాణము, బ్రహ్మపురాణము మొదలగునవి యటప్రమాణములుగా ప్రస్తావింపబడినవి. ఇది శ్రీ శంకర భగవత్పాదుల పద్ధతి కాదు. మరియు నీ గ్రంథము శ్రీ శంకర భగవత్పాదుల గ్రంథము కాదనుటకై యసాధారణ చిహ్నమున్నది. సామాన్యముగా నాదిశంకరు లొనర్చిన భాష్యము లన్నియు ఆనందగిరిచే వ్యాఖ్యానింపబడుట యొక యసాధారణ చిహ్నము. అది ప్రకృతములో గన్పడు శ్వేతాశ్వత భాష్యమునకు లేదు.

సరి, ఇట్లు చాలాగ్రంథములను అస్మదాదిమూఢుల నుద్ధరింపుటకై రచించిన ఆదిశంకరులు చూర్ణీనది యొద్దున మళయాళదేశములో "కాలటి" యను నగ్రహారమున నంబూద్రి బ్రాహ్మణవంశమున నవతరించిరి. వారి జన్మకాలమును నానావిధములుగా దెల్పుదురు. అందు ఆదిశంకరపీఠమైన శ్రీ శృంగేరీ పీఠ సంప్రదాయము ననుసరించి కలియుగాబ్దములు (3058) మూడువేల ఏబది ఎనిమిదవ సంవత్సరమున ఈశ్వర సంవత్సరమున వైశాఖశుద్ధ పంచమీ భానువాసరమున నార్ద్రానక్షత్రమున 11, 15 ఘడియలకు మిథునలగ్నమున నుదయించిరి. తండ్రి శివగురుభట్టు, తల్లి ఆర్యాంబ.

విరూపాక్షపీఠపు సంప్రదాయమునుబట్టి కలియుగాబ్దములు 3889 వ సంవత్సరమున జననము. క్రీ. శ. 788 చైత్రమాసమున జననమని మరొకరి మతము. కుంభకోణ పీఠమువారి యభిప్రాయము కలియుగాబ్దములు 2593 యగు నందనసంవత్సర వైశాఖ మాసమున పునర్వసు నక్షత్రమున శంకర జననమని, శ్రీముఖ సంవత్సరమని కొందరు, హేవిళంబియని కొందరు ఈశ్వర యని ఇంక కొందరు. ఈమహానుభావుడు ముప్పదిరెండు సంవత్సరములలోనే పై జెప్పిన ప్రస్థానత్రయ భాష్యాది గ్రంథములు రచించి బ్రహ్మైక్యము నందిరి. (వీరి గోత్రము ఆత్రేయ గోత్రమని రాయప్రోలు లింగనసోమయాజిగారు) వీరు ప్రవచించిన యద్వైతమునకు జీవాతువగు విషయము జీవబ్రహ్మైక్యము. ఇది శ్రోతలందరి మనసుల కెక్కుటకై యనేకమంది గ్రంథకర్త లనేకమైన దృష్టాన్తములతో నుపపాదించిరి. ప్రతిపాదన మార్గము లెన్ని తీరులున్నను ఎంత భిన్నములుగా నగుపడినను ప్రధాన ప్రతిపాద్యమగు జీవబ్రహ్మైక్యము విషయములో నెవ్వరికిని విప్రతిపత్తి లేదు. ఎవరెన్ని తీరులలో నుపపాదింపబోయినను అద్వైతులందరునుగూడ శ్రీ శంకరుల స్థానత్రయభాష్యములను సనత్సుజాతీయభాష్యాదులను అనుసరించియే ప్రతిపాదింపక తప్పదు.

ఇంక నింతకుపూర్వము నిరూపించిన యా మత తత్త్వములు మూడింటిలో మొదటి తత్త్వమును గూర్చి తెలుసుకొందము. 1. *బ్రహ్మమొక్కటియే సత్యము*- ఇది మొదటి సత్యము.

అయితే బ్రహ్మమొక్కటియే సత్యమగుచో నీ నానావిధములుగా గన్పడు ప్రపంచమంతయు నెక్కడిది? ఇది స్పష్టముగా గన్పడుచున్నదే. ఇట్లున్న

ఈ ప్రపంచమును లేదనగలమా ? దీనికేమి సమాధానము ? బ్రహ్మస్వరూపము సరిగా తెలియకపోవుట వలన నీయా శంక కల్గుచున్నది. అది సరిగా బోధపడినచో నీయా శంకయే కలుగదు కనుక నా బ్రహ్మస్వరూపమును సరిగా దెల్పుదుము. అసలు బ్రహ్మమనగా నేమి ? "జన్మాద్యస్య యత." అని పారాశర్యుడు తెల్పుచున్నాడు. ఈ బ్రహ్మ లక్షణమును వివరింతుము.

"యతో వా ఇమానిభూతాని జాయన్తే యేన జాతాని జీవన్తి యత్ప్రయన్త్యభిసం విశన్తి తద్బ్రహ్మేతి". అని తైత్తిరీయ భృగువల్లిలో చెప్పబడినది. ఈ కనుపడు సకలమును దేనినుండి పుట్టుచున్నదో ఈ పుట్టినదంతయు దేనివలన జీవించుచున్నదో దేని యందిది యంతయు పోయి లీనమగుచున్నదో అదియే బ్రహ్మము అని బ్రహ్మలక్షణము తెల్పబడినది. ఇది కార్యముఖమున లక్షణము. దీనివలన నసలు వస్తువు యొక్క స్వరూపమేమియు తెలియదు. ఏమనగా ఒకచోట కాలిపోయిన యూరున్నదనుకొనుడు "ఈ యూరును కాల్చినదగ్ని" అని చెప్పినందువలన నగ్నియొక్క కార్యము తెలియునుకాని స్వరూపమెరుకపడదుకదా. అట్లే యీ ప్రపంచముయొక్కయు ఉత్పత్తి స్థితిలయములకు కారణము బ్రహ్మము అనుట వలన నీవ్యాసపు ప్రారంభమున కల్గిన యాశంకకు ఈ ప్రపంచమునకు కారణమేమి అనుదానికి సమాధానము వచ్చినదేకాని అసూయాది కారణము యొక్క స్వరూపము స్పష్టముగా బోధపడలేదు. అయితే శుక్లపక్షపు విదియనాడు నెలపొడుపు నెరుగుటకై చంద్రుడెటనున్నాడు, అని యడుగగా "ఆ కొమ్మమీదుగా నున్నాడు" అని చెప్పినట్లు.

(శాఖాచంద్ర న్యాయము) గా నేర్పడినది. జగత్కారణముగా బ్రహ్మము దెలిసినది అనగా కొమ్మ తాను తటస్థముగానుండి చంద్రుని గుర్తింపజేసి నట్లుగా ఈ జగత్తు తాను తటస్థముగానుండి బ్రహ్మమును గుర్తింప జేయుచున్నది. కనుక నిది తటస్థ లక్షణము అనబడును. దీనివలన జగమునకు కారణము బ్రహ్మము అని తెలిసినది. అయితే జగమునకు బ్రహ్మమెట్టి కారణమా ? సమవాయి కారణమా ? అసమవాయి కారణము ? నిమిత్త కారణమా ? ఈ మూడు రకములేకదా కారణము ? జగము దేనినుండి కల్గుచున్నదో యనుటవలన బ్రహ్మము జగమునకు నిమిత్తకారణము. కులాలుని వలన కుండలు కల్గుటలేదా ? బ్రహ్మయందు జగము లయమొందుచున్న దనుటవలన బ్రహ్మము జగమునకుపాదాన మగుచున్నది. కుండలు మన్నునందే కదా లయమొందుచున్నవి. ఇట్లు జగమునకుపాదానము నిమిత్తమునను రెండురకముల కారణమును బ్రహ్మమైనది.

బ్రహ్మయొక్కటియే సత్యము

అయితే బ్రహ్మయే యీ విస్తృతమగు జగత్తున కుపాదానమగుచో నింక విస్తృతమగు నీజగత్తును కార్యమునకు బీజమత్యంత సూక్ష్మముగాకదా యుండవలెను ? విస్తృతమగు మఱ్ఱిచెట్టు దాని బీజముల సంగతిని విచారింపుడు. కనుక నేది కారణమను విషయములో ననేకు లనేకవిధములుగా బరిశోధించిరి సాంఖ్యులు జడ చైతన్యములని ప్రపంచమును రెండు రకముల విడగొట్టి రెండును రెండురకములకును కారణములనిరి. అపుడు అభిన్ననిమిత్తోపాదానము సిద్ధింపదు. "తదైక్షత బహుస్యాం ప్రజాయేయ యత దాత్మానం స్వయమకురుత. యనుశ్రుతి బ్రహ్మకు అభిన్ననిమిత్తోపాదాన భావమునేకదా తెల్పును ; ఈ యుభయవిధ కారణము బ్రహ్మమనుటలో రెండు రెండురకముల కారణములు అను సాంఖ్యులకన్న కొంత ముందుపోయినట్లైనది. ఏమనగా—కర్తలుగా, భోక్తలుగా, భోగ్యములుగాను అకర్తగాను, అభోక్తగాను, అభోగ్యముగాను, అనేక విధములుగా నీప్రపంచ మున్నది. అంతేకాక కొన్ని కొన్ని యెడలనియత దేశకాలములై నియతఫలములై కొన్ని కన్పడును. మరికొన్ని అనియత దేశకాల ఫలములై యున్నవి. ఇట్లేక విధముగాకాక అనేక విరుద్ధ

ములుగానున్న ఈ ప్రపంచమున కొకజడముగాని అసమర్థుడునగు నొక చేతనుడుకాని ఇంచుమించు నక్షేయగు పరమాణువులుగాని కారణములనుట యుక్తముగాదు.

కనుక నీవు ప్రపంచమునంతను ఎవరో ఒక సమర్థుడును సర్వజ్ఞుడును సర్వవేత్తయు నైనవాడు సంకల్పించి నిర్మించియుండవలెను. అయితే యింత విరుద్ధ ధర్మ ప్రచితమగు నీ ప్రపంచమునకు శూన్యమే కారణము కారాదా? ఈ విషయ ముపనిషత్తులలోనే "తద్ధైక ఆహుః అసద్వా ఇదమగ్ర ఆసీత్ ఏకమేవాద్వితీయం తస్మాదసతస్సజ్జాయతే" అని యాశంకించి "కుతస్తు ఖలు సోమ్యైవంస్యాత్ ఇతి హోవాచకథమసతస్సజ్జాయేత సచేవసోమ్యేద మగ్ర ఆసీత్ ఏకమేవా ద్వితీయం" అని నిరాకరింపబడినది. ఈ పూర్వ పక్షోత్తర పక్షముల స్వరూపమిది సకల విరుద్ధధర్మములకును నిలయమగు నీ ప్రపంచమున కొక బీజముండి తీరవలెను. కనుక నది సత్తగుచో విరుద్ధ ధర్మాశ్రయము కావలసివచ్చును. అది అట్లుండదుకదా కనుక అందుకై శూన్యమే కారణమగుట యుక్తము. మూలము అభావము కనుక దాని యందెట్టి ధర్మమును ఉండజాలదు. కావున నట విరుద్ధధర్మ సమావేశమనునది యుండబోదు. అని పూర్వపక్షరూపము. దీనిసమాధానమిది—

ఈ వాదమును బూర్తిగా బరియాలోచించుచో కార్యకారణములకు సాజాత్యముండి తీరవలయును. అను సూత్రముమీద నాధారపడియున్నది. అపుడు సత్తుగా స్ఫురించుచున్న ఈ ప్రపంచము అసత్తు నుండి ఎట్లు పుట్టును? అభావమునుండి యేవస్తువైన ఉదయింపగలదా? వస్తువును ఉత్పాదించుశక్తి యేదాని కుండునో అది అభావమగుట ఏమికర్మము? భావమే సత్తే యగును. నిర్విశేషముకదా అభావము. మరియు సత్తును ఉత్పాదించునది సత్తే కానిచో వెలుగు కావలయువాడు సత్తైన దీపము కొరకేల ప్రయత్నించుచున్నాడు? అభావముకొరకే ప్రయత్నింపవలెను. లేదా అభావము నప్రయత్నమును కుదురకున్నచో నూరకుండవలెను. అంతే కాని భావమైన దీపముకొరకు లోకము ప్రయత్నించుట కుదురదు.

మరియు కార్యకారణ భావమున సత్తునుండియే సత్తుదయించుట నంగీకరింపనిచో, అభావమునం దెవ్వరికిని ప్రయత్న వ్యాపారములు ప్రసక్తింపవని, మీరే యంగీకరింతురు. కనుక నెవ్వడును ఏపనిని చేయక అందరు సోమరిపోతులై యుండవలసి యుండును. దేనికిని ఏదియు గారణముకాదుగదా? జగదుపకారణమునకై ఏర్పడవలసిన మతము పర్యవసానమున జగదపకారమునకు ఏర్పడుట యుక్తము కాదుగదా!

"ఉత్సీదేయురి మేలోకాః నకుర్యాంకర్మచేదహం" అని గదా ప్రామాణికసూక్తి! ఇందువలన నేమి తెలియుచున్నది? లోకము నిర్వ్యాపార మగుచో నశింపక తప్పదని కావున మీమతము జగత్తున కుపకారము చేయకపోగా అపకారమునకు తప్పక ఉపయోగించును. "నహికశ్చిత్ క్షణమపి యాతు తిష్ఠత్య కర్మకృత్" అని యున్నది. కనుక స్వభావముచేతనే చేతనునకు గర్మప్రవృత్తి యుండును. అనుటయు కుదురదు. అట్లగుచో నేపనియు ప్రయోజనము నుద్దేశింపని దగుటవలన ప్రపంచమంతయు నిషిద్ధాచరణ మొనరించినదగును. "నకుర్యాన్నిష్ఫలం కర్మ" యని గదాస్మృతి.

కనుక నీవాదమును వదలి జగన్నిర్మాణ సామర్థ్యముగల దానినే మూలమని యంగీకరింపకతీరదు. అపుడు మీకును మాకును మాటభేదమేకాని సధర్మక పదార్థమే జగత్కారణముగా సిద్ధమగును. సధర్మక మగుచో నది సత్తుగాకతప్పదు. అభావము నిర్ధర్మకమేకదా? కనుక సూన్యమునుండి జగము ఏర్పడె ననుమాట యుక్తి యుక్తముగాదు.

మరియు మీయుక్తులు మాకును మాయుక్తులు మీకును ప్రకృతమున దురసహ్నవములుగా నున్నను కేవల మేయాధారమును లేక ప్రవర్తించు నీతర్క-

మంతయునిల్లే అప్రతిష్ఠతమై నిలవ నీదలేకుండ పోవును. ఆకాశముష్టి హననమే యగును.

ఇంకొక రకముగా నూహించినను, నటతర్కమే కదా ప్రశక్తించును. అప్పటికి అప్రతిష్ఠ తప్పదు. అనగా ఒకచోటికి పర్యంతనిష్ఠ మేర్పడనే యేర్ప డదు. (తర్కాప్రతిష్ఠానా దన్యథానుమే యమితిచే దేవమప్య విర్మోక్ష ప్రసంగః) కనుక నిట్టి అప్రతిష్ఠితమైన యీ కుతర్కమును బట్టుకొని యూగులాడుటకన్న (అలమప్రతిష్ఠితకు తర్కపరి హాసనేన) ఏదైననొక .... సుప్రతిష్ఠితమగు నొక యాధారమును గైకొని వానినిబట్టి మనతర్క ములను ప్రవర్తింపజేసినచో మనమొక యొడ్డునకు జేరి నిలువబడగలము. కనుకనే పారాశర్యుడు జగ జ్జన్మాది కారణత్వమును అనుమానాంగమైన హేతు వుగా నీయలేదు. ఇక నేమి? తైత్తిరీయశ్రుతిని బట్టి బ్రహ్మలక్షణముగా నిరూపించినాడు. ఈవిషయమున॥ "జన్మాద్యస్యయతః" అను ద్వితీయసూత్రో క్తమైనది. వేదశాస్త్రోక్తమగు లక్షణమేగాని బ్రహ్మను మానాంగ మగు హేతువుగాదను విషయమున, ప్రమాణ మేమందురా? మూడవసూత్రమైన "శాస్త్రయోని త్వాత్" అనునదే. దీనిని దాని వెను వెంటనే యుపన్యసించుటయే ప్రమాణము ఇది రెండవ సూత్రము అనుమానోపన్యాసమే యగుచో "శాస్త్ర యోనిత్వాత్" అని అట మూడవ సూత్రమున శాస్త్ర ఉపన్యాసము కుదురదు. అప్రాప్తార్థప్రాపకముగదా శాస్త్రము "అప్రాప్తేశాస్త్రమర్థవత్" "ప్రత్యక్షేణాను మిత్యావాయసూపాయో నబుధ్యతే ఏనం విదంతి వేదేన తస్మాద్వేదస్యవేదతా" అని పెద్దలందురు గదా?

(సశేషము)

జంటనగరాల్లో దేవాలయాల స్థితి

శ్రీ డి. సూర్యనారాయణస్వామి అధ్వర్యాన సంఘం ఏర్పాటు

న్యాయశాఖ కార్యదర్శి

హైదరాబాదు, సికిందరాబాదుల్లో దేవాలయాల పరిస్థితిని విచారించి మూడు మాసాల్లోగా రాష్ట్రప్రభుత్వానికి ఒక నివేదిక సమర్పించటానికి ప్రభుత్వ న్యాయశాఖ కార్యదర్శి శ్రీ డి. సూర్యనారాయణస్వామి అధ్యక్షులుగా ఒక విచారణ సంఘం నియ మించబడినదని దేవాదాయ శాఖమంత్రి శ్రీ అనగాని భగవంతరావు ఆంధ్రపత్రిక ప్రతినిధికి సెప్టెంబరు 15 న చెప్పారు.

ఈ విచారణ సంఘంలో శ్రీ గోపాలరావు ఎక్బొటే, శ్రీ నూకల నరోత్తమరెడ్డి సభ్యులుగాను, ప్రభుత్వ అంతరంగికశాఖ ఉపకార్యదర్శి శ్రీ వి. పి. రామారావు కార్య దర్శిగాను నియమించబడ్డారు.

శ్రీరామకథాసుధ

కీ. శే. శ్రీ గొబ్బూరు వేంకటానంద రాఘవరావు

(గతసంచిక తరువాయి)

శ్రీరామచంద్రునికి పట్టాభిషేక ప్రయత్నము

పరశురామునివలన భయము వాసి దశరథుడు, కొడుకులతోను క్రొత్తకోడండ్రతోను అయోధ్యాపుర ప్రవేశముచేసి అత్యంత ప్రమోదచిత్తుడై పండ్రెండేండ్లు సుఖముగా రాజ్యమేలెను. అత్తమామల చాటున, అల్లారుముద్దుగా, క్రొత్తకాపురములు చేసికొనుచు, కోడండ్రు సమస్త భోగభాగ్యము లనుభవించుచు, ఏ కొఱంతయు లేక హాయిగా సుఖపడుచుండిరి. పండ్రెండేండ్లు ఈ విధముగా సుఖముగా దంపతులకు కాలము గడచినది

పిమ్మట నొకనాడు దశరథుడు సభలో నిట్లు ప్రకటించెను.

"మాన్యులారా !

క. మిక్కిలి భోగములందితి
నెక్కుడు సంపదలయగంటి నెల్లగుణములన్
చక్కని కొడుకుల బడసితి
నిక్కంబిసి పెద్దకాల మేలితి నింకన్."....

ఇంత చాలదా? ఆశకు ఎంతకెంత? ఇక వృద్ధుండనైతిని. రాజ్యభారము మరి నేను భరింపనోపను. నా పెద్దకొడుకు శ్రీరాముడు అన్నివిధముల ఉత్తముడు.

మ. "ధీరోదారుడు, నిర్వికారుడు,
జగద్ధ్యేయుండు సౌజన్య వి
స్తారుం డుత్తమశీలు దక్కకుల
విస్తారుండు శూరుండు గం
భీరుం డిద్ధ విచారసారు డగుటన్
పెంపెల్ల విశ్వంభరా
భారంబెల్ల భరింప రాఘవు
మహాభాగు న్నియోగించెదన్."

"శ్రీరామచంద్రమూర్తికి పట్టాభిషేకముకట్టి నేను తప్పుకోదలచినాను. ఎల్లుటి దినము బాగున్నదట. కనుక ఆనాడు శ్రీరామ పట్టాభిషేకము జరుగగలదు." అని వెలియబలికి, రామమూర్తిని పిలిపించి సభలో అందరి యెదుట నతని కా సంగతి ఎఱుగజెప్పి, అందుకు సంసిద్ధముగా ఉండ నియమించెను.

మరునాటి రాత్రి మహారాజు కైకమందిరమున కరిగెను. అంతకు పూర్వమే మందర దుర్బోధ తగిలి, కైక, అలకాగృహమున కరగి, మొగము ముడుచుకొని, ముసుగు వైచుకొని, కటికనేల పడుకొని, ఏమి ప్రమాదము సంభవించెనో ? ఏమో ? అని చూపరులకు భయము పుట్టించెను. ఆమె మందిరమునకు ఆ రాత్రి మహారాజు వెడలుట జగత్తునకు సంక్షోభకారణమైన గొప్ప తప్పిద మనక తప్పదు. "వార్ధక్యము వచ్చినది. ఓపిక నశించినది. రాజ్యభారము వహింప రాముని నియోగింతు" నని రాజ్యసభలో ప్రకటించిన ముసలిరాజు క్రొత్తశోభనపు పెండ్లికొడుకువలె కైక శయనమందిరమునకు వెడలుటను గూర్చి ఏమన వలెను ? అతని దేహమునకేగాని భోగలాలసత్వమునకు వార్ధక్యములేదు. అందుకే ప్రాజ్ఞులు "పురుషుడు పేరిన నేతికుండవంటివాడు; స్త్రీ అగ్నివంటిది" అన్నారు. ఎంత చక్కని ఉపమానము ! సెగదగలనంతసేపే కద ? పేరిన నేతి బింకము ? సెగ తగిలెనా, కరిగి కారిపోక తప్పదు. దశరథుని కర్మ మానాడు అట్లే కాలినది ! అలకాగృహముచేరి, అతిదీనముగా నేలపడియున్న అందకత్తెను చూచి, చిటిముడిపాటుతో ఆమె నిట్లు పలుకరించెను. "ప్రాణేశ్వరీ ! ఏల నీకీ కోపము? ఏమి కావలెనో నీదాసుని నన్నడిగి

పుచ్చుకో. 'అడిగిన ప్రాణంబు లాదిగా నెవ్వియేన్ వంచింప కిత్తును వనజనయన!' ముసుగుతీసి, నీ సుందర మందహాసశోభిత వదనము చూపి నన్నల రించి, కావలసినది గైకొనుము. అంతేగాని, ఎందుకీ కారణములేని కోపము? కటికనేల పడక? మాట లాడని మౌనము? చాలు! చాలించు! లే! లేచి, నన్నేలుకో!" అని ఆమెకు పూర్తిగా వశుడై, దాసుడై ఆమె పాదములకడ వ్రాలినాడు.

ఇంకేమి? కైక పాచిక పారినది—ఆమె 'కోటలో పాగా వేసినది.' ముసుగు తీసినది; మందహాస శోభతో సుందరవదనము చూపినది గాలాములవంటి చూపులు ప్రియునిపై బిసిరినది. దశరథ మత్స్య మున కవి గట్టిగా గ్రుచ్చుకొని, పట్టితెచ్చి ఆమెచేతికి అందిచ్చినవి.

కైక: ప్రాణేశ్వరా! నాడు దేవాసుర యుద్ధమపుడు మీరు దేవతలకు సాయపడ నరిగినపుడు, నేను మీకు సారథినై, మీ రథముతోలి, గెలిపించి నందుకు, మీరు చాలా సంతోషించి నాకు రెండు వరము లిచ్చినారు. జ్ఞాపకమున్నదా? మఱచి పోయినారా?

దశ: మఱచిపోతానా? మఱువలేదు. జ్ఞాపకమున్నది.

కైక: ఆ వరములు అవసరమునకు దాచుకొ న్నాను. ఇప్పుడు వాటి అవసరము వచ్చినది. ఇవ్వండి.

దశ: అవి ఇదివఱకునుంచి ఉన్న ప్రాతబాకీ వరములే. క్రొత్తవేమీకావు. అడుగు; పుచ్చుకో, బాకీ తీర్చుకో! తీర్చుకొని నన్ను ఋణవిముక్తుణ్ణి చెయ్యి! అంతమాత్రానికి, అలగవలెనా? పిచ్చి పిల్లా! ఇచ్చాను; ఇచ్చానులే! ఇచ్చానులే! లే!

కైక: అయితే అడుగుతున్నానువినండి! ఒకటి— నా కొడుకు భరతుడికి అయోధ్యరాజ్యం పట్టాభి షేకం చెయ్యడం; రెండవది— రాముణ్ణి పద్నాలుగేళ్ళు వనవాసానికి పంపించడం. ఈ రెండు వరాలూ నాకు ముందు చెల్లించి నా బాకీ తీర్చుకోండి. అన్నది, నిర్మోగమాటంగా.

దశరథునిమీద మబ్బులేని పిడుగు పడ్డది. గొడ్డలి పెట్టుకు వృక్షంలాగ ఆయన క్రుంగి కూలిపోయాడు. మరేమున్నది? కైకా! కైకా! నీవు నా కైకవను కున్నానుగాని. నాతలక్రింద నాగుపామువనుకోలేదు. ఎంతపని చేశావే?" అని దీనముగా వాపోవుచు, దశరథుడు కంటికి నేలకు ఒక్కధారగా ఏడ్చుచు పడియుండెను. ఇందుకే 'అంగన నమ్మరాద'న్నారు పెద్దలు.

పట్టాభిషేకము జరుగునను భ్రమతో శ్రీరాముడు అందుకు సిద్ధపడుచుండగా "తక్షణము రమ్మ"ని కైక అతనికి కబురంపెను. వెంటనే రాముడక్కడకు వచ్చెను. దీనాననుడు, బాష్పాకులలోచనుడునైన తండ్రిగారి దురవస్థచూచి, ఫీతిల్లి, రాముడు కైకకు నమస్కరించి. "అమ్మా! నాయనగారు ఆదొకలా గున్నారేమి? అందుకు కారణము నేనేనా? ఏమైన అపరాధము చేసినానా?" అని యడిగెను.

కైక: "నీ వేమీ చేయలేదు. కాని, నీవిపుడు ఇక చేయవలసిన పని ఉన్నది. అది మీకు ఇష్టమైన పని కాదు. అది నీతో విప్పి చెప్పలేక నీతండ్రి నీళ్ళు నములుచు - మౌనము ధరించినాడు" అని తాను లోగడ పొందిన వరములను, వాటి నిప్పు డివ్వమని తానడిగిన విధమును, రాజు ఇచ్చితినను టను తెలియజెప్పి, "ఇప్పుడు నా భరతునకు పట్టాభి షేకము జరుగవలెను. నీవు మారు మాటాడక పద్నాలుగేళ్ళు వనవాసమునకు పోవలెను. జనకుని సత్యము నెరవేర్చే కుమారుడవైతే కట్టు! రామా! వెంటనే అడవులకు ప్రయాణంకట్టు! పట్టు అడవి దారి! నడు వనవాసానికి: పద్నాలుగేళ్ళూ పూర్తి అయేదాకా తిరిగి రాకూడదు. ఆలోగా అయోధ్యలో మరి అడుగు పెట్టబోకు. ఏం, తెలిసిందా?" అని గర్జించినది.

పరమశాంతమూర్తి- శ్రీరామమూర్తి ఈమాటలు విని ఈషణ్మాత్రము చలింపలేదు. చిఱునవ్వుతో ఆమెకిట్లు మాఱు పలికెను. "అమ్మా! నీవు వరము లడిగినావా? తండ్రిగారు ఇష్టపడి నీకు వరము

లిచ్చినారా? తమ్ముడు భరతుడు రాజ్యమేలునా? నాకు వనములో నన్నుని పాదసేవాభాగ్యము లభించునా? ఇంతకంటె నాకు కావలసినదేమి ఉన్నది? ధన్యోస్మి! ధన్యోస్మి! ధన్యోస్మి! నే నిప్పుడే వనవాసమునకు బయలుదేరి పోతున్నాను. తల్లీ! నమస్కారము! సెలవు!"

ఆ వృత్తాంతము విని సీత అడలెను. పెండ్లియైనది మొదలు సీతారాముల పవిత్రప్రేమ క్రమముగా పెంపొందింది, ఇప్పటికి పరిపక్వస్థితికి వచ్చినది. ఆ దంపతుల ప్రేమాభివృద్ధిని వాల్మీకి ఇట్లు ప్రశంసించినాడు—

శ్లో. ప్రియాతు సీతారామస్య
దారాః పితృ కృతాఇతి
గుణాద్రూప గుణాచ్చాపి
ప్రీతిర్భూయో వ్యవర్ధత."

ఇప్పుడు, రాముని విడిచి, సీత ఒక క్షణమైన అయోధ్యలో నుండగలదా? పతివ్రతకు తండ్రి తల్లి, కొడుకు, కూతురు, చెలికత్తెలు, స్నేహితులు— ఎందరున్నా, భర్తయేకదా? పరమగతి.

శ్లో. న పితా, నాత్మజో నాత్మా
న మాతా న సఖీజనః
ఇహ ప్రేత్యచ నారీణాం
పతిరేకోగతి స్సదా."

అన్నారు, పెద్దలు.

గీ. "నన్ను నీకు నిచ్చి నరనాథ నాతండ్రి
సంతసించియుండు నెంతయేని
చనునె అగ్నిసాక్షి సహధర్మచారిణి
నయిన నన్ను నిలువుమనుట నీకు?"

కం. దనుజ మృగోరగ భయములు
నను జెందునె నీవు గలుగ నాథా నాకున్
వినుబాసి మనుటకంటెను
మనమున దలపోసిచూడ మరణంబొప్పున్."

భర్త ననుసరించిన స్త్రీకి స్వర్గము తప్పదు; విడిచిన స్త్రీకి నరకమును తప్పదు. "మీరే నా ప్రాణము; నా దైవము. మిమ్ము విడిచి ఇక్కడ ఉండను - ఉండలేనని" సీత ఖండితముగా చెప్పగా, తనతో ఆమె వనవాసమునకు వచ్చుటకు రాముడు సమ్మతించెను.

లక్ష్మణుడు

శేషాంశ సంభూతుడు, అకార్యకరణము, అధర్మము, జరుగుటకు అతడు సహించలేడు. అట్టిదేదైన ఎదుట జరిగెనా, తోకత్రొక్కిన త్రాచువలె బుస్సుమని లేవవలసినదే: అగ్ని తగిలిన తారాజువ్వ వలె రివ్వుమని పైకెగురవలసినదే! లక్ష్మణుని స్వభావము అటువంటిది.

కైక దుర్మంత్రమునకును, రాముడు కిక్కురు మనకుండ, చిఱునవ్వుతో వనవాసక్లేశముల నంగీకరించి నందుకును లక్ష్మణుడు పట్టరాని కోపముతో భగ్గున మండిపడెను. కోపరక్తాస్యుడై, బొమలు గీలించి, మిడుగుఱులు వెడల, పటుఖడ్గము చేతపట్టి, ఝళిపించుచు, అన్నగారితో లక్ష్మణుడిట్లనెను:

చ. తలపగ నీ వశక్తుని
విధంబున నాడెదు, రామచంద్ర నీ
కొలది యెఱుంగడీతడని
కుత్సితుడై మతిదప్పి
అలిమాటలు విని యింత తెంపున
కొదంబడె, తానొక సత్యవాదియై
పలుకడె మొన్న? నేడు విను
పట్టము గట్టెదనంచు? బొంకొకో?

కం. నిను నభిషిక్తుని జేసెద
ననుచు వసిష్ఠాదిమునులు నఖిల మహీశుల్
విననాడెను; — ఇప్పుడీ క్రొత్తఫరములు
తనయాలును తానుగా కితరులెఱుగుదురే?"

కం "మదనాతురతం బలికిన
యది సత్యమట? మహా సభాంతరమున దా
విదితంబుగాగ బలికిన
యది బొంకట! దీనికింక నేమనవచ్చున్?!"

"తండ్రి నీతిగలవాడైతే పుత్రులు పితృవాక్య పరిపాలకులు కావలసినదే! తండ్రి అవినీతిపరుడైతే, పుత్రులది యేల సహించవలెను? అన్నా! నాకు

అనుజ్ఞ ఇచ్చిన చాలును. కైకకును, ఆమె పక్షము వారికిని నా శక్తి—నా పటా—ఎటువంటిదో రుచి చూపించి గడ్డి తినిపించి పంపగలను." అని లక్ష్మణు డాడిన కఠినోక్తులకు రాముడిట్లనెను.

"లక్ష్మణా! నీవు నా భక్తుడవు! నీ శక్తి యుక్తు లెటువంటివో నేను ఎఱుగుదును మన కులాచార గౌరవములను, ఉత్తమ శీలమును విచారించి మాట లాడుము. నాయనా! దశరథమహారాజుగారు— మన తండ్రిగారు; కైకమ్మ - మనతల్లి; భరతుడు - మన తోడపుట్టిన సోదరుడు. ఇందులో పైవారెవరు? బాబా? ఇందులో ఎవరిమీద కత్తి దూస్తావు? ఎవరి మీద బాణప్రయోగం చేస్తావు? ఎందుకు మనలో మనకు అంతఃకలహములు? పైవాళ్ళంతా వచ్చి— మనిషి ఒక్కొక్కతరహాగా మనకు సలహాలు చెప్పడం ఎందుకు? మారం ఆలోచించు. నామాట విను! భరతునికి అండగా ఉండి, అతనిచేత నీవు అయోధ్యరాజ్యం చక్కగా పలించు." రాముడాడిన ఈ మాటలకు లక్ష్మణుడు కట్టుబడిపోయెను. "అన్నా! నీవులేని అయోధ్యలో నేను ఉండలేను. సూదితో దారమన్నట్లుగా నేను వినుగొల్పి నీవెంట అడవు లకు రావలసినవాడనే. అందుకు అనుమతించి దయతో అనుజ్ఞ ఇవ్వండి." అనగా రాముడు 'సరే! రా!' అని సమ్మతించెను. లక్ష్మణుడుకూడ వనములకు ప్రయాణమయ్యెను. ఇక కౌసల్యకుకలిగిన ఆశాభంగ మునకు—మితిలేదు.

సీ. పున్నమనుపొంగు పూర్ణాబ్ధి శోషించె
  అకటకట నాయభాగ్యంబుకతన.

అని దీనముగా వాపోయినది. ఆమె దుఃఖము ఎల్ల వారికి ఎంతో జాలిగొల్పినది. ఈ ఘట్టములో శ్రీరాముని పితృభక్తి, సోదరప్రేమ, సీత పాతివ్రత్యము, రామలక్ష్మణులమధ్య భ్రాతృస్నేహము-అనునవి లోక మునకు ఆదర్శప్రాయముగా ప్రదర్శింప బడినవి. ఈ మహావీయుల ఉత్తమశీలములకు లోకములో వారికి వారేసాటి*. (సశేషము)

* నికషము అనే నల్లటి గీటురాయిమీద బంగారు గీటుపెట్టి షరాబులు బంగారువన్నె నిర్ణయిస్తారు. తైపారు వేసి చూస్తేగాని తత్త్వం బోధపడదు. మొగల్ ఔరంగజేబ్, పాదుషా, చరిత్ర, జ్ఞప్తికి తెచ్చుకొని చూదాము. స్వార్థముకొఱకు తనను కన్నతండ్రి - షాజహానునే చెఱలోపెట్టి, అబద్ధములాడి సోదరులను మోసముచేసి, నెత్తురు టేళ్ళను ప్రవహింపజేసి, ఘోరయుద్ధములలో వారినందరి నోడించి, బహుదారుణ క్రౌర్యముతో వారిని చంపించి, భ్రాతృ రక్తసిక్తములైన రుధిర హస్తములతో సింహాసనమెక్కిన ఆలమ్‌ఘీర్ పాదుషా ప్రదర్శించిన ఘోరస్వార్థ పరత్వ మునకు, శ్రీరాముని స్వార్థ త్యాగమునకును ఎంతటి అంతరమున్నది! ఔరంగజేబు ఏమి అనుభవించి ఏమి తీసుకొని పోయినాడు? శ్రీరామునకు లేనిదేమి? శ్రీరామభక్తు లెందరు? ఔరంగజేబు ఆరాధకులెందరు? ఎవరిపేరు, లోక ములో, కాలము గడుచుకొలది వ్యాప్తిచెంది వర్ధిల్లుచున్నది? - శిబి, కర్ణ, దధీచులవంటి త్యాగమూర్తులపేర్లు లోకములో శాశ్వతముగా ఉండవలసినవే. స్వార్థము తాత్కాలికము. శాశ్వతమైనది - త్యాగమే.

భ్రమరాంబ లాలిపాట

శ్రీ నేమిసూరి గంగాధరం

పసిబిడ్డల్ని నిద్రపుచ్చేటప్పుడు, తల్లులు లాలి పాటలు, జోలపదాలు పాడుతూ వుంటారు. భక్తులు తమ యిష్టదైవాలను స్మరించేటప్పుడు లాలిపాటలు, జోలపదాలు పాడుకొంటారు. శ్రీశైలభ్రమరాంబమీద, బాగాల వీరశరభేంద్రకవి ఈ లాలిపాట రచియించాడు.

ఈ పాటలో మానవబాలికల వయఃపరిణామాల ననుసరించి, జరిగే మార్పులను వుటంకిస్తూ, చిట్ట చివర షట్చక్రాలను సమరసభావభక్తి యుక్తంగా పేర్కొని, ముముక్షాపేక్షులకు ఆనందంకలిగే లాగున యీ పాట రచియించాడు.

ఆనంద భైరవి రాగం — ఆటతాళము

పల్లవి : లాలి భ్రమరాంబ లాలి;
శాంభవీ లాలి హైమవతీ లాలీ
లాలి దుర్గాంబ లాలి.
జగదంబ లాలి రుద్రాణి లాలీ.

1 నెలపుడు వెళ్ళలేదు; అప్పుడే
నలుగురికి వేడ్కతగను
చెలరేగి మాటలాడ; యూచిలుక
పలుకు లెవ్వరు నేర్పిరో ॥లా॥

2. నాగర్భమందు బుట్టి; చక్కగా
జోగాడలేవు యిపుడు.
నాగకంకణుడు నిన్ను; పెళ్ళాడ
యోగంబుగల్గు నమ్మా ॥లా॥

3. ఏడవకు యెపుడు తల్లి; బంగారు
మేడలో జలకమాడి;
మూడు వేళల చక్కగా; మీతండ్రి
చూడగా ముద్దులాడు ॥లా॥

4. విభూతిరేఖదీర్చి; తిన్నగా
శోభనపు జోలబాడి
సౌభాగ్యరక్ష గట్టి; దేవేంద్ర
వైభవమె కాపుబెట్టి ॥లా॥

5. పొంకముగ దృష్టిదీసి; అందముగ
కుంకుమాలంకరించి
శంకరుని బిరుదు బెట్టి; ముందుగా
టెంకాయబంతి వేసి ॥లా॥

6. మృదువైన పాన్పుమీద, నిన్నుంచి
మేల్మి సాంబ్రాణివేసి
యెదురుగా వచ్చి నేను, వుయ్యాల
కదిలించివస్తి గదవే ॥లా॥

7. బుడుతవలె నేటి వరకు; చక్కగా
మెడలైన నిలుపలేవు.
నడుమునకు బలము గలిగి; కూర్చుండి
నడువ ఎన్నడు నేర్తువే ॥లా॥

8. మారాము లేలగవమ్మ, నాముద్దు
గారాబు పట్టివమ్మ
ఈరాత్రి యింత చెలియా; యాకినరు
పోరు యెందుకు వచ్చెనే ॥లా॥

9. ఓర్వ యిక తాళ గదవే; నీపొత్తి
గుడ్డలెప్పుడు వుదకనే
గొప్పరాల్మాటలటవే; మేలయిన
దొడ్డముద్దుల గుమ్మవే ॥లా॥

10. తలయెత్తి నన్ను జూచి; మృగధరుని
పిలువమని సౌజ్ఞజేసి
కులికేవు నీవు యిపుడే; యీమాయ
వలపు లెక్కడ బుట్టెనే ॥లా॥

11. పలుమారు కోపమటవే; మేమునీ
యలుకలకు తాళగలమా;

జలజాక్షి చాలుగావి; నా కలికి
చిలుక యూరకయుండుమా ॥లా॥

12. నెలబాలనీకు యిపుడూ, పురహరుని
చెలిమి కోరిక లెక్కడా।
తెలిసింది నిజముసుమ్మా, మనసులో
తలచుకొని క్రీడించవే ॥లా॥

13. శృంగారవల్లి నీకు; చక్కగా
వుంగ ద్రావింతురావే
బంగారుబొమ్మ నీకు; జోకొట్టి
సంగీతములు బాడెద ॥లా॥

14. బొజ్జవాడింది లేవే; పాలిచ్చి
బుజ్జగించేను నిన్ను
నిర్జరామరులందరు విన్మెచ్చి
గజ్జెలందెలుపంపి రీ ॥లా॥

15. ఎచ్చోటి మనబంధువుల్, మిముజూడ
వచ్చి హస్తములనిండ.
పచ్చగాజులు ధరించి; యెత్తుకొని
ముచ్చటలాడిరి కొందరు ॥లా॥

16 కమలాయతాక్షిసేమే నీజాత
కములుజూచిరి పెద్దలు
ప్రమదాధిపతికి బాగా భార్యవై
ప్రమదముగ నుందువనిరీ ॥లా॥

17 ఈశ్వరుని పిలుపనంపి; త్వరగాను
ఈశ్వరూపము చాతను
శాశ్వతముగా విభుధులు; ఒప్పించి
వైశ్యదేవుని సాక్షిగా ॥లా॥

18. కన్యకా చక్రమందు. చక్కగా
నున్న వైశాఖశుద్ధ
పౌర్ణమీ సోమవారం, లగ్నంబు
నిర్ణయించిరి పెద్దలు ॥లా॥

19. ప్రియమైన మునులువచ్చి; సొంపుగా
జయము జయమనుచు పొగడ
యతిసురలు సన్నుతింపా; సౌవర్ణ
మైన యరుగులమీదను ॥లా॥

20. తలలంటిపోసి మీకు చక్కగా
మధుపర్కములు కట్టిరి
తెలివిగా జుట్టుదీర్చి, ముందుగా
వెలలేని సొమ్ముబెట్టి ॥లా॥

21. గాయకముతెలిసి నీవు యీబాల
ప్రాయంబునందు విరులు
కాయజాంతకుని బిలువ, యింద్రుని
రాయబారము బంపి ॥లా॥

22. వైశాఖ మాసమందు శుభలేఖ
వ్రాసిపంపించి రపుడు
కాశీపురీశ్వరుండు; భోగ సం
కాశముగవచ్చి జూచి ॥లా॥

23. కైవారములు జేయగా; దానవులు
దేవతలు మ్రొక్కగాను,
పావకులు యక్షింతలు, దీవించి
పైపైన వేయగాను ॥లా॥

24 ఇభవరదు పూజసేయ; అల్లమ
ప్రభుడు దీర్ఘాయువనగ,
సభవారు సన్నుతింప; బంధువులు
జయజయాయంచు పలుకా ॥లా॥

25. గంధర్వులంతవచ్చి; పన్నీరు
గంధంబు పూయగాను,
గంధవాహనుడు బాగా; భాషికము
సంధించి విరులుముడువా

26. వారి జాననుడువచ్చి; ముత్యాల
తోరణంబులు గట్టగా
ధారాధరిత్రియందు; మిముజూడ
కోరివచ్చితి మిప్పుడే ॥లా॥

27. కళ్ళ కాటుకలు దిద్ది, పన్నెండు
యేళ్ళలోపలనీటుగా
యిళ్ళు వాకిళ్ళుదీర్చి; బంగారు
పెళ్ళి పీటలమీదను ॥లా॥

28. ధైర్యమున మిమ్ముంచి, శతకోటి
సూర్యప్రకాశముగను

మర్యాదగాను నగలుతెచ్చి,
సౌందర్యముగ ధరియించిరి ॥లా॥

29. సనకాది మునులువచ్చి, మీ రెండు
ఘనమైన కొంగులకును,
కొన బ్రహ్మముళ్లు వేసి, శృంగార
వనములో పెళ్ళిచేసి ॥లా॥

30. పాకారి పడతివచ్చె; చెంగావి
కోక రవికలు ధరించి,
రాకేందువదన నీకు, చక్కగా
నాగవలి సాయగాను ॥లా॥

31. రావమ్మ శోభినాంగి, నీమనో
భావమ్ము లన్నిదెలిసె,
మీవంటి సుతులెమీకు, భూమిపై
దైవంబులందుచూడ ॥లా॥

32. సంతోషముగ వెలదులు, భోగ
వసంతంబులాడ నిలచీ,
భ్రాంతిగా మిమ్ముజూచి, నుతియించి
అక్షింత లేసిరపుడు ॥లా॥

33. ఆధార చక్రమందు, బంగారు
సౌధాంతరముమధ్య,
మేధా విశాలముగను, నీప్రాణ
నాధుణ్ణి కూడిరావె ॥లా॥

34. అష్టాంగయోగగిరిపై, చక్కగా
స్వాధిష్ఠ చక్రధరునీ,
యిష్టముగ విలచియిపుడే, సకల
ప్రతిష్ఠగా నుండవమ్మా ॥లా॥

35. మణిపూరకమున వెలసి, హంసపై
మరి అనాహతము చూచి,
ప్రణవస్వరూపమునను, చిద్విందు
గుణనిధి విశుద్ధపురమై ॥లా॥

36. అగ్నేయచక్రమందు, కూర్చున్న
సుజ్ఞానమూర్తివలెనే,
ప్రజ్ఞావిశేషంతో, రక్షించు
సుజ్ఞానతేజవమ్మా ॥లా॥

37. విశ్రాంతి జెందవమ్మా, భువన
సహస్రార చక్రధరునీ
శుశ్రూషజేసి బాగావర్ధిల్లి,
అత్రేయముననుండుమీ ॥లా॥

38. చిత్కళలు జెందవమ్మా, వేదింత
చిత్కళలు జోలపరచి,
సత్కళలు తెరలుగట్టి, చిద్విందు
చిత్కళంబుజ రాణివై ॥లా॥

39. శ్రీరాజవదననీకు, ముత్యాల
హారతులు దెస్తిమమ్మ
గౌరీనిరంతరంబు, దంపతులు
చేరి చల్లగ నుండుడీ ॥లా॥

40. ధారుణీచక్రమందు, బాణాల
వీరశరభేంద్ర కవిని
యేరీతినైనదలచి, రక్షించి
వేరుగా నుండవమ్మా ॥లా॥

మనిషి - మహర్షి

వడ్లమూడి గోపాలకృష్ణయ్య

[సాంఖ్యయోగాది విషయ ప్రాధాన్యంకల "మనిషి-మహర్షి" గేయకృతి ప్రథమభాగం 1958 లో కొన్ని నెలలపాటు క్రమంగా హైదరాబాద్ నుంచి వెలువడే "గోలుకొండపత్రిక" దిన పత్రికలో ప్రచురితమైనది. ఆ ప్రచురితమైన తొలిభాగం సంస్కృతీకరణమే ఆరాధనలో సెప్టెంబరు సంచికవరకూ ప్రచురితమైనది. మిగిలిన తెలుగు రెండవభాగాన్నికూడా క్రమంగా ఆరాధన పాఠకుల కందిస్తున్నాము. ఎడిటర్.]

45

సార్థకముగ - ప్ర
వృద్ధమైన - సు
బుద్ధికలుగు - స
మిద్ధగుణగణ
సజ్జనాగ్రణీ
స్వార్జితము - పి
త్రార్జితము లగు
ఆస్తిపాస్తుల
అఖిలధనముల
అనభివృద్ధికి
అంకితముగా
అనవసరపు
అనిత్యములౌ
అల్పకార్యాల్
పాలుచేయక
పాడుచేయక
చేతులారా
చెరుపుచేయక
మానవాళికి
మానవత్వము
మహితమైన - సు
మనస్తత్త్వము
మన్మహత్వము
మహిత తత్వము
ప్రచలితముగా
విచలితముగా
చెల్లచెదరై
చెదరకుండగ
ప్రశాంతతమై
విశాలతమై
అశేషముగా
విశేషముగా
పరిధమ్మగ
పరిధివిల్లగ
పరమతత్త్వము
బ్రహ్మతత్త్వము
బహుముఖాలుగ
అహోరాత్రులు
అహోయన జన
మొహోయనగను
దేశసర్వ వి
దేశములలో
దశదశలుగా
దశదిశలుగా
వ్యాప్తమై - ప
ర్యాప్తమౌటకు
ఉన్న సంపద

లన్నిటిని - అ
వ్యయముగాగను
వ్యయము చేయుచు
మృతుండయ్యు - అ
మృతుండై - దీ
ధితులుగల - ఉ
ద్గతులలో - స
ద్గతులలో - పలు
నుతులతో - తన
బ్రతుకు వెలుగగ
పరమపదమున
వరలు విశ్వే
శ్వరుని జేరును
పరగు పరమే
శ్వరుని జేరును
తుదకు జగదీ
శ్వరుని జేరును

ఓయి మనిషీ!
ఓ మనిషీ!

46

కాగి పొంగుచు
ఆగి ఆరని
అసలె ఆరని
ఆలపాలుగ
నెసగి పొంగుచు
బుసబుసలుమని
బుసలుకొట్టుచు
మిసమిసలుగల
పసలుమించుచు
నైగవిగ్యము
తోగుచుండే
భోగరాగ - స
రాగములతో
మోహమయమై
మోహామయమగు
దేహాశక్తిని
దోహాలించే
యూహాలెదుగుచు
ఎదిగిఎదిగిని
ముదిరిముదిరిని
నాసుల - సూ
సూసుమీసల
విపులతగిలే
విపులురగిలే
తనువుపొంగే
మనసుమింగే
తనివితీరని
మనసుతీరని
చింతవింతల
భ్రాంతిమంతము
లైన వాంఛల
అంతమెనయని
మోసులెత్తుచు
ఆశలెదిగే
సరసమెరిగే
పవులప్రారే
స్వార్ధమెరిగి - ప
రార్ధమెరుగని
అర్ధమెరిగిన
అర్ధదృష్టుల
అమలమై - అ
త్యమలసుధగతి
మధురమై - అతి
మధురమౌ - సద్
యప్వనముతో
యజ్ఞగతత్రే
తాగ్నులో - శు
ద్ధాగ్నులోయన
వెలుగుసద్గుణ

కలితుడై ప్ర
జ్వలితు...నరు
...
...
దాత్మ...
మఖి... - పై
వాహమ...మ
హమ్ములో ...
హోగ్నిసా...గ
పెండ్లిలడిన
పేర్మికల - హృ
న్మర్మ మెరుగని
నర్మ మెరుగని
పూతజీవిత
పూర్ణ యౌ - అ
న్నాతికే - తన
నాతికే - అ
ర్ధాంగికే - ప్రియు
రాలికే హృద
యేశ్వరికె - ప్రా
ణేశ్వరికె - అ
ర్పించి ...ఖములు
మించగా - అ
వ్యయముగాగను
వ్యయము చేయుచు
మృతుంజయ్యు - అ
మృతుండై - దీ
ధితులుగల - ఉ
ద్గతులలో - స
ద్గతులలో - పలు
నుతులతో - తన
బ్రతుకు వెలుగగ
పరమపదమున
వరలు విశ్వే
శ్వరుని జేరును
పరగు పరమే
శ్వరుని జేరును
తుదకు జగదీ
శ్వరుని జేరును

ఓయిమనిషీ!
ఓమనిషీ!

47

అండదండలు
నిండుకొన్నను
బెండువడకయె
దండికల తన
నిండుగుండెలె
అండలుగ - పలు
దండలుగ - పెను
కొండలుగ - లో
నుండగా - నెద
నుండగా - హృది
మెండుగా తగ
చండమౌచు ప్ర
చండమై బ్ర
హ్మాండ ఖాండము
నైన తుండెము
తుండె...
...
... చేసే
పిండి చేసే
పింపరాల్ కల
మొండిబలమును
బండబలమును
కలిగి వెలుగుచు
బలిమికలుముల
నిలచువీరుడు
వెలుగువీరుడు
ఆత్మబల స

హ్రస్వమగు తన
పుష్టినెల్లను
త్రాష్టువిల్లుగ
దుష్టభ్రష్టా
రిష్టమయ దు
శ్చేష్టపరముగ
కుత్రచేష్టల
వెర్రిచేష్టల
పాలుచేయక
పాడుచేయక
చేతులారా
చెరుపుచేయక
పూతపావనిజ
మాతృభూసం
రక్షణకు - పరి
రక్షణకు - రిపు
దూక్షశక్తుల
భక్షణకు - స్వా
తంత్ర్యపక్షివి
పక్షరాక్షస
కక్ష్యలను - అరి
పక్షులను - తన
అక్షయమ్మగు
దక్షతన్ - పృథు
దీక్షతో - స
ద్దీక్షతో - వం
చించుటకు - ని
ర్జించుటకు - పై

మించుశత్రుల
త్రుంచి వారల
కించుదొక్కులు
మంచి ఉక్కునె
పెంచు గుండెలు
పించుటకు-తెగ
పెంచి నిలువున
పీల్చుచున్ చెం
డాడుటకు - కొం
చాడుటకు - ఆ
వ్యయము గాగను
వ్యయము చేయుచు
మృతుండయ్యు - అ
మృతుండై - దీ
ధితులుగల - ఉ
ద్గతులలో - స
ద్గతులలో - పలు
నుతులతో - తన
బ్రతుకు వెలుగగ
పరమపదమున
పరలు విశ్వే
శ్వరుని జేరును
పరగు పరమే
శ్వరుని జేరును
తుదకు జగదీ
శ్వరుని జేరును

ఓయి మనిషీ!
ఓ మనిషీ!

శంకరుల బహుముఖ ప్రతిభ

పొన్నూరులో శ్రీ చంద్రమౌళి ప్రసంగం

"శంకరాచార్యులు బహుముఖ ప్రతిభావంతులు. భారతీయ సంస్కృతీ చరిత్రలో ఆయనకు ప్రముఖమైన స్థానమున్నది" అని ఇటీవల పొన్నూరు శ్రీ భావనారాయణస్వామి గ్రంథమాల వెలువరించి "శంకరుల జీవితం" అనే ఆంగ్లగ్రంథ ఆవిష్కరణ సందర్భంలో జరిగిన సభలో శ్రీ కల్లూరి చంద్రమౌళిగారన్నారు భారతీయ సంస్కృతిని గూర్చి అవతార పురుషులగురించి మత సంస్థాపకుల గురించి విపులంగా ప్రసంగించారు. సభకు ఆంధ్రప్రదేశ్ దేవదాయ ధర్మాదాయ శాఖ కమీషనర్ శ్రీశైలభక్తరత్న శ్రీ పైడిలక్ష్మయ్యగారు అధ్యక్షత వహించారు. శ్రీలక్ష్మయ్యగారు అధ్యక్షోపన్యాసంలో శంకరాచార్యుల జీవితంలోని ముఖ్యఘట్టాలనుగురించి గంటసేపు దీర్ఘోపన్యాసం చేశారు.

శ్రీ యస్. రామేశన్ (I A S.) గారు ఆంగ్ల భాషలో శంకరాచార్య జీవితం గురించి ఒక గ్రంథం వ్రాశారు. దానిని పొన్నూరు శ్రీ భావనారాయణస్వామి దేవస్థానంవారు ముద్రింపించారు. ఈ ముద్రిత గ్రంథావిష్కరణసభ యిటీవల అతి వైభవంగా పొన్నూరులో జరిగింది. గ్రంథకర్త ఈ గ్రంథాన్ని భావనారాయణస్వామికి సమర్పించారు. కృతిసమర్పణకు ముందు తాను ఆగ్రంథాన్ని రచయించడానికి చేసిన పరిశ్రమను వివరించారు. దేవస్థానం ధర్మకర్తలు శ్రీ వాసిరెడ్డి భానుభూపాలప్రసాద్‌గారు ఈ ఉద్గ్రంథాన్ని భావనారాయణస్వామికి సమర్పించినందుకు శ్రీ రామేశన్‌గారికి కృతజ్ఞతాభివందనాలర్పించారు. అనంతరం శ్రీ రామేశన్‌గారిని ఆశీర్వదిస్తూ కామకోటి పీఠాధిపతులు శ్రీ శంకరాచార్యుల వారు పంపిన దుశ్శాలువను బహూకరించారు. సంస్కృత కళాశాల సంస్కృతాధ్యాపకులు శ్రీ నిష్ఠల సుబ్రహ్మణ్యసన్యాసిశర్మగారు ఈ గ్రంథావిష్కరణ సందర్భంలో చక్కని శ్లోకాలువ్రాసి చదివినారు. (ఈ శ్లోకాలను దేవనా[illegible] కంగా ఆరాధన[illegible]టం.) వందన స[illegible]భ సమాప్తమైనది.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం ట్రస్టీ

రిటైర్డు జిల్లాజడ్జి శ్రీ మోచర్ల శ్రీరామమూర్తిని కీ. శే. శ్రీ బి. సి హెచ్. నారాయణమూర్తి స్థానే తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం ధర్మకర్తల సంఘం సభ్యుడుగా నియమించారు. వీరు 1960 అక్టోబరు 24 వరకు ఈ పదవిలో వుంటారు.

శ్రీశైల దేవాలయ మరమ్మతులు

విరివిగా విరాళాలివ్వాలని శ్రీ పైడి లక్ష్మయ్యగారి విజ్ఞప్తి

రాష్ట్ర ప్రభుత్వ హిందూమత దేవాదాయ శాఖల కమీషనరు శ్రీ పైడి లక్ష్మయ్యగారు ఇటీవల గుంటూరు విచ్చేసిన సందర్భంలో స్థానిక కన్యకా పరమేశ్వరీ దేవస్థాన సత్రం ఆవరణలో బహిరంగ సభ ఏర్పాటు చేయబడినది. సభకు శ్రీ తెల్లాకుల జాలయ్య, యం. ఎల్. ఏ. గారు అధ్యక్షత వహించారు. సభలో శ్రీలక్ష్మయ్యానాయుడుగారు చేసిన ప్రసంగంలో శ్రీశైల దేవాలయాల మరమ్మతుల నిమిత్తం విరాళాలిచ్చిన దాతలకు కృతజ్ఞత తెలిపారు. 'ఇంకా ఎక్కువగా ఈ జిల్లాలో విరాళాలు వసూలు కాగలవని ఆశిస్తున్నానని, గతంలో నడచిన ప్రతి ఉద్యమంలోను నాయకత్వం వహించడానికి గుంటూరు జిల్లా ప్రథమశ్రేణి నాయకులను దేశానికి సమర్పించిన ఘనత మరపురానిదని ఆయన చెప్పారు. శ్రీశైల దేవాలయం యొక్క చారిత్రాత్మక, పౌరాణిక ప్రాముఖ్యతలను వివరిస్తూ దేవాలయాన్ని మండపాలను శ్రీరాముడు, పంచపాండవులు నిర్మించారని, కృష్ణదేవరాయలు, కాకతీయరాజులు, శివాజీ, తెలుగు రాజులు అక్కడకు వచ్చి స్వామివారిని అర్చించేవారవడానికి అనేక నిదర్శనాలువున్నవని శ్రీ లక్ష్మయ్య గారు వెల్లడించారు. భారతదేశంలో ఇది ఒక ప్రాచీనమైన దేవాలయమే కాక ఈ ప్రాంతం యొక్క మాహాత్మ్యం చాల గొప్పదని ప్రతీతి. నాటి కట్టడాలు నేడు జీర్ణావస్థలో వున్నవి. వాటి పునరుద్ధరణకు ద్రవ్యం అత్యవసరంగా కావలసియున్నది. ప్రతి ఒక్కరు దీనిని గుర్తించి ఉదారంగా విరాళాలు ఇచ్చి ఈ బృహత్తర కార్యక్రమం నిర్విఘ్నంగా పూర్తికావడానికి కృషిచేయవలసిందని అభ్యర్థిస్తున్నానని దేవాదాయ కమిషనరు తమ ప్రసంగాన్ని ముగించారు. సభాధ్యక్షులు శ్రీ లక్ష్మయ్యగారికి స్వాగతం చెప్పి సభికులకు ఆయనను పరిచయం చేస్తూ చేసిన ఉపన్యాసంలో ఇలా అన్నారు: శ్రీ లక్ష్మయ్యగారు శ్రీశైల దేవాలయాల పునరుద్ధరణకు చూపే శ్రద్ధాసక్తులు గమనార్హములై వున్నవి. ఆయన ముఖ్యమంత్రి శ్రీ సంజీవరెడ్డిగారిని దైవ కార్యోన్ముఖులను చేయుటలో చూపిన చతురత, పునరుద్ధరణ వ్యవహారాలలో వ్యక్తమవుతున్నదని, దక్షతను గురించి చెప్పాలంటే నేడు ఆ ప్రాంతంలో కనబడే అభివృద్ధిని వివరిస్తే చాలు అని శ్రీ జాలయ్యగారు తమ ప్రసంగాన్ని ముగిస్తూ ఐదువేల రూపాయల చెక్కును దాతల తరపున కమీషనరుకు అందజేశారు. సభానంతరం శ్రీ లక్ష్మయ్యగారి గౌరవార్థం విందు చేయబడింది.

కమీషనర్ ఇక్కడ ప్రముఖులను కలుసుకునే ముందు ఆయన కాకానిలో మల్లికార్జునస్వామివారి దేవాలయాన్ని, మంగళగిరి దేవస్థానాలను, భావన్నారాయణస్వామి దేవాలయం సందర్శించి అక్కడి పరిస్థితులను స్వయంగా పరిశీలించారు.

अराधनायां देव्यां हि सर्वमाराधितं जगत्

श्री निष्ठल सुब्रह्मण्य सन्यासि शर्मा,
श्री भावनारायणस्वामि संस्कृत कलाशालाध्यापकः

काञ्चीपुरीस्थं विमलं य दस्ति
श्री कामकोट्याह्वय पीठ मेकम्
तत्राधितिष्ठन्त इमे जयन्ति
श्री चन्द्र सच्छेखर भारतीन्द्राः ॥

देवालयादाय गुधर्मसंस्था
स्वादाय निर्वाहक पूज्य पीठम्
आरूढवन्तोऽत्र सदान्ध्रराष्ट्रे
श्रीशैल दिव्योद्धृति जागरूकः ॥

श्री भावनारायण साक्षिणोऽस्य
ग्रन्थावली प्राच्यवचोभिरामा
सम्यक्प्रकाशीक्रियते य दत्र
दिव्योत्सवोयं जयमेतु नित्यम् ॥

श्रीलक्ष्मयाख्यो हि सुवर्णवंश्य
श्शुभस्सभाध्यक्षपदाधिरूढः
यतोखिलानां समुदाय गेष
प्रकाशते सर्वगुणाभिरामः ॥

ग्रन्थोय माद्यो जयतु प्रकृष्ट
श्री शङ्कराचार्य सुवृत्तनामा
प्राच्यै स्तदन्यै र्विलस न्वचोभी
रामेश विद्वत्प्रवरप्रणीतः ॥

आन्ध्रप्रदेशस्थित शासनार्हे
सदस्यवर्यः परमो मनीषी
कल्लूरि वंश्यो बुध चन्द्रमौलिः
प्रारंभ दिव्योत्सव मातनोति ॥

कृते र्गृहीता विमलान्तरङ्गः
श्रीराम भानुप्रभु सुप्रसादः
श्रीवासिरेड्यन्वयवार्धिचन्द्रः
पारंपरी धर्म सुकर्तृताढ्यः ॥

भोः पैडि वंश्या विमलान्तरङ्गाः
श्री लक्ष्मयाभिख्य शिवात्मनिष्ठाः
जागर्लमूड्यन्वय भासुराभाः
श्री चन्द्रमौळि प्रवरा श्शुभाह्वाः ॥

यन्नेति नैत्यागम सुप्रसिद्धं
आराजमागोप मतिप्रकाशम्
यः शङ्कराचार्य सुवृत्तं माढ्यं
रामेशनामारचयन् कृती स्यात् ॥

श्री राज्यलक्ष्मीप्रभु रेष भाव
स्साक्षी हि नारायण दिव्यमूर्तिः
श्री भानुभूपाल शुभ प्रसादं
रामाभिधं पातु स साक्षिभक्तम् ॥

कृतेः पती राम शुभ प्रसादः
कृति स्सती शङ्कर दिव्य गाथा
कृते र्विधातोभयसुप्रकाशो
रामेशनामात्मसुखा द्वितीयः ॥

गीर्वाणवाणी मिह काव्यसद्म
प्राचीन विज्ञान शुभप्रकाशम्
रामेशनामान मुमेश भक्तम्
श्री शङ्कराचार्य सुवृत्त विज्ञम् ॥

प्राच्ये परस्मिन् वचसि प्रवीणम
पाया त्सदा शङ्कर देशिकेन्द्रः
य ष्षण्मतस्थापन बद्ध दीक्ष
स्समन्वयातत्त्विति सञ्जघोष ॥

अहो अहस्स्या च्छुभदं नितान्तं
तत्सामरस्यं विदुषां समाजः
समन्वया त्तु निदान मीड्यं
श्री शङ्करस्यास्ति मुदे बुधानाम् ॥

य स्स्वात्मशक्त्या मतषट्क माद्यं
संस्थापयामास सुसिद्धवाचा
प्रस्थान भाष्यत्रय मेष चक्रे
नानात्वसूत्रैक्य महो बभाषे ॥

स्वातन्त्र्य लक्ष्मी सहितेत्र देशे
योगोय माभाति सुपुष्कराख्यः
सर्वत्र देशे ष्विह शाङ्करं तत्
प्रचार माप्स्य त्यतिशान्ति लब्ध्यै ॥

संसार वारांनिधि मुत्तरीतुं
तरिः प्रगीता शिवतत्त्वचित्तिः
निष्कामकर्माचरणा दुपायात्
चित्तस्य चैकाग्र्यदशाविशेषात् ॥

प्रत्यक्षत स्स्या दुत तत्परोक्षात्
सत्यं मुमुक्षो रपरोक्षतो वा
शक्त्या युत श्री भ्रमराम्बयायं
साक्षाध्दृदि स्या दिह मल्लिकेशः ॥

मतत्रयं वेदवचस्त्रयं वा
मूर्तित्रयं वा क्षरगत्रयं वा
देहत्रयं कूटगतं त्रयं वा
बिन्दुत्रयं बीजगतं त्रयं वा ॥

तेजस्त्रयं न भुवनत्रयं वा
गुरुत्रयं कोणगतं त्रयं वा
शक्तित्रयं वा निखिलं जग त्स्यात्
ते वाचकेस्मि न्भवितास्क्षरेन्नः ॥

शब्दात्मिका सा भ्रमराम्बिकोक्ता
तत्र स्फुर त्त्वर्थमयोर्जुन स्त्वम्
सिद्ध श्च सम्बन्ध इ हात्मनोर्वा
महो भजेहं परमं गुहाख्यम् ॥

नानात्वगैकत्वनिदान मेकं
वेदान्त सिद्धान्त शुभागमोक्तम्
चकान्त रीशी भ्रमयस्यशेषं
तस्यै नमः श्री भ्रमरांबिकार्यै ॥

सर्वेषु चक्रेषु लसत्सु लोके
सर्वार्थसंसाधक मुत्तमं यत्
परांबिकायाः प्रिय मुत्तमं त
च्छ्रीचक्रराजाह्वय मेक मास्ते ॥

अतः परोत्कर्ष निदान मेतत्
श्री बीज युक्ता परमावळिस्स्यात्
यद्वै परित्यज्य न कोपि किंचित्
लोके लिखत्येव त दस्ति मूलम् ॥

परात्मनांशेषु लसत्सु सम्यक्
श्रीरामचन्द्रो भुवि सुप्रसिद्धः
एवं महाबीजमयं तदास्ते
धामैव श्रीशैल कृताधिवास ॥

परेशपूजाविधये समर्था
श्चकासतीह्या बह वोत्र वृक्षाः
तथापि तुर्यादि विलाससाक्षी
जागर्ति पुण्यः खलु श्रीद्रुमाख्यः ॥

सहस्रनामानि बहूनि लोके
सर्वात्मिकाया परमेशशक्तेः
रहस्य साह्व शुभाह्वयं तत
श्रीमातृ नाम्नैव समस्त सिद्ध्यै ॥

भोगप्रदास्सन्ति हि कश्चि देवं
योगप्रदास्सन्ति परास्सुविद्याः
भोगाविरोधेन सदा विमुक्त्यै
श्रीपूर्विका सा परमात्मविद्या ॥

श्रीशैलवासिन् भ्रमरांबिकायाः
पते, शुभाकार सरत्नगर्भ
त्वं मल्लिकाभिः परिपूज्यमान
स्सदार्जुनस्त्वात्मदशि स्थितोसि ॥

यस्याः प्रदादान्महितान्तरङ्गा
स्सिद्धिं परां दिव्य वचो लहर्याः
सम्प्राप्य सिद्धा जगतो विभूत्यै
चरन्ति नौमि भ्रमराम्बिकाम् त्वाम् ॥

अहो महात्मन् नवरत्नगर्भ
भर्गात्मजन्मन्नव भक्तसंघम्
दुर्गाप्रियोऽनर्गळसर्गलीलां
विधातु मीष्टे गणपात्मशक्त्या ॥

श्रीशैल मल्लीश्वर दिव्यधामन्
सीमन् जगत्या इह सर्गशक्तेः
भूमन् निजानन्द नघाकृते स्त्वं
साक्षिन् प्रभो श्रीभ्रमरांबिकायाः ॥

संज्ञा भवे त्सूज्यतमस्य लोके
श्रीयोग युक्ता परितः प्रसिद्धा
आद्या परांबा भ्रमरांबिकैषा
श्रीमातृनाम्नी सकला चकास्ति ॥

कदापि धैर्या च्चलितो भवे त्वां
वायु प्वनेक ष्विह तेषु तेषु
शृङ्गाग्रसंदर्शनतो विमुक्त्यै
श्रीशैलनामा गिरिशाधिवासः ॥

चिल्लीलया ते जगत स्सवित्र्या
मल्लीश्वरस्सल्ललितान्तरङ्गः
ह्लास्यलीलां कुलकौलरम्यां
आलापगीतिं हृदि संशृणोति ॥

अध्यक्षवर्याश्शिवतत्त्वविज्ञा
गीर्वाणवाणी हृदयज्ञवर्याः
सुधर्म कर्तृ प्रवरा महान्त
स्सर्वेपि सभ्यास्सुहृदो हिताश्च ॥

श्रीभावनारायण दिव्य सद्म
सत्कार्यदर्शी भुवि पद्मनाभः
ग्रन्थप्रकाशोत्तमकार्यदर्शी
पेराय्यशास्त्री मुकलालयेशः ॥

श्रीभारतोर्वी जयमेतु नित्यं
प्रजाप्रभुत्वं विमलं विभातु
भाषान्तरात्यन्तिक सौहृदा[illegible]
विजा[illegible] [illegible]दृष्ट्या ॥

शुद्धा[illegible]ध्यात्मिकदीप्ति रास्तां
जातीय सत्संस्कृति रुद्धृता स्यात्
सत्सौमनस्यं परिपूर्ण मैत्री
सर्वत्र सिद्धिं परमां लभेताम् ॥

श्री राज्यलक्ष्मी सहितो महात्मा
श्री भावनारायण साक्षिदेवः
सद्भावनां शान्तिमयी ममोघां
कुर्यात्सदा सर्वजग द्धिताय ॥

चतुर्दशैकोत्तम पद्यरूपा
मालेय माभाति हि चंद्रवेदा
'श्री शंकराचार्य' चरित्रमूला
जीया द्विमर्शप्रथितेशशक्तेः ॥

जयतु भारतम्
जयतु संस्कृतम्
जयतु विज्ञता
जयतु शान्तता ॥

(सुवर्णपुर श्री भावनारायणस्वामि प्राच्यग्रन्थावली प्रकटनायां श्री शङ्कराचार्य ग्रन्थाविष्करण महोत्सव सभायां पठितेयं श्लोकावली)

श्रीमद्गांधी गीता

रचयितारः

श्री केशिराजु वेंकट नृसिंह अप्पारायाः

स्वराज्य योगः

भारतस्य समग्रस्य स्वराज्यं कांक्ष्यते मया ।
देशीयैश्च विदेशीयै राज्यभागैः सह स्थितैः ॥ ३०

Independence of India should mean independence of the whole of India including what is called India of the States and the other foreign powers.

स्वातंत्र्यं भारतीयानां स्वराज्य मिति कथ्यते ।
नतु तेषा मिदानीं ये प्रजाना मत्र शासकाः ॥ ३१

Independence must mean that of the people of India, not of those who are to-day ruling over them.

अनुसृत्य प्रजाभीष्टं वर्तेरन् पालकाः सदा ।
प्रजानां सेवकाः स्यु स्ते तदाज्ञापरिपालकाः ॥ ३२

The ruler should depend on the will of those who are under his heels. Thus, they have to be servants of the people, ready to do their will.

प्रारंभस्तु स्वराज्यस्य भवे न्नीचैःस्थिते जने ।
अतः सर्वाधिकारै श्च ग्रामराज्यं प्रवर्तयेत् ॥ ३३

Independence must begin at the bottom. Thus, every village will be a republic or panchayat having full powers.

स्वयंपोष्याः स्वयंपाल्याः ग्रामाः सर्वे भवंतु नः ।
स्वयंरक्षणशक्ता श्च विश्वशक्तेः पुरोऽपि ते ॥ ३४

It follows, therefore, that every village has to be self-sustained and capable of managing its affairs even to the extent of defending itself against the whole world.

शिक्ष्यंते ते तथा येन बाह्याक्रमणगोचराः ।
नश्येयु र्न तु नम्येरन् आत्मरक्षण तत्पराः ॥ ३५

It will be trained and prepared to perish in the attempt to defend itself against any onslaught from without.

एवं च नर एवात्र प्रधानं व्यक्तितायुतः ।
पराश्रय स्वैच्छिक श्चैन नरस्य न निषिध्यते ॥ ३६

Thus, ultimately, it is the individual who is the unit. This does not exclude dependence on and willing help from neighbours or from the world.

आत्मदौर्बल्यमूलं हि पारतंत्र्यं विहाय यत् ।
न कोऽपि हीयते लोके स्वातंत्र्यादिति मे मतिः॥ ३७

It is my certain conviction that no man loses his freedom except through his own weakness.

दौर्जन्य प्रतिरोधेन बाधां सोढु मनिच्छवः ।
शिरो नमंति बहवः पुरो दौर्जन्यकारिणः ॥ ३८

Most people choose rather to yield to the will of the tyrant than to suffer for the consequence of resistance.

अतः संत्रासनं मुख्य मायुधं त न्निषंगके ।
निर्भीकस्यपुर स्तस्य वीर्यहीना बिभीषिका ॥ ३९

Hence does terrorism form part of the stock-in-trade of the tyrant. Immediately the subject ceases to fear the despotic force his power is gone.

यदि स्वतंत्रस्त्रीपुंसा न जीवेम कथंचन ।
मरणं श्रेय इत्येव मन्येमहि सदा भुवि ॥ ४०

We must be content to die if we cannot live as free men and women.

आत्मवान् स्वर्णनिगलं लौहाच्छ्रेयो न मन्यते ।
निगलत्वगतो दोषो न तु धातुगतो हि सः ॥ ४१

Golden fetters are no less galling to a self-respecting man than iron ones. The sting lies in the fetters, not in the metal.

न स्वराज्यं शनैः प्राप्यं यत् स्यात् प्रसववत् क्षणे ।
यावत्पूर्णस्वराज्याप्ति र्नस्यात् दासा वयं भुवि॥ ४२

There is no such thing as slow freedom. Freedom is like a birth. Till we are fully free, we are slaves. All birth takes place in a moment.

आत्मनः पारतंत्र्यस्य स्वयमेव हि कारणं ।
यदा वांछति स्वातंत्र्यं तत्क्षणे लभते नरः ॥ ४३

Man has to thank himself for his dependence. He can be independent as soon as he wills it.

इति श्रीमद्गांधीगीतायां स्वराज्ययोगो नाम तृतीयो ऽध्यायः

गताङ्के २० श्लोके "शांति स्थापितुं" इत्येतस्य स्थाने "शान्तिस्थापन" मिति पठितव्यम् ।

मनुष्यः – महर्षिः

आंध्रमूल
रचयितारः
वड्लमूडि गोपालकृष्णार्याः

संस्कृतीकरण
अनुवादकाः
???

43

मृण्मय मिदं
जन्म दुःखं
श्रीश्च दुःखं
धीश्च दुःखं
स्त्री च दुःखं
छलं दुःखं
जरा दुःखं
मृति दुःखं
मानवानां
संसृति रसौ
सकलाधृवं
दुःखपूर्णं
भ्रातर श्च
स्वसार श्च
दारपुत्राः
माता पिना
बंधुसुहृदः
बद्धवैराः
धनागारं
सौधजालं
मनो वांछा
कृतं सर्वं
पलालं खलु !

असत्यं खलु !
निद्रां त्यज
त्यकत्वा भृशं
दीर्घनिद्रा
मा भू दिति
गाढनिद्रा
मा भू दिति
बुद्धिनिद्रा
मा भू दिति
नेत्रयुग्मं
उन्मीलय
पश्य मार्गं
पश्य पापं
पश्य पुण्यं
आत्मानमपि
पश्य स्वयं
पश्य सत्यं
अलस गत्या
न नश्ये स्त्वं
दीर्घदर्शी
जागरूकः
एधि नित्यं
भो मनुष्य !
भो मनीषिन् !

44

अप्रमेयं
अमूल्यं हृत-
पेटिकास्थं
ज्ञान रत्नं
महित रत्नं
महा रत्नं
हर्तु काम:
अनुक्षणमिह
देह बद्ध:
दाह युक्त:
काम संज्ञ:
क्रोध संज्ञ:
मोह संज्ञ:
लोभ संज्ञ:
मदाभिख्य:
मत्सराख्य:
एतेऽखिला:
कष्टाष्टकं
नष्ट स्थितिं
प्रापयंत:
भ्रष्टताया:
दुष्टताया:
सृष्टिकारा:
पुष्टिकारा:
पाररहितं
वैर मेवा-
हार इति ये
जीवंति ते
षट तस्करा:
गुण तस्करा:

महा चोरा:
छन्नवेषा:
संचरंत:
छद्मवेषा:
पीडयंत:
जृंभमाणा:
दृप्यमाणा:
महा चोरा:
सर्व चोरा:
तस्कराणां
तस्करा: स्यु:
गूढ दर्शन
तस्करा: स्यु:
अति विनीता:
तस्करा: स्यु:
बकध्याना:
धर्मकंचुक
तस्करा: स्यु:
अदृश्या: किल
तस्करा: स्यु:
अवश्या: किल
तस्करा: स्यु:
उचित...
हर्तुका...
इंगित मपि
हर्तुकामा:
गगन मध्या-
हर्तुकामा:
तस्करा: स्यु:
श्लाघापरा:
तस्करा: स्यु:

सेवापराः
तस्कराः स्युः
पुष्करा अपि
तस्कराः स्युः
निद्रां त्यज
त्यक्त्वा भृशं
दीर्घनिद्रा
मा भू दिति
गाढ निद्रा
मा भू दिति
बुद्धिनिद्रा
मा भू दिति
नेत्र युग्मं
उन्मीलय

पश्य मार्गं
पश्य पापं
पश्य पुण्यं
आत्मान मपि
पश्य स्वयं
पश्य सत्यं
अलस गत्या
न नश्ये स्त्वं
दीर्घदर्शी
जागरूक
एधि नित्यं
भो मनुष्य !
भो मनीषिन् !

SPEECH OF

DR. RAJENDRA PRASAD

(President of India)

AT SRISAILAM ON 19—8—1959

"When I was first asked to pay a visit to Srisailam, I readily agreed not only because I would be able to see a new place but also because I will be able to worship there. After coming here, all that I have seen has impressed me with the earnestness, with which the renovation of the temple and its surroundings had been taken in hand specially through the enthusiasm of the Chief Minister. When I was going round the temple this morning, I could see the old columns and the old statuary, which abound in this temple and it struck me what engineering feat it must have been I do not know when this temple was built. Certainly it must be more than 1000 years ago. To have constructed this temple so rich in beauty and so full of very beautiful architecture and statues that has lasted unattended and uncared for during all vicissitudes of weather these 1000 years and more. I wonder if all the big constructions, which we are engaged in at present, will last in one-tenth of that time if they are left uncared for or unattended to and without what is officially, probably technically called quin quennial repairs. I do not know the material which was used, but it seems this place is fortunate in having the kind of stone, which can stand the severity of weather and it is that kind of stone that had been used and which had been to some extent responsible for long life; but apart from the natural aspect which has sustained millions and millions of our people to come to see it in the great faith that has inspired them. After all it is this faith which has made India what it is. It is this faith which would continue to keep India what she is, if she is able to maintain it. We may have all kinds of facilities and amenities, for physical comforts, desirable and even necessary and we should not spare any efforts to make our people a little a bit more comfortable, a bit better provided with the amenities of life. But at the same time we shall be committing the greatest sin, which the man is capable of, if we neglect the spiritual food which has sustained our people for generations. It is temples like this, which furnish and cater spiritual food ; and temples like this which build and sustain our fate which [illegible] ours for generations [illegible] India forming fr[illegible]owy heights of the Himalayas [illegible] upto Kanyakumari, from Somnath upto Jagannath Puri, this India has got so many differences of language, of climate, of habits of living. But, in spite of all these differences there has been that underlying unity which has kept us together in spite of all the trials and tribulations, which history has exposed us. In politics it is only for the first time that we have become one but as a people, in our culture, in our religious outlook, in our faith in fundamental things of life, we have been one for millions of years, and God

willing, if we are able to maintain that one-ness, any other kind of vicissitude which it may be our luck to face in future will pass only in the same way, as in the past, as have passed through these vicissitudes of life. Emperors have come and gone, rulers have ruled, misruled, oppressed; some have ruled well and piously with the good of the people at heart. All this we have seen, we have seen also the rise and fall of empires. We have seen invasion We have seen people coming from thousands of miles away and settling in this country ruling over us. They have not been able to disturb that fundamental unity so far. But I must warn you and I also must warn the country to-day that we are passing through a stage which is not free from risk to that fundamental unity of the country, which has maintained us as one Political unity by itself will not be able to keep us alive. Political unity by itself may not be able to keep itself alive unless we maintain that fundamental unity and it is that unity which can be sustained through devotion to such temples and it is devotion, which has sustained us all these centuries. Let me hope that the renovation of this temple means the renovation of the faith and I am very happy to hear that since the attainment of SWARAJ, enthusiasm of the people for visiting the places of pilgrimage has increased, as evidenced by the phenomenal rise in the revenue of the greatest temple on this side, the temple of Tirupathi and if that is any indication, I hope, it augurs well for the future and if it continues, I shall die happy only to live again."

The True Teacher

By

FRANCIS BRABAZON,
(An Australian disciple of MEHER BABA)

The True Teacher is that one
who, having no need to come, for my sake came;
having no need to remain, for my sake remains;
and who, having no need to go, will for my sake go.

who rocks me to sleep and at the same time awakens me;
makes me blind at the same time sharpens my sight,
and removes my ignorance by making me know nothing :

who without admonition makes me aware of my short comings;
without urging me to effort awakens and sustains my interest,
and rewards me without letting my ego become inflated :

who puts on a coat when it is cold and takes it off when it is hot,
satisfies hunger and thirst in the same way as I do,
but does not sleep as I sleep but watches for me my sleeps of unconsciousness :

who in every way in every day life acts like an ordinary man is easily ple[illegible]
and hurt, but being beyond pleasure and pain suffers as no one else ca[illegible]
whose bliss [illegible] his suffering :

who is the father of children he has never begotten,
the mother who never brought forth with labour,
the brother and friend who sees no one but himself;

who is the Goal and its revelation and the path way to it
and the path-treader who treads no path any whither
because he is where he is and has never been anywhere else :

who, in fact, is the supreme Reality
but appears to my eyes as very man, to my mind as Rightness
and to my heart as the ineffable Beloved who may be approached and attained.

The Discovery of God

Original:
SRI KAKARAPARTHI KRISHNA SASTRI

Translation:
SRI P. VENKATESWARLU, M. A

(Continued from the previous issue)

The Sun was about to set on the Western horizon. The temple of Lord Chandrasekhara was jam-packed. The bell was ringing without rest or stop. In a Jiffy, the 'Vibhuti' was disappearing. Perhaps, because of the custom of non-acceptance of offerings, to Siva, the big 'Nandi' in front of the Linga was almost heaped upon with flowers called 'Nandivardana' and 'Bilva' leaves. Though that was not the day auspicious to Siva, the reason for such mammoth gathering was the Swami's arrival with his disciple into the temple.

The Swami and his disciple were sitting and discussing about something in a 'Kalyana Mantapa' which was specially built on one side in the middle of the Temple 'Prakara'. Bhuma Swami and Lord Sankara were equally sharing the looks of the Bhaktas in the temple.

Some were showering pitiful looks on the Swami thinking that something terrible would happen in the presence of the God himself. Some were murmuring in the ears of their neighbours that it would be better for the Swami to stay away from the wicked and questioned why the Swami should stick to his gun.

Everybody thought the time for the sacred blood of Swami drenching the 'Kalyana Mantapa' was fast approaching. Nobody had the nerve enough to fall at the feet of the Swami nor hint at the impending danger. Even so none went out of the temple. Sangayya's former command was echoing in their ears and was rocking them but poor people were not aware of its revocation. Understanding the terrible fear of the people, both the Guru and the disciple sat there brimming with smiles.

Meanwhile, a care-free fellow brought the news of the arrival of Sangayya. It was like a bolt from the blue. The news spread like a drop of oil in water. The people just moved a little away from the 'Kalyana Mantapa' and stood there with bated breath observing pin-drop silence.

An ear-ringed scholar walking in front of him, Sangayya stepped in the temple Prakara. Observing that everyone's looks are centred on him, Sangayya felt shy of himself. Raising his head he looked at the people with loving looks but the softness in his looks did not have its effect. Knowing this, Sangayya despaired, heaved a sigh and hanging his head walked straight to the Sanyasi. Adjusting his upper cloth the ear-ringed man followed Sangayya proudly.

Sangayya soon prostrated himself before the Sanyasi and raised his head slowly. Owing to the fiery and piercing looks of Sangayya, the ear-ringed man could not but prostrate also. Kesava greeted both of them with 'Narayana Smarana' and all of them sat in the presence of the Sanyasi.

"Swami! this man is a great scholar in our village. When he recites 'Purana'

everyone should bow his head to him. My wife has a great regard for this man." "Every day in the noon, he recites Purana in our house for an hour," said Sangayya introducing the Pandit to the Swami.

"Oh! I see. The very look of him is the index of his scholarship. (Laughing) I am glad that to our Sangayya the meaning of all puranas is as clear as Crystal," said Swami with serene face.

"This Sangayya is not as fortunate as you imagine. I have not heared the 'Purana' sitting steadily even for a day. That is why I said in the beginning itself that he is my wife's Guru," said Sangayya smilingly.

"Because of the existence of complete theistic women in our 'Bharatha Desa', our Dharmas of Ancient religion are still survived and alive. Look here! A Brahmin boy eats in a hotel in the city without observing customs. But can he eat with his cloths on in his house, however independent he may be? What is the reason? Is it not because of the fear of his wife or mother? A great man who denounces the idolatry on the public platform, will keep 'Mudupu' to Lord Venkateswara by the force of his mother or wife when his children are ailing a little. What, Gopinath! Is this not our experience?" said Bhuma Swami in reply to Sangayya and to strengthen the friendship of the scholar.

"In this world everywhere, atheism has spread its tentacles. It is burning with spiritual hatredness," said Pandit Gopinath proudly raising his eye-brows and with 'Upadesh Mudra' and with ear-rings oscillating. But in the meantime remembering that the cruel and wicked dictator Sangyya was there in his proximity, he was perturbed and corrected his statement with a dry smile, saying, "Only our Sangayya's family is an exception."

Meanwhile, a young man of twenty years who was standing along with others and observing the Sanyasi, who was educated in English and clad in full European style, swiflly came forward and drew near the 'Mantapa'. Looking piercingly at Gopinath bawled out "Hey! Why are you attacking our non-brahmins again? Are you not content with the suppresion of us by your Brahmin Rishis?"

Hesitatingly Sangayya held the hand of that youth and pacified him saying silently "He did not say anything of us." Then to Sanyasi he said, "Swami! He is my sister's son. His name is Gopal. He is studying for the B.A. degree examination in Madras,"

Observing him from tip to toe, Bhuma Swami smiled and said, "Come on, son! sit here."

With the hint of Sangayya to do 'Namaskarams' to Swami, Gopal though unwilling, waved his hat a little and sat beside his uncle.

"What, you are the nephew of our Sangayya! You are as agile as your uncle. I feel very glad to see the active and middle some boys," said Swami to Gopal with a smiling face and looking at the Pandit said, "What Mr. Sastri. I don't know how far you agree with me. A boy who is a dummy in his boyhood will remain so even in his manhood. His flowering of his brain is very little. See! How Sri Krishna, who was very mischievous in his boyhood, became an ace politician who rocked the whole Bharath when he attained his manhood! Why worldly matter alone? Is Gita not his 'Bhiksha' to us in the spiritual world?"

Pandit Gopinath did not open his mouth. Seeing that the Swami was justifying his disobedience and unmannerliness,

suddenly Gopal could not but have great regard for the Swami. He hung his head a little and sat quiet meddling with the button of his shirt.

"With regard to castes, Shri Sastri and Gopal seem to be poles apart Can I hear a little by both of you?" said Bhuma Swami looking at their faces. Immediately Sangayya joined and said, in defence of his nephew, "He is innocent. Mere childish pranks." Gopinath took advantage of these words uttered by Sangayya because of his bhakti (devotion) towards Swami, and shaking off his fear, said to prove the crime of his opponent · "No sooner does he hear the name of a Brahmin than he rebukes him. No need to tell of me." Then Gopal fretted and said mockingly "We only blabber when we suffer but your caste is almost cut-throat. You can't continue your ways as before. We can't remain suppressed by you. We have opened our eyes and now you can't wag your tail." "No, No," said Sangayya with his eye-brows constricted to stop his nephew.

"Sangayya! by checking him alone, you can't make him cool down. His doubts will not be cleared. There will be no mental satisfaction. Just as the ball played to the earth rebounds with greater energy, and the drum emits the sound as it is patted, if you stop him by scolding, his hatred would increase still more. Until they find an outlet the unbounded bliss or anger or sorrow will not de lessened. If they are intentionally forced to remain inside, at times they may lead to the death also. Look here. Do you realise why there is a custom among us to examine the bereaved carefully? Why should one by one go and make them cry? Is it not to take off the weight of the heart's sorrow? Have you not heard that the news of friends' death resulted in sudden heart-failures in many cases? That is why the death news will not be revealed suddenly. Same is the case with bliss Did we not read in the newspapers that a man of stark poverty heard the news of his winning some lakhs of rupees in a lottery which resulted in his death" So every care should be taken with regard to the entrance and exit of anger, bliss and sorrow. Now my trash is over and let me hear their opinions," said Bhuma Swami with calmness which gave pleasure to Gopal and made the Brahmin feel that the Sanyasi was also a brahmin, thus making him fearless.

Gopal. Swami! I seak without fear or favour There is no end to the injustice done to us by the ancient brahmins even to this day They say brahmins are born from the mouth of the God and we, the Sudras from the feet. They are the masters and we are the servants They are qulified to read the Vedas and we are not fit to read a letter of them. Further, our ancestors will not be emancipated if we do not wash their feet and sprinkle the water on our heads. They sit without any worry and live upon the others like parasites ruining the Bharata. We will have to work day and night in rain or shine and feed them. Oh! There are hundreds and thousands like this. From ages immemorial, they have been suppressing us like this.

Bhuma Swami: Babu! Gopal! What you said just now is true. But in the end you said 'suppressing' which is not true. Let us keep it aside. Let me hear what our Pandit Gopinath will reply to your allegations.

Gopinath: What is there to say? Long ago, our Maharishis, who were the Seers of the past, present and the future, determined our castes like that. They were not only Mahatmas but great Taponidhis (ascetics). The same is

being followed from time immemorial. There is 'Dharma' in them and in this Kaliyuga it is slowly becoming conspicuous by its absence. As Markandeya Maharshi says, in the Mahabharata, 'Brahma Dwesha' (hatred of Brahmins), 'Anna Dwesha' (hatred of food) have cropped up their heads to the very letter.

Gopal: It is for those unjust writings that we abuse you and your rishis. Do you understand? Otherwise.........

Bhuma: (Interferring with Gopal) Son! you keep quiet. Did Sastri interfere when you were talking? You should not overlook the rules of the discussion and interfere with anyone unless he finishes his say. (Looking at Sastri) Mr. Sastri! Is this the reply you give? You said this is all due to the defect of Kaliyuga If so why don't you attribute the sin of the abuse of Brahmins and rishis to Kali himself instead of to this boy? I doubt the reasonableness of your reply. You are a great scholar and this boy is a modern-educated one. Without attempting to reason out, each of you are advocating your own caste. But have both of you ever examined the origin and the cause of these four castes impartially? Had you tried with your acute brains, the hatred of castes would have been wiped out. In our country, unity had developed to a great extent Look here. When we want to know a thing do we understand the real facts without discussing and thinking over it fully with a calm and collected mind? Let it be a worldly matter or a spiritual matter.

San: None has the patience or the power to give reply calmly and leisurely to the insignificant questions of Gopal.

Bhuma: (Laughing) Sangayya! Not only Gopal but our Gopinath Pandit also has to ponder over this a little. Son! Gopal! Your first allegation is God's face and feet, and the birth of Sastri and yourself from them. Is it not so?

Gopal: (Laughing) Yes. Swami! Is this not dead against Nature? Have we ever seen or heard anywhere about the birth of men or any creature, for that matter, either from the face or from the feet? How senseless!

Gopi: Tell me whether they are senseless or ungrateful. Did they not tell you what is good and what is bad? Did they not give you books of theoritical and practical politics? Did they not philonthrophically offered us the Ayurveda which cures the diseases of the whole humanity and makes us live? Who are the authors of the six Darshanas? Who are the Taponidhis that made 'Paramatma' easily accessible eventhough he is indescribable and inexpressible? Now as their ill-luck would have it, they are being abused.

Bhuma: What, Gopal! Eventhough you don't agree with Gopinath on other matters, do you agree [illegible] our Mahar[illegible] written books on great th[illegible] given them to us?

Gopal: I don't say they are intellectuals. The foreigners themselves have showered hosannahs over their unequalled works. Swami! Are there not pearls as well as crocodiles in the ocean?

Bhuma: (Laughing) Son! You have mistaken pearls for crocodiles. Let us reason out. See, the foreigners themselves have shown how true and correct are the matters revealed by these great intellectual giants. What do you say the reason for the same wise men, the

same great Maharishis saying that the people are born from the face, hands, thighs and feet which is ludicrous?

Gopal: If so, do you mean to say they have not written?

Bhuma: They have written. Did I doubt it? What I ask is why they have committed a mistake in such a small matter. Another question is why the same doubt did not occur to your ancestors.

Gopal: Due to lack of sufficient education and critical attitude.

Bhuma: Good heavens! Son! Should you say so? Do you meen to say they were not educated? Do yon mean to say they were not wise? Because they had good critical power, they grasped the inner meaning and satisfied themselves. Like them if you had also calmly and wisely thought over and examined this......

Gopal: I am not such a wise man. Well, Why Don't you kindly disclose the hidden truth to me?

Bhuma: Are you keen and earnest to know it? After I finish my talk, if you have any doubts ask me plainly.

Gopal: Oh! Yes.

Bhuma: I hope Sir, Gopinath pandit will also try to give me his ear.

Gopi: Why should I hear? Whoever is in illusion he should hear and grasp.

Kesava: Mr. Sastri! If you are not in illusion, why can't you clear the doubts of Gopal and satisfy him? Why should you give trouble to our Swami?

Bhuma: Gopal! I think you have understood the reply of Sri Gopinath. I am grateful to the Pandit for not giving me trouble.

(To be continued)

...లంలో తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం ధర్మశాలకు - 1959 ఆగష్టు 19 వ తేదీన రాష్ట్రపతి శ్రీ రాజేంద్ర ప్రసాద్‌గారు శంకుస్థాపన ...ప్పటి చిత్రం - శ్రీ రాజేంద్రప్రసాద్ - తిరుపతి ట్రస్టు బోర్డు ఛైర్మన్ శ్రీ ఏ. సి. సుబ్బారెడ్డి - గవర్నర్ శ్రీ భీమసేన్ సచార్ - ముఖ్యమంత్రి శ్రీ సంజీవరెడ్డి - తిరుపతి దేవస్థానం ఎక్జిక్యూటివ్ ఆఫీసర్ శ్రీ సి. అన్నారావు ప్రభృతులిందులో ఉన్నారు.

